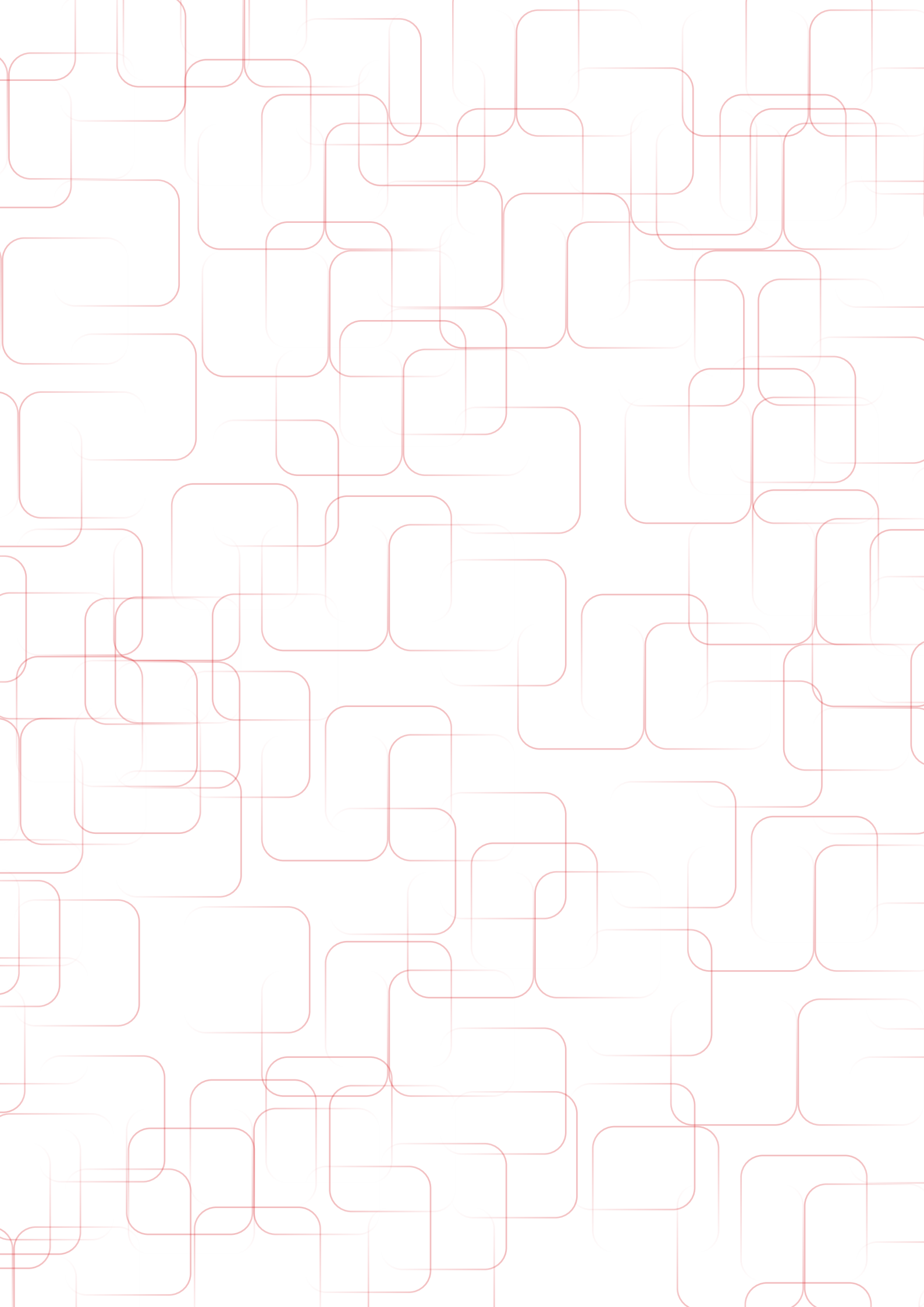

Türkiye'de Asya Çalışmaları: Akademik ve Kurumsal Bir Genel Bakış

Türkiye’de Asya Çalışmaları:

Akademik ve Kurumsal Bir Genel Bakış

Murat YAŞ
Selçuk AYDIN

Yazarlar

Murat Yaş
Selçuk Aydın

Grafik Tasarım

Betül Berra Işık

Enstitü Sosyal | Araştırma Raporu No. 06**Türkiye’de Asya Çalışmaları: Akademik ve Kurumsal Bir Genel Bakış**

NUN Eğitim ve Kültür Vakfı Yayınları
Sertifika No.: 79696

Birinci Baskı: Ekim 2026

Baskı ve Cilt

Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.

Güzeltepe Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad. B Blok No. 29/1/1 Eyüpsultan / İstanbul

Tel: 0212 354 30 00

Sertifika No. 46403

© 2026 Enstitü Sosyal

Bu yayının tüm hakları Enstitü Sosyale aittir. Enstitü Sosyalın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Enstitü Sosyal

Burhaniye Mah. Hacı Reşit Paşa Sok. No. 18 Üsküdar / İstanbul

Tel: 0216 422 00 22 | <https://www.enstitusosyal.org> | info@enstitusosyal.org

ÖN SÖZ

21. yüzyılda Asya'nın küresel ölçekte artan önemi, bu bölgeye yönelik akademik araştırmaları her zamankinden daha değerli hâle getirmiştir. Türkiye'nin Asya ile sahip olduğu tarihî, kültürel ve ekonomik bağlar dikkate alındığında, Asya çalışmalarının kurumsallaşması ve derinleşmesi hem akademik çevreler hem de politika yapıcılar açısından stratejik bir gerekliliğe dönüşmüştür.

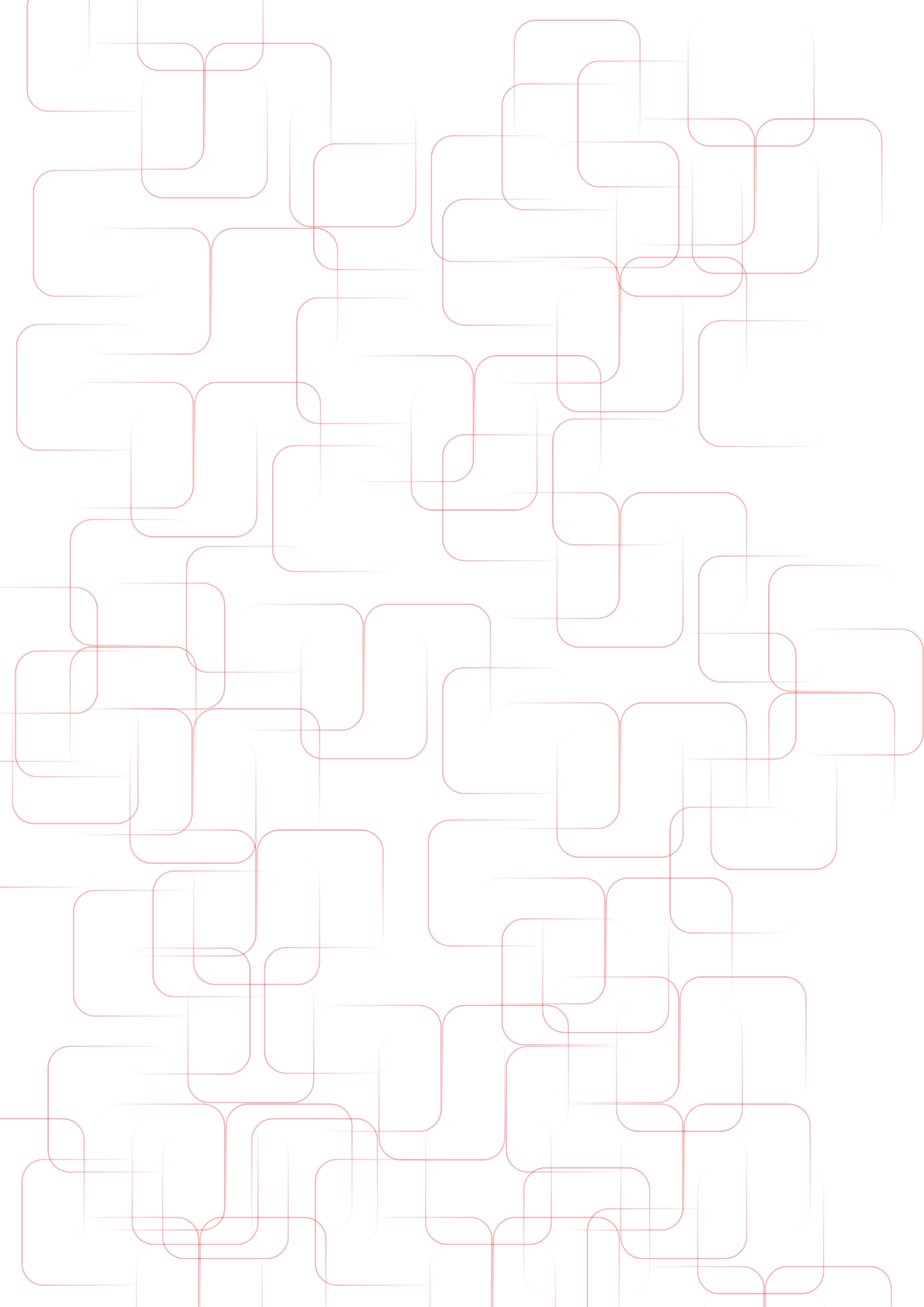
Bu rapor, Türkiye'de Asya çalışmalarının tarihsel gelişimini, kurumsal yapısını, beşerî sermayesini ve akademik faaliyetlerini kapsamlı biçimde analiz etmektedir. Rapor, Asya çalışmaları alanında yetişmiş akademisyenlerin katkılarını ortaya koymakta ve üniversitelerde kurulan merkezler, lisansüstü programlar, akademik yayınlar ile bölgeyle yürütülen iş birliklerinin artışına dair önemli bulgular sunmaktadır.

Ayrıca rapor, bölge çalışmalarının güçlendirilmesi, disiplinler arası araştırmaların teşvik edilmesi ve akademi ile kamu-özel sektör arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi gibi politika önerilerini de içermektedir. Bu yönüyle çalışma, Türkiye'deki Asya çalışmalarının mevcut durumuna dair derinlemesine bir değerlendirme sunmakla kalmayıp alanın gelecekteki gelişimi için stratejik bir yol haritası da ortaya koymaktadır.

Bu raporun hazırlanmasına katkı sunan araştırmacılara ve sürekli destekleri için Enstitü Sosyal ekibine içten teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmanın Türkiye'de Asya çalışmalarının gelişimine anlamlı bir katkı sağlayacağına, yeni akademik ve stratejik girişimlere ilham vereceğine inanıyorum.

Dr. İpek Coşkun Armağan
Genel Koordinatör, Enstitü Sosyal

YÖNETİCİ ÖZETİ

21. yüzyıl, Asya'nın küresel ölçekte ekonomik, siyasi ve kültürel güç merkezi olarak yükselişleriyle şekillenmiştir. Özellikle son on yılda, Asya ülkeleri küresel ticaret, teknoloji ve jeopolitik alanlarda kilit aktörler hâline gelmiştir. Bu dönüşüm, Asya'nın yükselişini yönlendiren tarihsel, kültürel ve siyasal dinamikleri anlamada kritik bir alan olan Asya çalışmalarının önemini daha da artırmıştır. Kadim İpek Yolu aracılığıyla Asya ile köklü tarihî ve kültürel bağlara sahip olan Türkiye açısından Asya'yı anlamak ve bölgeyle etkileşimde bulunmak, karşılıklı kalkınmayı desteklemek ve ikili ilişkileri güçlendirmek açısından zorunluluktur.

Türkiye, 2019 yılında Dışişleri Bakanlığı tarafından başlatılan “Yeniden Asya Girişimi” gibi politikalar aracılığıyla Asya ile ilişkilerini derinleştirmeye yönelik proaktif adımlar atmıştır. Bu girişim, Türkiye'nin Asya ülkeleriyle diplomatik, ekonomik ve kültürel bağlarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Son yirmi yılda Türkiye'nin Asya-Pasifik bölgesiyle ticaret hacmi neredeyse beş kat artmış, bu artış derinleşen ekonomik ilişkiler ve genişleyen ticari ortaklıklarla desteklenmiştir. Ayrıca Türkiye, Asya'daki diplomatik varlığını artırmış; Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) gibi bölgesel kuruluşlarda aktif rol üstlenmiş ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) gibi kurumlar aracılığıyla insani yardım ve kalkınma projelerine katkıda bulunmuştur.

Türkiye'de Asya çalışmaları alanı, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine uzanan güçlü bir tarihsel temele sahiptir. Bu kökler, o dönemde diplomatik temsilciliklerin kurulması ve araştırma faaliyetlerinin başlamasıyla şekillenmiştir. Cumhuriyetin ilanının ardından Türkiye, “Yurtta sulh, cihanda sulh” ilkesi doğrultusunda hem Batı dünyasıyla hem de sömürge karşıtı devletlerle ilişkiler geliştirerek modernleşme politikaları izlemiştir. Soğuk Savaş döneminde bu süreç, Batılı kurumlar bünyesinde devam etmiştir. Soğuk Savaş'ı takip eden çağdaş dönemde ise önceki dönemlerdeki sınırlı kurumsal ilişki ve akademik araştırmanın aksine, üç farklı evrede gelişim göstermiştir. Birinci evre (1980-2008), Boğaziçi Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) gibi öncü kurumların Türkiye'de Asya çalışmaları alanında akademik temelleri attığı dönem olmuştur. İkinci evrede (2008-2020), Asya'nın küresel ölçekte artan önemine paralel olarak akademisyen sayısının çoğaldığı ve Asya çalışmalarına yönelik merkezlerin kurulduğu bir genişleme dönemi öne çıkmıştır. 2020 sonrasında başlayan üçüncü evrede ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 100'den fazla akademisyen Asya'da önde gelen üniversitelerde eğitim almaları için desteklenmiş ve bu kişiler Türkiye'ye dönerek bu alanın gelişimine katkıda bulunmuştur.

Araştırma, Türkiye'de bölge çalışmaları disiplini içindeki Asya çalışmaları alanının gelişimini ve mevcut durumunu kapsamlı biçimde incelemektedir. Bu kapsamda, Asya çalışmalarıyla ilgilenen üniversiteler, dil ve kültür merkezleri ile düşünce kuruluşları değerlendirilmekte; alandaki beşerî sermaye, özellikle de Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Öğrencileri Seçme ve Yerleştirme (YLSY) bursiyerlerinin rolü analiz edilmektedir. Rapor ayrıca, Asya çalışmalarıyla bağlantılı eğitim programlarını, akademik etkinlikleri, araştırma faaliyetlerini ve üniversite-sanayi iş birliklerini de incelemektedir.

■ ■ Temel Bulgular

Kurumlar

Türkiye’deki üniversiteler, Asya çalışmaları alanında faaliyet gösteren 12’den fazla merkez ve enstitü kurmuş; bu sayı zamanla artmıştır. Bu genişleme, Türkiye’nin Asya ile akademik düzeydeki etkileşiminin artmasını yansıtmaktadır. Alandaki öncü kurumlar arasında Boğaziçi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi yer almaktadır.

Beşerî Sermaye

YLSY burs programı, Asya çalışmaları alanında uzmanlık geliştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Program kapsamında 100’ün üzerinde araştırmacı, Asya ülkelerinde lisansüstü eğitim görmek üzere yurt dışına gönderilmiştir. Ayrıca, önde gelen Asya üniversitelerinde lisansüstü programlara kabul edilen veya akademik pozisyon elde eden Türk öğrenciler, Türkiye’deki Asya çalışmaları alanına anlamlı katkılar sunma fırsatına sahip olmuşlardır. Bu araştırmacılar, edindikleri bilgi ve deneyimle Türkiye’ye dönerek alandaki akademik ve profesyonel birikimi güçlendirmişlerdir.

Eğitim Programları

Türkiye’de birçok üniversite, Asya çalışmaları alanında yüksek lisans ve doktora düzeyinde uzmanlaşmış programlar sunmaktadır. Bu durum, bölgeye yönelik akademik ilginin artmasını göstermektedir. Bunun yanı sıra Dışişleri Bakanlığı tarafından düzenlenen “Yeniden Asya Sertifikalı Eğitim Programı” gibi üniversite dışı girişimler, Asya’nın stratejik önemine dair farkındalığı artırmakta ve alanın kurumsal gelişimine katkı sunmaktadır.

Akademik Etkinlikler

Türkiye’deki üniversiteler, Asya çalışmaları odaklı konferanslar, seminerler ve çalıştaylar gibi akademik etkinliklere giderek daha fazla ev sahipliği yapmaktadır. Bu etkinlikler, bilgi alışverişi için önemli platformlar olarak işlev görmektedir; uluslararası iş birliğini teşvik etmekte ve Türkiye’nin Asya’nın çeşitli kültürleri, ekonomileri ve siyasi dinamiklerine dair anlayışını derinleştirmektedir.

Araştırma

Asya ülkeleri üzerine hazırlanan tez ve akademik yayın sayısı son yıllarda önemli bir artış göstermiş, 2011 yılında 46 tez iken 2024 itibarıyla 251 teze ulaşmıştır. Bu artış, Asya çalışmaları alanına yönelik akademik ilginin belirgin biçimde genişlediğini ortaya koymaktadır. Başlangıçta araştırmalar, Japonya, Çin ve Güney Kore gibi sınırlı sayıda ülkeye odaklanırken zamanla Hindistan, Endonezya ve Malezya gibi daha geniş bir ülke yelpazesini kapsamaya başlamıştır. Bu gelişmeyle paralel olarak, Asya çalışmaları alanında akademik dergi sayısı da artmış; bu durum, hem bilimsel araştırmalar için yeni mecralar sağlamış hem de Asya’nın farklı bölgelerine dair daha derinlemesine bir anlayışın oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Üniversite-Kamu-Sanayi İş Birliği

Türk üniversiteleri, Asya’daki paydaşlarla yürüttükleri araştırma ve akademik değişim faaliyetlerini ulusal ve uluslararası düzeyde kamu kurumları ve sanayi iş birlikleriyle giderek bütünleştirmektedir. Tarih, siyaset, ekonomi ve kültür gibi alanları kapsayan Asya çalışmaları; kamu kurumlarına yönelik eğitimler, politika analizleri ve danışmanlık faaliyetleriyle karar alma süreçlerine katkı sunarken, özel sektör için de Asya pazarlarına ilişkin bilgi ve strateji üretmektedir. Dışişleri Bakanlığı ve

ilgili kurumların yanı sıra uluslararası kuruluşlarla geliştirilen yapısal ortaklıklar ve ortak projeler, üniversitelerde üretilen bilginin uygulamaya aktarılmasını kolaylaştırmakta; böylece akademik çalışmalar ile saha ihtiyaçları arasında sürdürülebilir ve çok katmanlı bir köprü kurulmaktadır. Bu yaklaşım, Türkiye'nin Asya ile ekonomik, diplomatik ve kültürel ilişkilerini daha derin, kurumsal ve stratejik bir zemine taşımaktadır.

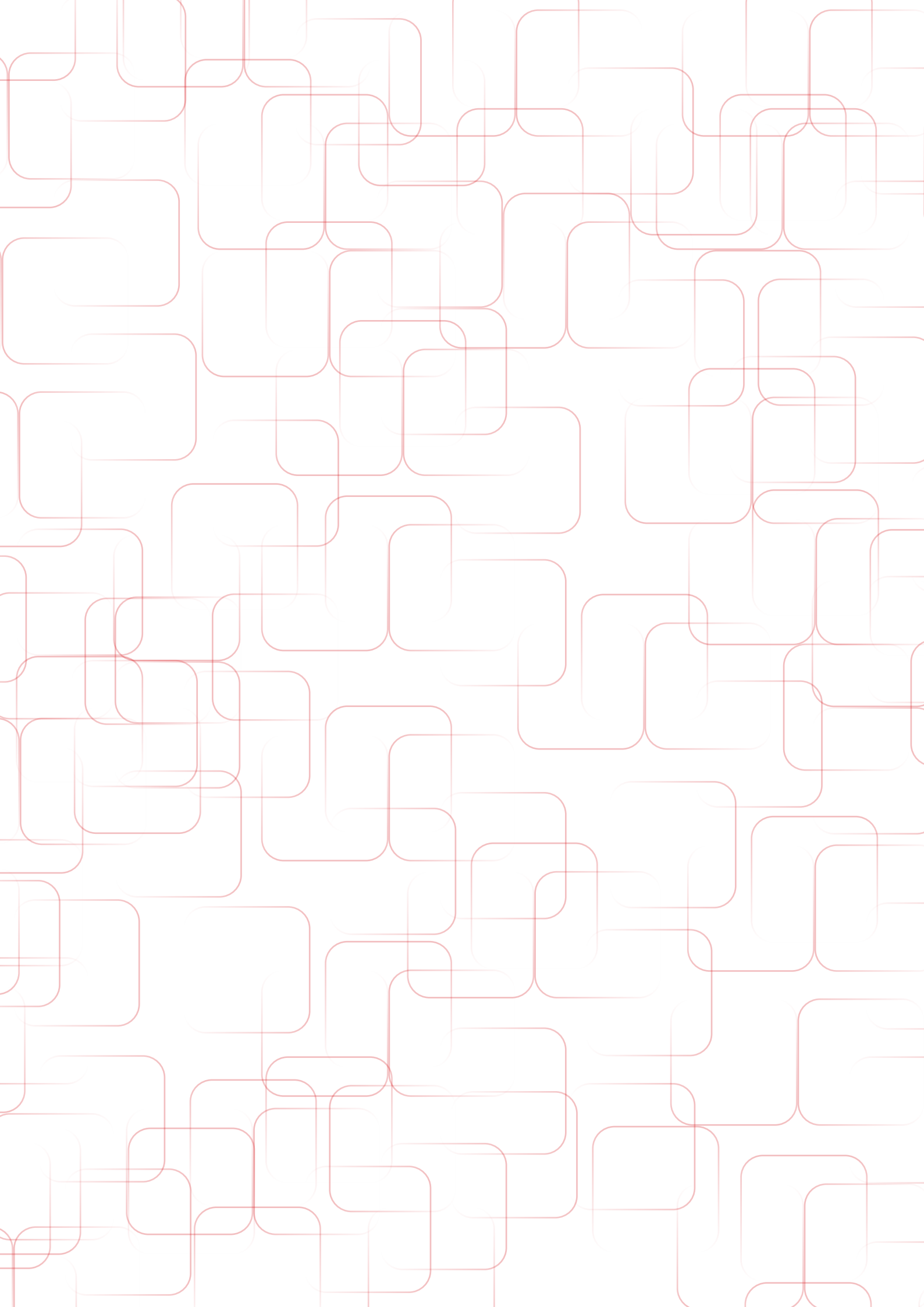
Sonuç olarak, Türkiye'de Asya çalışmaları alanının gelişimi, ülkenin Asya'nın çeşitliliğini ve dinamizmini anlama ve bu bölgeyle etkileşimi derinleştirme yönündeki kararlılığını yansıtmaktadır. Bu alanda akademik merkezlerin kurulması, eğitim programlarının genişlemesi ve akademik etkinlikler ile araştırma girişimlerine aktif katılım, Türkiye'nin Asya'ya yönelik stratejik yaklaşımını somutlaştırmaktadır. Geleceğe yönelik olarak Asya çalışmaları alanına yapılacak sürekli yatırımlar, Türkiye'nin bu önemli bölgedeki ekonomik fırsatlardan yararlanmasını, diplomatik etkisini artırmasını ve karşılıklı kalkınmayı teşvik etmesini mümkün kılacaktır.

Politika Önerileri

- Başlıca üniversitelerde bölge çalışmalarının güçlendirilmesi
- Bölge çalışmalarına odaklanmış özel bir üniversite kurulması
- Kamunun ve sanayinin Asya bölgesine yönelik stratejik öncelikleri doğrultusunda ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verecek nitelikte akademik programların geliştirilmesi
- Kamu ve özel sektör kurumlarıyla, öğrencilerin uygulamalı deneyim kazanmasını ve akademik bilginin sahaya buluşmasını sağlayacak staj, uygulamalı eğitim ve araştırma temelli kurumsal ortaklıkların sistematik biçimde teşvik edilmesi
- Disiplinler arası araştırmaların desteklenmesi ve bölge çalışmalarına yönelik finansmanın artırılması
- Ağ oluşturma ve mezun dayanışmasının güçlendirilmesi, böylece Asya çalışmaları alanında kariyer gelişiminin desteklenmesi

Bu önerilerin hayata geçirilmesiyle Türkiye, akademik altyapısını daha da geliştirebilir ve Asya ile etkileşimini derinleştirerek hem bölgeye dair daha kapsamlı bir anlayış geliştirebilir hem de küresel akademik ve stratejik söylemdeki konumunu güçlendirebilir.

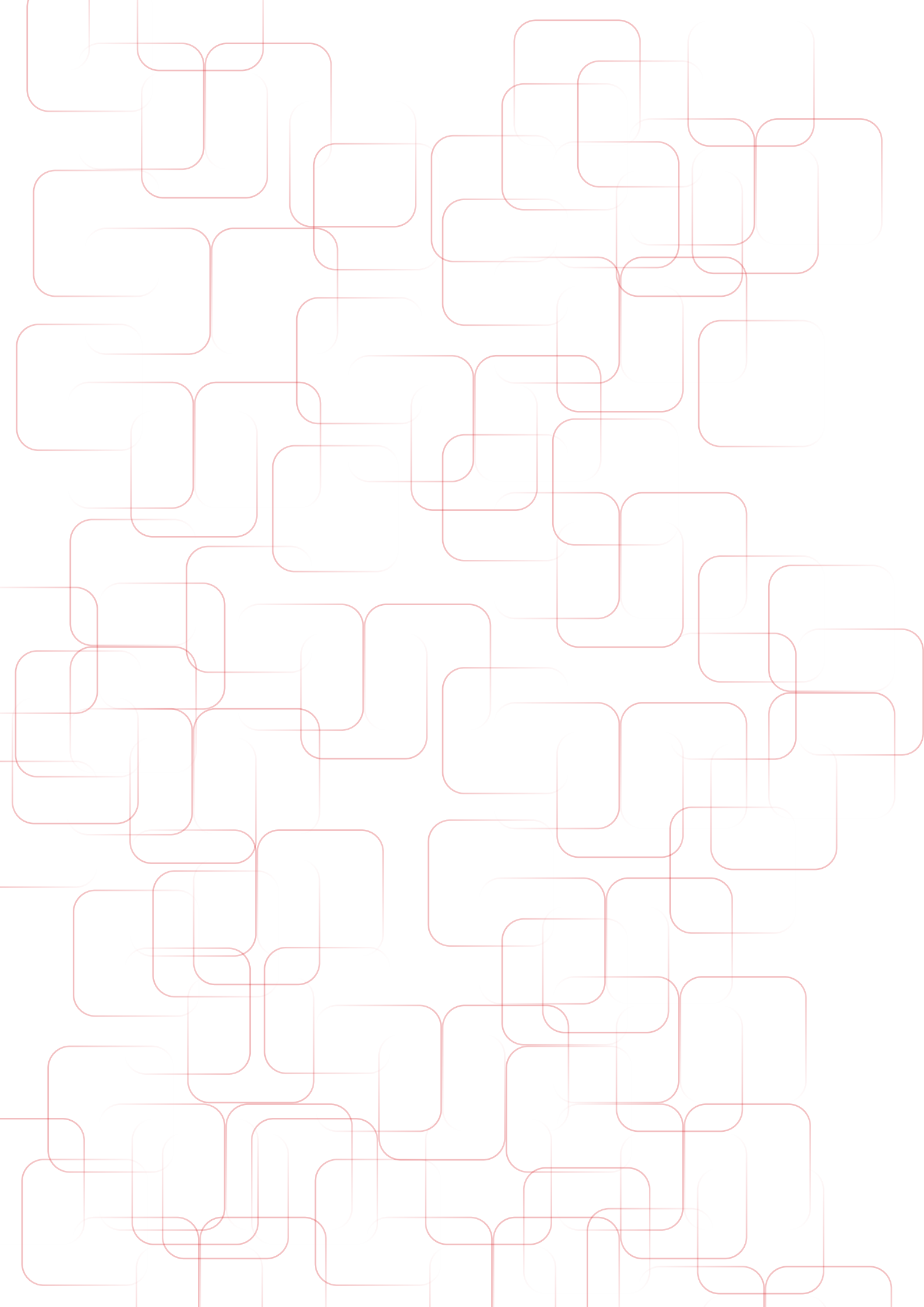
İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	3
YÖNETİCİ ÖZETİ	5
TABLO VE ŞEKİL LİSTESİ	10
1. GİRİŞ	11
2. TÜRKİYE’DE ASYA ÇALIŞMALARININ TARİHİ	17
3. KURUMLAR	21
3.1. Üniversiteler	23
3.2. Asya Dil ve Kültür Merkezleri	26
3.3. Düşünce Kuruluşları	27
4. BEŞERİ SERMAYE.....	29
4.1. Üniversitelerdeki Akademik Kadro	31
4.2. YLSY Bursiyerleri	33
5. EĞİTİM PROGRAMLARI.....	39
5.1. Üniversite Eğitim Programları	41
5.2. Üniversite Dışı Eğitim Programları	42
5.2.1. Yeniden Asya Sertifika Programı	42
6. ÖĞRENCİ VE AKADEMİK PERSONEL HAREKETLİLİĞİ	43
7. AKADEMİK ETKİNLİKLER	47
8. ARAŞTIRMA	55
9. ÜNİVERSİTE-SANAYİ-KAMU İŞ BİRLİĞİ	61
10. SONUÇ.....	65
11. POLİTİKA ÖNERİLERİ.....	69
KAYNAKÇA.....	73
YAZARLAR HAKKINDA	77

TABLO VE ŞEKİL LİSTESİ

Tablo 1. Üniversitelerdeki Asya Çalışmaları Merkezleri ve Enstitüleri	25
Tablo 2. Asya Dil ve Kültür Merkezleri.....	26
Tablo 3. Asya Çalışmaları Alanında Yurt Dışına Gönderilen YLSY Bursiyerleri (2013-2024)	34
Tablo 4. YLSY Bursiyerlerinin Çalışma Alanlarına Göre Dağılımı (2013-2024)	36
Tablo 5. Asya Çalışmaları Programı Bulunan Üniversiteler	41
Tablo 6. Üniversitelerin Yıllara Göre Akademik Etkinlikleri (2017-2024)	50
Tablo 7. Üniversitelere Göre Akademik Etkinlik Kategorileri (2017-2024)	51
Tablo 8. Üniversitelere Göre Bölgesel Akademik Etkinliklerin Dağılımı (2017-2024)	53
Tablo 9. Asya Ülkeleri Hakkındaki Tezlerin Yıllara Göre Sayısı (2011-2024)	57
Şekil 1. Asya Çalışmaları Alanında Faaliyet Gösteren Düşünce Kuruluşları	28
Şekil 2. Üniversitelerdeki Asya Çalışmaları Merkezleri ve Enstitülerinde Personel Pozisyonları ..	32
Şekil 3. Türk Üniversitelerinin Asya ile Akademik Değişim Programları: 2024 Yılı Ortaklıklar ve Akademik Ziyaretçiler	45
Şekil 4. Bölge ve Alan Çalışmalarındaki Akademik Dergiler, Kuruluş Yılları ve Yayımcılar	60

1. GİRİŞ

GİRİŞ

Asya'nın yükselişi; hızlı ekonomik büyüme, teknolojik atılımlar ve artan jeopolitik etkinin bir araya gelmesiyle belirginleşen ve 21. yüzyılı tanımlayan temel olgulardan biridir. Günümüzde Çin'in dünyanın ikinci büyük ekonomisi hâline gelmesi ve teknoloji alanında önde gelen bir aktör olarak konumlanması, bu dönüşümün en açık göstergelerindendir. Hindistan ise gelişmekte olan teknoloji sektörü ve *Chandrayaan-3* gibi uzay keşif başarılarıyla bölgesel dinamizmi daha da belirginleştirmektedir. Vietnam ve Endonezya gibi Güneydoğu Asya ülkeleri ise küresel tedarik zincirleri ve dış ticaret bağlamında önemli aktörler olarak öne çıkmıştır (Seong vd., 2023). Bu gelişmeler, Asya çalışmalarının taşıdığı kritik önemi vurgulamaktadır; zira bu ülkelerin tarihsel, kültürel ve siyasal bağlamlarının derinlemesine anlaşılmasızın küresel eğilimlerin doğru şekilde okunması ve etkin dış politika/pratiklerin geliştirilmesi mümkün değildir. Asya çalışmaları, bölgenin yükselişini şekillendiren çok katmanlı ve karmaşık dinamiklere ilişkin değerlendirici ve açıklayıcı bilgi sağlayarak akademisyenleri, politika yapımcıları ve özel sektör aktörlerini bölgeyle daha bilinçli ve etkili ilişkiler tesis etmeye hazırlamaktadır.

Asya'nın hızlı ekonomik yükselişi, eş zamanlı olarak önemli siyasi, askeri ve kültürel dönüşümleri de beraberinde getirmektedir. Tarihsel olarak İpek Yolu üzerinden kurduğu derin kültürel, dilsel ve dinsel bağlarla Asya ile köklü ilişkilere sahip bir ülke olarak Türkiye, Dışişleri Bakanlığı tarafından Ağustos 2019'da başlatılan “Yeniden Asya Girişimi” aracılığıyla, bu dinamik bölgeyle proaktif ve kapsamlı bir etkileşime yönelmiştir. Söz konusu girişim, Türkiye'nin Asya ile bütüncül bir ilişki kurma taahhüdünü yansıtarak Çin, Japonya, Endonezya, Kore, Malezya ve

Singapur gibi devletlerle stratejik ortaklıkların tesis edilmesine ve bölge genelinde diplomatik temsil kapasitesinin genişletilmesine zemin hazırlamıştır.

Türkiye'nin Asya bölgesiyle ikili ticareti önemli ölçüde artmış ve Güney Kore, Malezya ve Singapur ile imzalanan serbest ticaret anlaşmaları ekonomik bağları daha da güçlendirmiştir. Türkiye ile Asya-Pasifik bölgesi arasındaki ikili ticaret hacmi, 2004'te yaklaşık 17 milyar dolardan 2021'de 75 milyar dolara yükselmiş; bölgeden sağlanan doğrudan yatırımlar ise 2017 itibarıyla yaklaşık 7,6 milyar dolara ulaşmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2025). Türkiye'nin ASEAN gibi bölgesel örgütlerde Sektörel Diyalog Ortağı statüsünde yer alması ile Birleşmiş Milletler ve G-20 gibi uluslararası platformlardaki aktif katılımı, Asya ile karşılıklı çıkar temelli ilişkilerin derinleştirilmesine yönelik stratejik kararlılığını göstermektedir. İnsani yardım faaliyetleri, barış süreçlerine sağlanan destek ve sürdürülebilir kalkınma projeleri

Türkiye'nin Asya bölgesiyle ikili ticareti önemli ölçüde artmış ve Güney Kore, Malezya ve Singapur ile imzalanan serbest ticaret anlaşmaları ekonomik bağları daha da güçlendirmiştir. Türkiye ile Asya-Pasifik bölgesi arasındaki ikili ticaret hacmi, 2004'te yaklaşık 17 milyar dolardan 2021'de 75 milyar dolara yükselmiş; bölgeden sağlanan doğrudan yatırımlar ise 2017 itibarıyla yaklaşık 7,6 milyar dolara ulaşmıştır.

“

aracılığıyla Türkiye, Asya kıtasındaki görünürlüğünü ve etki kapasitesini artırmaya devam etmektedir.

Türkiye’nin bölgesel bir güç olarak yükselişi ve küresel iddiaları; sağlam ekonomik büyüme performansı, stratejik coğrafi konumu ve çok taraflı platformlarda izlediği aktif dış politika aracılığıyla belirginleşmektedir. Bu bağlamda, Türk Devletleri Teşkilatı içindeki rolü ve Birleşmiş Milletler nezdinde savunulan “Dünya 5’ten büyüktür” söylemi/taahhüdü somut örnekler olarak değerlendirilebilir. Asya ülkeleriyle ilişkilerin geliştirilmesi; Türkiye’nin ekonomik fırsatlardan yararlanması, diplomatik gücünü artırması ve önemi giderek artan bu bölgede karşılıklı kalkınmayı desteklemesi bakımından çok önemlidir. Bu değişim, Asya çalışmalarının uluslararasılaşmasının bir parçasıdır; geçmişte yalnızca analiz nesneleri olarak ele alınan Asyalılar, artık aktif katılımcılar ve araştırma konuları hâline gelmektedir (Reid, 1999). Asya’nın çeşitli kültürlerini, ekonomilerini ve siyasal dinamiklerini anlamak, Türkiye’nin daha geniş Asya bağlamındaki rolünü doğru şekilde tayin etmesi için kritik önemdedir. Asya çalışmaları programları, Türk akademisyenleri, diplomatları ve iş insanlarını Asya ülkeleriyle daha etkin ilişkiler kurabilmeleri için gerekli bakış açıları ve bilgiyle donatarak ikili ilişkilerin güçlenmesini ve Türkiye’nin kıta genelindeki stratejik girişimlerinin etkinliğinin artmasını sağlayabilir.

Türkiye’de Asya çalışmaları üç ayrı evreden geçmiştir. Birinci evre, 1980’lerden 2008’e kadar uzanan dönem olup Boğaziçi Üniversitesi’nden Selçuk Esenbel ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden Mete Tunçoku ile onların öğrencileri gibi alana öncülük eden sınırlı sayıda akademisyenin çabalarıyla şekillenmiştir. İkinci evre, 2008-2020 yıllarını kapsamaktadır; bu süreçte Asya’nın küresel öneminin artışıyla birlikte hem akademisyen sayısında hem de Asya çalışmaları merkezlerinin kurulmasında belirgin bir artış gözlemlenmiştir.

Günümüzde ise 2020 sonrasını kapsayan üçüncü evre yaşanmaktadır; bu dönemde Millî Eğitim Bakanlığı, önde gelen Asya üniversitelerinde lisansüstü öğrenim görmeleri ve uzmanlaşmaları için 100’den fazla akademisyeni desteklemiştir. Eğitimlerini tamamlayıp Türkiye’ye dönen bu akademisyenler, Asya çalışmalarının gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. YLSY bursunun yanı sıra, bu üniversitelerin lisansüstü programlarına kabul edilen Türk öğrenciler de ister Türkiye’deki akademik kurumlarda görev alarak ister kamu ya da özel sektörde çalışarak alanın gelişimine katkı sağlamaktadır.

Bu rapor, Türkiye’de Asya çalışmalarının gelişimini ve mevcut durumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Birincisi, üniversiteler, dil ve kültür merkezleri, düşünce kuruluşları ile kamu ve özel sektör kuruluşları dâhil olmak üzere Asya çalışmalarıyla uğraşan kurumların kapsamlı bir envanterini sunmaktadır. İkincisi, alandaki beşerî sermaye ve uzmanlık birikimini analiz etmektedir. Üçüncüsü, Asya çalışmaları kapsamında eğitim programlarını, akademik faaliyetleri, araştırma ve akademi ile sanayi arasındaki iş birliklerini değerlendirmektedir.

Türkiye’de Asya çalışmaları üzerine yapılan önceki çalışmalar ağırlıklı olarak üniversiteler üzerine yoğunlaşmıştır. Buna karşılık, bu çalışma daha geniş bir kurum yelpazesini kapsamakta ve Asya çalışmalarının yalnızca akademik ortamlardan ibaret olmadığını, aynı zamanda Diyanet İşleri Başkanlığı, haber ajansları, uluslararası yardım ve kalkınma kuruluşları, ticari kuruluşlar ve Dışişleri Bakanlığı gibi çeşitli kamu ve özel sektör alanlarını da içerdiğini ortaya koymaktadır. Bu çeşitli kurumlarda görev yapan Asya uzmanlarının varlığı nedeniyle, söz konusu kuruluşlar bu çalışmanın kapsamına dâhil edilmiştir.

Bu çalışma, Türkiye’de Asya çalışmalarının gelişimini ve mevcut durumunu kapsamlı biçimde ortaya koymak amacıyla nitel

ve betimleyici bir araştırma metodolojisi benimsemektedir. Araştırma, birincil ve ikincil veri kaynaklarına dayanarak hazırlanmıştır. Kurumsal veriler, öncelikle ilgili kurumların resmî internet siteleri ve yayınlarından, ayrıca Asya çalışmalarıyla ilgilenen kurumların kuruluş ve faaliyet alanlarına ilişkin doğrulanmış bilgileri içeren Resmî Gazete kayıtlarından derlenmiştir. Akademik çıktılar ve kamuoyuyla etkileşim stratejilerinin değerlendirilmesi amacıyla, kurumların resmî internet siteleri ve sosyal medya hesaplarından sistematik biçimde veri toplanmıştır; bu kapsamda özellikle konferans, seminer, çalıştay gibi akademik etkinliklerin sayısı ve nitelikleri ile yayımlanan araştırmalara odaklanılmıştır. Ayrıca, Asya çalışmaları alanında uzmanlaşan Milli Eğitim Bakanlığı YLSY bursiyerlerine ilişkin veriler, Bakanlığın resmî kaynaklarından elde edilmiştir. Lisansüstü akademik çıktılar için ise Yükseköğretim Kurulu (YÖK) bünyesindeki Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanılmıştır; böylece Türkiye’de tamamlanmış ilgili tezlerin tespit edilmesi ve analizi mümkün olmuştur. Belge analizi ile dijital içerik incelemesini birleştiren bu karma yöntemsel yaklaşım, alandaki kurumsal yapının, akademik faaliyetlerin ve beşerî sermayenin ayrıntılı biçimde haritalanmasına olanak sağlamıştır. Veri kaynaklarının üçgenleme (*triangulation*) yöntemiyle kullanılması, bu raporda sunulan bulguların geçerlilik ve güvenilirliğini güçlendirmektedir.

Sadece Asya dilleri ve edebiyatlarına odaklanan programlar, bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır; zira bu tür programlar genellikle bölgenin toplumsal, tarihsel, ekonomik ve siyasal boyutlarını bir arada ele alan bütüncül bir müfredat sunmamaktadır. Bu araştırma, Asya çalışmaları disiplini çerçevesinde Uzak Doğu, Güney Asya ve Güneydoğu Asya bölgelerine odaklanmaktadır. Orta Asya ve Batı Asya ise geleneksel olarak Türkoloji ve Orta Doğu çalışmaları çerçevesinde ele alınmaktadır; bu

alanlardaki akademik gelişim, farklı tarihsel ve kurumsal bir seyir izlemiştir.

Bu rapor aynı zamanda, son yıllarda Asya genelinde kurulan Türkoloji programlarının sayısındaki artışa dikkat çekmektedir. Bu eğilim, yalnızca Türkiye’ye yönelik artan akademik ilgiyi değil, ülkenin küresel ölçekte yükselen konumunu da yansıtmaktadır. Türkiye’nin Asya ile diplomatik, ekonomik ve kültürel etkileşimlerini genişletmesiyle birlikte tarihsel bağlarını, güncel etkisini ve bölgesel-küresel dinamiklerdeki stratejik rolünü inceleyen akademik çalışmalara yönelik talep de artmaktadır. Söz konusu Türkoloji programları, Türkiye ile Asya arasındaki karşılıklı anlayışı güçlendirerek ve bilgi üretimini derinleştirerek Asya çalışmaları literatürüne önemli katkılar sunmaktadır. Bu gelişmenin tanınması amacıyla, Enstitü Sosyal tarafından Asya’daki Türkoloji programlarının ortaya çıkışı ve etkisine ilişkin ayrı ve derinlemesine bir rapor yayımlanması planlanmaktadır.

Türkiye’de Asya çalışmalarının gelişimine ilişkin literatür oldukça sınırlıdır. Ergenç (2015), Türkiye’de Asya çalışmalarının sosyal bilimler alanında yeni bir disiplin olarak ortaya çıkışını incelemiştir; daha önce Avrupa ve Orta Doğu gibi bölgelere odaklanan akademik geleneğin ötesine geçen bu yönelimin önemini vurgulamıştır. Söz konusu çalışma, Orta Asya’dan Pasifik’e uzanan geniş bir coğrafyayı akademik olarak kapsamına rağmen, Avrasya çalışmalarının tarihsel ve siyasal nedenlerle özerk bir biçimde geliştiğini ortaya koymuştur. Türkiye’deki Asya çalışmaları programları, günümüzde Kuzey ve Güneydoğu Asya’nın yanı sıra Güney Asya ve Pasifik bölgelerini de kapsamaktadır. Uzak Doğu’ya odaklanan Ergenç (2015), Türkiye’de Uzak Doğu hakkında üretilen bilginin ulusal kimlik inşa sürecini yansıttığını ve çoğu zaman Batı merkezli bir bakış açısının etkisinde kaldığını ileri sürmüştür. Esenbel (2017), Asya çalışmalarının Türkiye’deki gelişimini, erken dönemlerinden 2022’ye kadar inceleyerek

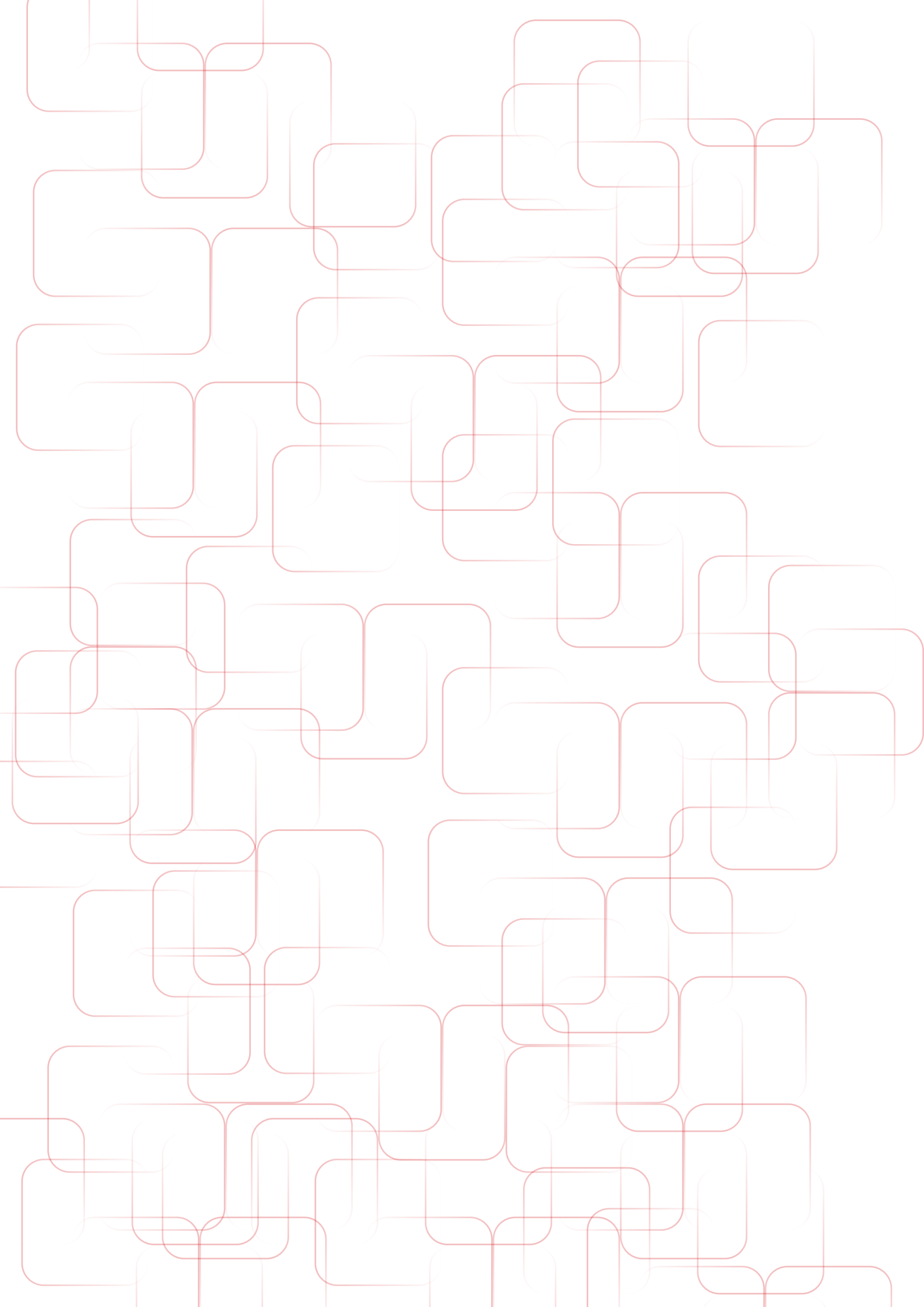
özellikle Boğaziçi Üniversitesi’ndeki akademik programlara ve bunların uluslararası akademik ortaklıklarına odaklanmıştır. Sezen (2022), Türkiye’nin Asya açılımı çerçevesinde bölgeye yönelik akademik örgütlenmeyi filoloji çalışmaları bağlamında da ele almakta; alanın gelişim sürecinde karşılaşılan temel sorunları analiz ederek YÖK, TÜBİTAK, ÜAK, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversitelere yönelik somut çözüm önerileri sunmaktadır.

Bu rapor, Türkiye’de Asya çalışmalarının kurumsal, tarihsel ve beşerî boyutlarını ele alarak alandaki önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Giriş ve tarihsel arka plan bölümleri aracılığıyla alanın gelişim seyrini ortaya koyarken, üniversiteler, Asya dil ve kültür merkezleri ile düşünce kuruluşlarını kapsayan mevcut altyapıyı sistematik biçimde haritalandırmaktadır. Beşerî sermaye başlığı altında üniversitelerdeki akademik

kadro ile YLSY bursiyerleri üzerinden uzman insan kaynağının niceliksel ve niteliksel gelişimi değerlendirilmekte; eğitim programları bölümünde ise üniversite içi ve dışı programlar ile sertifika girişimleri incelenerek alandaki öğretim kapasitesi ortaya konmaktadır. Öğrenci ve akademik personel hareketliliği, akademik etkinlikler ve araştırma faaliyetlerine ilişkin veriler, Türkiye’nin Asya çalışmalarındaki ulusal ve uluslararası etkileşim düzeyini göstermektedir. Son olarak, üniversite-kamu-sanayi iş birliği boyutu ele alınarak akademik bilginin politika yapımı ve uygulama alanlarıyla ilişkisi analiz edilmekte; böylece rapor, Asya çalışmalarının Türkiye’deki mevcut durumuna dair kapsamlı, veri temelli ve politika yapıcılar ile akademi için yol gösterici bir değerlendirme sunmaktadır.

2. TÜRKİYE'DE ASYA ÇALIŞMALARININ TARİHİ

TÜRKİYE'DE ASYA ÇALIŞMALARININ TARİHİ

Türkiye’de Asya çalışmalarının erken izleri, Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerine kadar uzanmaktadır. Bu dönem, 1905 yılında Rusya’ya karşı kazandığı zaferin ardından Japonya’nın hızlı modernleşmesinin Osmanlı entelektüel çevrelerinde yarattığı ilgiyle şekillenmiştir. Söz konusu ilgi, imparatorluk sınırları içerisinde yayılan Pan-İslamcı ve Pan-Türkçü düşünsel akımlar ile eş zamanlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu yoğun ilginin öncesinde ise entelektüeller, seyyahlar ve din âlimleri Asya’ya ilişkin bilgilerin Osmanlı dünyasına aktarılmasında önemli roller üstlenmişlerdir. Bununla birlikte, Türkiye’de Asya çalışmaları alanı 1990’lardan itibaren yeniden önemli bir gelişim sürecine girmiştir. Bu süreci, özellikle Çin örneğinde görüldüğü üzere, “Asya Kaplanları” ülkelerinin ekonomik ve teknolojik atılımları beslemiştir.

Günümüz Türkiye’si bağlamında Asya çalışmaları, Asya dillerini ve kültürlerini Türk akademisine kazandıran öncü bir akademisyen grubunun çabalarıyla başlamıştır. Bu öncüler arasında Columbia Üniversitesi mezunu ve Boğaziçi Üniversitesinde alanın kurucusu olan Selçuk Esenbel, Çin tarihi üzerine Harvard Üniversitesinde uzmanlaşmış olan İsenbike Togan, Ankara Üniversitesinin Sinoloji alanındaki öncü isimlerinden merhum Pulat Otkan ve Kyoto Üniversitesinde Japonya Uluslararası İlişkileri alanında doktora derecesini tamamlamış olan Mete Tunçoku yer almaktadır. Bu akademisyenler, Türkiye’de Asya çalışmalarının gelişiminde kurucu bir rol oynamış; Asya çalışmalarını Türk üniversitelerine kazandırarak ilerleyen dönemlerde bu alanda açılacak programlara ve akademik etkileşime zemin hazırlamışlardır.

Asya çalışmaları alanının ilk dönemlerinde eğitimin ve akademik çalışmaların odak noktası öncelikle dil programları olmuş ve

bu süreç Japonca ile başlamıştır. Ankara Üniversitesi, 1986 yılında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesinde Doğu Dilleri Bölümü altında Japonca programını kurmuş; bu bölümde aynı zamanda Hindoloji, Sinoloji ve Kore dili ve edebiyatı çalışmaları da yer almıştır. Boğaziçi Üniversitesi ise 1988 yılında, tarih ve çeviri bölümlerindeki öğrencilere dil eğitimi sağlamak üzere beş yıllık seçmeli bir Japonca dil programı başlatmıştır.

Türkiye’nin Asya ülkeleriyle ilişkilerinin güçlenmesine paralel olarak, Asya dillerine yönelik uzmanlık ihtiyacı da artmış ve bu talep akademik programların genişlemesine yansımıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde özellikle Japonca, Çince ve Koreceye yönelik ilgi belirgin biçimde artmıştır. Bu artış yalnızca Türkiye ile Asya arasındaki ekonomik ve diplomatik ilişkilerin güçlenmesinden değil, aynı zamanda bölgenin kültürlerine, ekonomilerine ve siyasal dinamiklerine yönelik küresel düzeyde yükselen ilgiden de beslenmiştir.

1990’lı ve 2000’li yıllar boyunca Türkiye’de Asya dili programlarının yaygınlaşması sürmüştür; bu dönem, daha kapsamlı ve uzmanlaşmış Asya çalışmaları programlarının

Türkiye’nin Asya ülkeleriyle ilişkilerinin güçlenmesine paralel olarak, Asya dillerine yönelik uzmanlık ihtiyacı da artmış ve bu talep akademik programların genişlemesine yansımıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde özellikle Japonca, Çince ve Koreceye yönelik ilgi belirgin biçimde artmıştır.

“

“

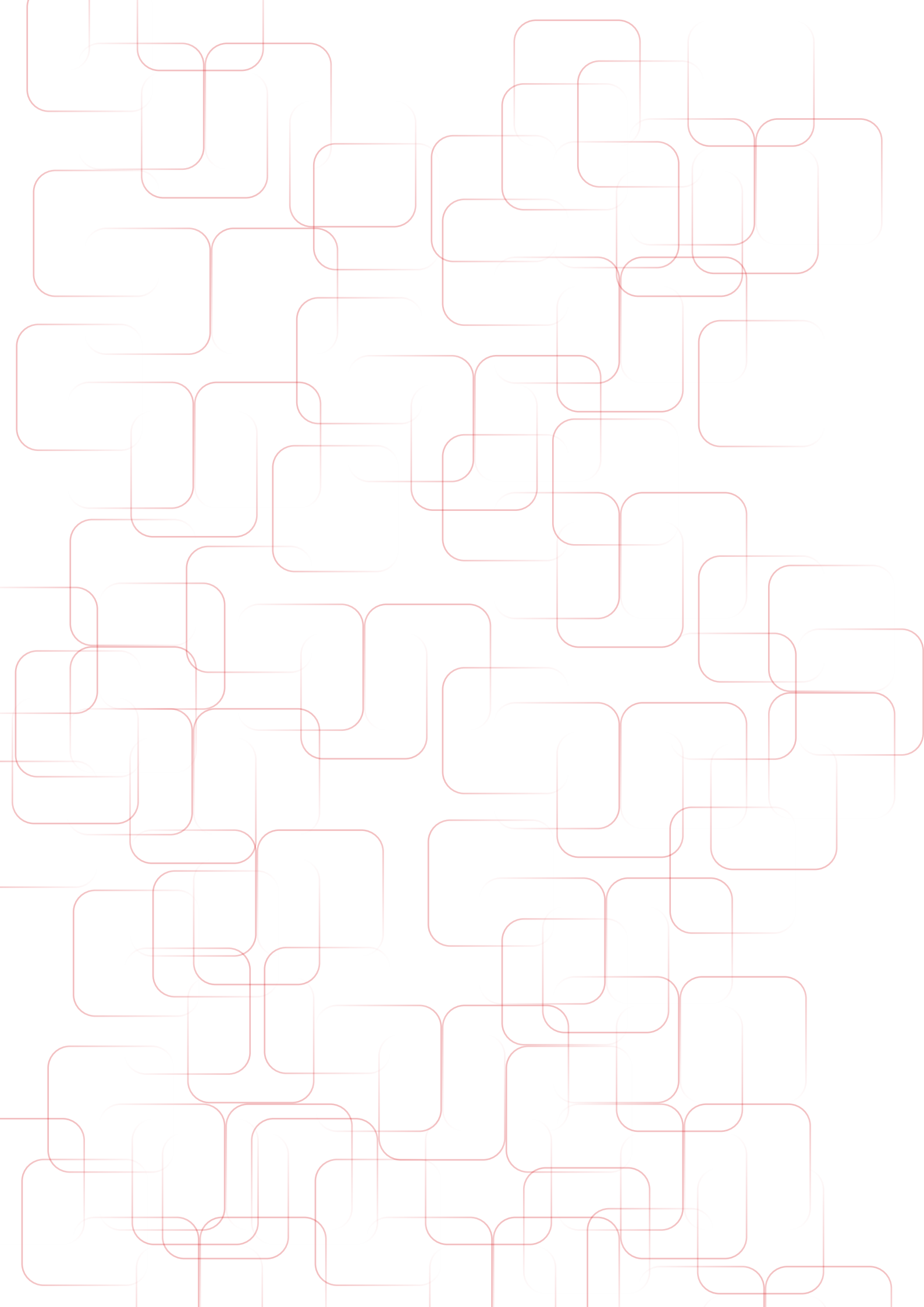
2025 yılına gelindiğinde toplam 12 Türk üniversitesi Çince, Japonca ve Korece programları sunmakta ve Asya bölge çalışmaları alanında lisansüstü düzeyde eğitim vermekteydi. Bu gelişmeler, Türkiye’nin Asya ile artan etkileşimiyle eş zamanlı olarak yükselen akademik ilgiyi doğrudan yansıtmaktadır.

hayata geçirilmesiyle belirginleşmiştir. Ankara Üniversitesi, hem lisans hem de lisansüstü düzeyde Asya dilleri programları sunarak alandaki öncülüğünü sürdürmüştür. Boğaziçi Üniversitesi de Japon dili ve tarihi üzerine geliştirdiği uzmanlaşmış programlarla önemli bir merkez hâline gelmiştir. Asya çalışmaları merkezlerinin kurulması, alanın akademik büyümesinde bir sonraki aşamayı işaret etmiştir. 2009 yılında Boğaziçi Üniversitesi, Türkiye’nin ilk Asya çalışmaları merkezini kurmak suretiyle Asya toplumlarının, kültürlerinin ve dillerinin disiplinler arası incelenmesine yönelik kurumsal bir adım atmıştır; bu adım, takip eden yıllardaki akademik gelişmeler için önemli bir zemin oluşturmuştur. 2000’li yılların başlarında,

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Okan Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi gibi kurumlarda Konfüçyüs Enstitülerinin kurulmasıyla Çince eğitimi ülke genelinde daha yaygın hâle gelmiştir.

2025 yılına gelindiğinde toplam 12 Türk üniversitesi Çince, Japonca ve Korece programları sunmakta ve Asya bölge çalışmaları alanında lisansüstü düzeyde eğitim vermekteydi. Bu gelişmeler, Türkiye’nin Asya ile artan etkileşimiyle eş zamanlı olarak yükselen akademik ilgiyi doğrudan yansıtmaktadır. Programların genişlemesi ayrıca küreselleşme eğiliminin bir parçası olarak, genç kuşakların uluslararası kariyer olanaklarını artırabilecek dillere yönelik taleplerinin artmasından da beslenmiştir.

3. KURUMLAR

KURUMLAR

Son yıllarda Türkiye’deki akademik kurumlar, Asya’nın artan jeopolitik ve kültürel öneminin farkına vararak bu bölgeye yönelimlerini giderek artırmıştır. Üniversiteler, Asya dili ve kültürü merkezleri ile düşünce kuruluşları, Asya çalışmaları alanında kritik aktörler hâline gelmiş; her biri Türkiye’nin Asya’nın jeopolitik, ekonomik ve kültürel dinamiklerini daha derinlemesine anlaması ve bu alanda etkinleşmesi bakımından önemli roller üstlenmiştir. Üniversiteler, Asya çalışmaları için merkezler ve enstitüler kurarak araştırma ve öğretim için akademik platformlar oluşturmuştur; bu platformlar farklı bölgeler ve alanlar üzerine disiplinler arası çalışmaları beslemiştir. Akademik girişimlerin yanında, dil ve kültür merkezleri kültürler arası anlayışı ve dil yeterliliğini geliştirmede önemli kaynaklar sağlamış; özellikle Çince, Japonca, Korece ve diğer Asya dillerine odaklanan programlar ön plana çıkmıştır. Öte yandan, düşünce kuruluşları Asya kıtasının stratejik, ekonomik ve siyasal dinamikleri üzerine politika odaklı araştırmalar yürüten etkili merkezler olarak ortaya çıkmıştır. Bu bölüm, Türkiye’de Asya çalışmaları alanının

genişlemesini yönlendiren başlıca kurumları incelemekte ve onların Asya üzerine akademik araştırma, dil öğretimi ile politika söyleminin şekillenmesindeki rollerini vurgulamaktadır.

3.1. Üniversiteler

Üniversiteler, Türkiye’de Asya çalışmaları alanında araştırma yürüten kurumların itici gücünü oluşturmaktadır. Asya ile ilgili dersler vermek ve programlar sunmak akademik araştırma ve etkinlik sayısının artmasına katkı sağlasa da, bu alandaki eğitimlerin, araştırmaların ve faaliyetlerin sürdürülebilirliği bundan daha fazlasını gerektirir. Bu sürdürülebilirlik, büyük ölçüde Asya çalışmalarıyla doğrudan ilgili fakültelerin, enstitülerin ve Asya çalışmaları merkezlerinin varlığına ve bu birimlere özel tahsis edilmiş akademik kadro ile bütçeye sahip olmasına bağlıdır. Bu nedenle, rapor öncelikle üniversitelerdeki mevcut merkezler ve enstitüleri analiz etmektedir.

Üniversitelerde yürütülen dil programları, Asya çalışmalarının gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır. Dil öğrenimi, bölge çalışmalarının temel unsurlarından biridir; öğrencilerin bölgenin kültürünü, tarihini ve siyasal dinamiklerini daha derinlemesine kavramalarını sağlar. Bu programlar, öğrencilere yalnızca dilsel yetkinlik kazandırmakla kalmayıp aynı zamanda bölgeye ilişkin akademik araştırmalara katkı sunabilecek bilgi birikimi de kazandırmaktadır. Akademik çalışmaları desteklemenin yanı sıra dil öğrenimi kültürel ve ekonomik iş birliklerinin güçlenmesini de teşvik etmektedir (Farrelly, 2019). Bu nedenle, Asya dili programları Asya çalışmalarının gelişimi için vazgeçilmez nitelikte olup Türkiye akademik topluluğu içinde bu

“

Son yıllarda Türkiye’deki akademik kurumlar, Asya’nın artan jeopolitik ve kültürel öneminin farkına vararak bu bölgeye yönelimlerini giderek artırmıştır. Üniversiteler, Asya dili ve kültürü merkezleri ile düşünce kuruluşları, Asya çalışmaları alanında kritik aktörler hâline gelmiş; her biri Türkiye’nin Asya’nın jeopolitik, ekonomik ve kültürel dinamiklerini daha derinlemesine anlaması ve bu alanda etkinleşmesi bakımından önemli roller üstlenmiştir.

“

Asya ile ilgili dersler vermek ve programlar sunmak akademik araştırma ve etkinlik sayısının artmasına katkı sağlasa da, bu alandaki eğitimlerin, araştırmaların ve faaliyetlerin sürdürülebilirliği bundan daha fazlasını gerektirir. Bu sürdürülebilirlik, büyük ölçüde Asya çalışmalarıyla doğrudan ilgili fakültelerin, enstitülerin ve Asya çalışmaları merkezlerinin varlığına ve bu birimlere özel tahsis edilmiş akademik kadro ile bütçeye sahip olmasına bağlıdır.

alanın güçlenmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır (Ergenç, 2015; Esenbel, 2017).

Boğaziçi Üniversitesi, 2009 yılında Asya Çalışmaları Merkezini kurarak bu alanda öncü bir rol üstlenmiştir. Söz konusu merkez, Asya kültürleri, siyaseti ve ekonomileri üzerine akademik araştırmaları teşvik etme yönünde önemli bir adım olmuştur. Bu erken girişimi takiben, 2013 yılında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi bünyesinde Asya Çalışmaları Ana Bilim Dalı bulunan Bölge Çalışmaları Enstitüsü kurulmuştur. Enstitü, bölge çalışmalarında daha derinlikli ve uzmanlaşmış bir akademik yapı oluşturmak amacıyla kurulmuş; özellikle Asya çalışmalarını kurumsal ve bütüncül bir çerçevede ele almayı hedeflemiştir. Bu doğrultuda, Asya alanında uzmanlaşmış akademik kadroya sahip olması ve alana özgü lisansüstü programlar yürütmesi sayesinde daha yoğun araştırma üretimi gerçekleştirmekte ve daha fazla akademik etkinlik düzenleyebilmektedir.

Ankara Üniversitesi, 2014 yılında Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezini (APAM) kurarak akademik faaliyetlerini daha da genişletmiştir. Bu merkez, Asya-Pasifik bölgesine ilişkin toplumsal, ekonomik ve siyasal meseleleri farklı bakış açılarıyla bütünleştirerek Asya çalışmalarının kapsamını

derinleştirmiştir. İzleyen yıllarda, benzer girişimlerin sayısında belirgin bir artış yaşanmış; 2016 yılında Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi bünyesinde Osmanlı-Malay Dünyası Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (OSMAD) kurulmuştur. Bu merkez, Osmanlı İmparatorluğu ile Malay dünyası arasındaki tarihsel ve kültürel bağlantıları vurgulamış; üniversitenin tarihsel Asya etkileşimlerini incelemeye yönelik kurumsal kararlılığını yansıtmıştır.

2017 yılında Koç Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Asya Çalışmaları alanında kendi uygulama ve araştırma merkezlerini kurarak alana katkıda bulunmuştur. Bu merkezler, farklı Asya bölgeleri üzerine bilgi üretimini ve araştırma faaliyetlerini geliştirmeye odaklanmış; Türkiye’nin bu alandaki akademik kapasitesini güçlendirmiştir. Koç Üniversitesi bünyesindeki merkez özellikle ziyaretçi araştırmacı programları ve düzenli seminer dizileri aracılığıyla uluslararası akademik etkileşimi teşvik ederken, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi bünyesinde yürütülen çalışmalar alana odaklanan akademik dergi yayınları ve akademik etkinlikler yoluyla Asya çalışmalarının kurumsal gelişimine katkı sağlamıştır. İstanbul Üniversitesi, 2019 yılında kurduğu Moğol Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ile bu ivmeyi sürdürmüş; merkezin çalışmaları Moğolistan’ın tarihsel ve çağdaş meselelerine odaklanmıştır. 2018 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesinde kurulan Asya ve Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ise oldukça sınırlı sayıda akademik personelle faaliyet göstermiş ve önemli bir akademik görünürlük kazanamamıştır.

2020 yılı, Japon kültürü ve tarihine ilişkin anlayışı derinleştirmeyi amaçlayan İbn Haldun Üniversitesi Japonya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezinin kurulmasıyla birlikte, Türkiye’de Asya çalışmalarına yönelik önemli gelişmelere sahne olmuştur. Aynı yıl, İstinye Üniversitesi de Çin’in “Kuşak

Tablo 1. Üniversitelerdeki Asya Çalışmaları Merkezleri ve Enstitüleri

Üniversite	Merkez ve Enstitüler	Aktif Olduğu Yıllar
Boğaziçi Üniversitesi	Asya Çalışmaları Merkezi	2009
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Bölge Çalışmaları Enstitüsü-Asya Çalışmaları Ana Bilim Dalı	2013
Ankara Üniversitesi	Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (APAM)	2014
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	Osmanlı-Malay Dünyası Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (OSMAD)	2016-2024
Koç Üniversitesi	Asya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (KUASIA)	2017
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Asya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	2017
Gazi Üniversitesi	Asya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	2017-2020
Süleyman Demirel Üniversitesi	Asya ve Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	2018
İstanbul Üniversitesi	Moğol Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	2019
İbn Haldun Üniversitesi	Japonya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	2020-2024
İstinye Üniversitesi	Kuşak ve Yol Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (KUYÇAM)	2020
Erciyes Üniversitesi	Avrasya-Kore Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ERAKAM)	2020
İstanbul Gedik Üniversitesi	ASEAN Güneydoğu Asya Stratejik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	2021
İstanbul Gedik Üniversitesi	Bangladeş Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi	2021-2024
Bahçeşehir Üniversitesi	Asya, Pasifik, Afrika Çalışmaları Merkezi (APAÇM)	2022

ve Yol Girişimi”nin jeopolitik ve ekonomik yansımalarına odaklanan Kuşak ve Yol Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezini (KUYÇAM) açmıştır. Erciyes Üniversitesi, Avrasya-Kore Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezini (ERAKAM) kurarak Kore dili başta olmak üzere edebiyat, siyaset, tarih, felsefe ve kültür gibi disiplinler arası çalışmalar yoluyla Kore araştırmalarına ilişkin bilgi üretimi ve paylaşımını teşvik etmektedir. Merkez ayrıca Yakın Doğu ve Orta Asya bağlamında yürütülecek Kore araştırmaları için bölgesel bir odak noktası oluşturmayı ve bu sayede Kore çalışmalarının uluslararası düzeyde gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

2021 yılında, İstanbul Gedik Üniversitesinde ASEAN Güneydoğu Asya Stratejik

Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Bangladeş Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi olmak üzere iki yeni merkez açılmıştır. 2024 yılında Bangladeş Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi lağvedilmiş ve ASEAN Güneydoğu Asya Stratejik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezinin adı Asya-Pasifik Stratejik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak değiştirilmiştir. Son olarak, Bahçeşehir Üniversitesi 2022 yılında Asya, Pasifik, Afrika Çalışmaları Merkezini (APAÇM) kurmuştur.

Son on yılda Asya çalışmaları uygulama ve araştırma merkezlerinin sayısındaki artışa rağmen, bu durum tüm üniversitelerde araştırma ve akademik faaliyetlerin aynı ölçüde canlı olduğu anlamına gelmemektedir. Bazı merkezler etkinliklerini yitirmiş veya

kapatılmıştır. Örneğin, Gazi Üniversitesi Asya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi yönetmeliği Nisan 2020’de yürürlükten kaldırılmıştır. Benzer biçimde, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Osmanlı-Malay Dünyası Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi 30 Haziran 2024 tarihinde resmen kapatılmıştır. Ayrıca, İbn Haldun Üniversitesi Japonya Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi artık üniversitenin araştırma merkezleri listesinde yer almamaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye’de üniversiteler bünyesinde Asya çalışmalarına yönelik olarak son yıllarda farklı bölge ve temalara odaklanan çok sayıda uygulama ve araştırma merkezi kurulmuştur. Bu merkezler, Asya’nın çeşitli alt bölgelerine ilişkin akademik araştırma üretimi, bilimsel etkinlik düzenlenmesi, akademik yayın faaliyetleri yürütülmesi ve eğitim programlarının geliştirilmesi açısından önemli katkılar sağlamıştır. Bununla birlikte, merkezlerin kurumsal sürdürülebilirliği üniversiteler arasında farklılık göstermektedir. Bazı merkezler düzenli akademik faaliyetler ve yayınlarla alanda görünürlük kazanırken, bazıları sınırlı kadro ve kaynaklar nedeniyle etkinliklerini sürdürememiş veya zaman içinde kapatılmıştır. Bu durum, Türkiye’de Asya çalışmalarının kurumsallaşma sürecinin henüz gelişim aşamasında olduğunu ve uzun vadeli akademik üretimin sağlanabilmesi için istikrarlı kurumsal yapıların, uzman akademik kadroların ve sürdürülebilir kaynakların önemini ortaya koymaktadır.

3.2. Asya Dil ve Kültür Merkezleri

Türkiye’de Asya dilleri ve kültürleri üzerine çalışan merkezler, Asya ülkelerinin küresel ölçekte artan etkisiyle birlikte, kültürler arası anlayışı geliştirmek ve Asya dillerinin öğrenimini teşvik etmek amacıyla kurulmuştur. Bu merkezlerin önemli bir bölümü, yabancı ülkelerin kamu destekleriyle ve Türkiye’deki üniversiteler ile kamu kurumlarının iş birliği çerçevesinde faaliyet göstermektedir. 1992 yılında kurulan Türk Japon Vakfı, Türkiye ile Japonya arasındaki kültürel etkileşimi güçlendirmeye yönelik en erken girişimlerden biri olmuştur. 2008 yılında kurulan Boğaziçi Üniversitesi Konfüçyüs Enstitüsü ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Konfüçyüs Merkezi, Çin dili ve kültürü çalışmalarında kilit merkezler olarak hizmet vermektedir. Bu gelişmeleri takiben, 2011 yılında Kore Kültür Merkezi Ankara’da faaliyete geçerek Kore dili ve kültürünün tanıtılmasını amaçlamıştır. Okan Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi de sırasıyla 2013 ve 2017 yıllarında kurulan Konfüçyüs Enstitüleri ile bu kültürel ağı katılmıştır. Türkiye’deki Konfüçyüs Enstitüleri, şu üniversiteler arasında yürütülen iş birlikleriyle kurulmuştur: ODTÜ-*Xiamen* Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi-Şanghay Üniversitesi, Okan Üniversitesi-Pekin Dil ve Kültür Üniversitesi ve Yeditepe Üniversitesi-*Nankai* Üniversitesi. En son olarak, 2022 yılında açılan Endonezya Dil ve Kültürü Merkezi,

Tablo 2. Asya Dil ve Kültür Merkezleri

Kurum	Şehir	Kuruluş Yılı
Türk Japon Vakfı	İstanbul	1992
Boğaziçi Üniversitesi-Konfüçyüs Enstitüsü	İstanbul	2008
Orta Doğu Teknik Üniversitesi-Konfüçyüs Merkezi	Ankara	2008
Kore Kültür Merkezi	Ankara	2011
Okan Üniversitesi-Konfüçyüs Enstitüsü	İstanbul	2013
Yeditepe Üniversitesi-Konfüçyüs Enstitüsü	İstanbul	2017
Endonezya Dil ve Kültürü Merkezi	İstanbul	2022

Türkiye'nin Güneydoğu Asya kültürleriyle artan etkileşiminin bir göstergesi olmuştur. Bu merkezler, Türkiye ile çeşitli Asya ülkeleri arasında karşılıklı anlayış ve iş birliğinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Konfüçyüs Enstitülerinin temel faaliyet alanı, Çinceye odaklanan dersler ve kurslar sunmaktır. Çin dili ve kültürüne ilgi duyan araştırmacı ve öğrencileri bir araya getirmeleri bakımından Konfüçyüs Enstitüleri, önemli kültürel etkileşim ve akademik iletişim platformları olarak değerlendirilebilir. Nitekim bu enstitüler, Çin'de Türkiye üzerine çalışmalar yürüten önde gelen üniversitelerle kurulan kurumsal ortaklıklar temelinde oluşturulmakta ve iki ülke arasında dil öğretimi, akademik iş birliği ve kültürel alışverişin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu özellikleri nedeniyle, dünyanın diğer yerlerindeki örneklerde de görüldüğü üzere, Konfüçyüs Enstitüleri Çin'in en önemli yumuşak güç araçlarından biri olarak kabul edilmektedir (Pan, 2013; Paradise, 2009). Bu bağlamda, bu enstitülerin varlığı Çin'e yönelik artan ilgiye kurumsal bir çerçeve kazandırmayı ve aynı zamanda Çin'deki ortak kurumlar ile Türkiye'deki ev sahibi kurumlar arasında iş birliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Ermeidan, 2023).

3.3. Düşünce Kuruluşları

Türkiye'de düşünce kuruluşları, özellikle 2000'li yıllardan itibaren önemli bir gelişim göstermiştir. Bu gelişim, önceki dönemlerde sınırlı görünürlüğe ve kurumsallaşmaya sahip olan düşünce kuruluşları alanındaki bir dönüşüme işaret etmektedir. Öncesinde, bu alanda kayda değer gelişmeler oldukça sınırlıydı ve bağımsız araştırma kuruluşlarının sayısı azdı. Yürütülen çalışmaların büyük bir kısmı, geleneksel olarak Dışişleri Bakanlığı, ordu, istihbarat birimleri ve üniversiteler gibi devlet kurumlarıyla yakın iş birliği içinde gerçekleşmekteydi. Bu ortaklıklar, genellikle stratejik ve güvenlik odaklı araştırmalar

Türkiye'de düşünce kuruluşları, özellikle 2000'li yıllardan itibaren önemli bir gelişim göstermiştir. Bu gelişim, önceki dönemlerde sınırlı görünürlüğe ve kurumsallaşmaya sahip olan düşünce kuruluşları alanındaki bir dönüşüme işaret etmektedir.

etrafında şekilleniyordu. Ancak 2000'li yılların başlarından itibaren, çeşitli bağımsız düşünce kuruluşları ortaya çıkmış; etki alanlarını ve çalışma konularını genişleterek Türkiye'nin bölgesel ve küresel meselelerdeki değişen rolünü yansıtmaya başlamıştır (Aydın, 2006).

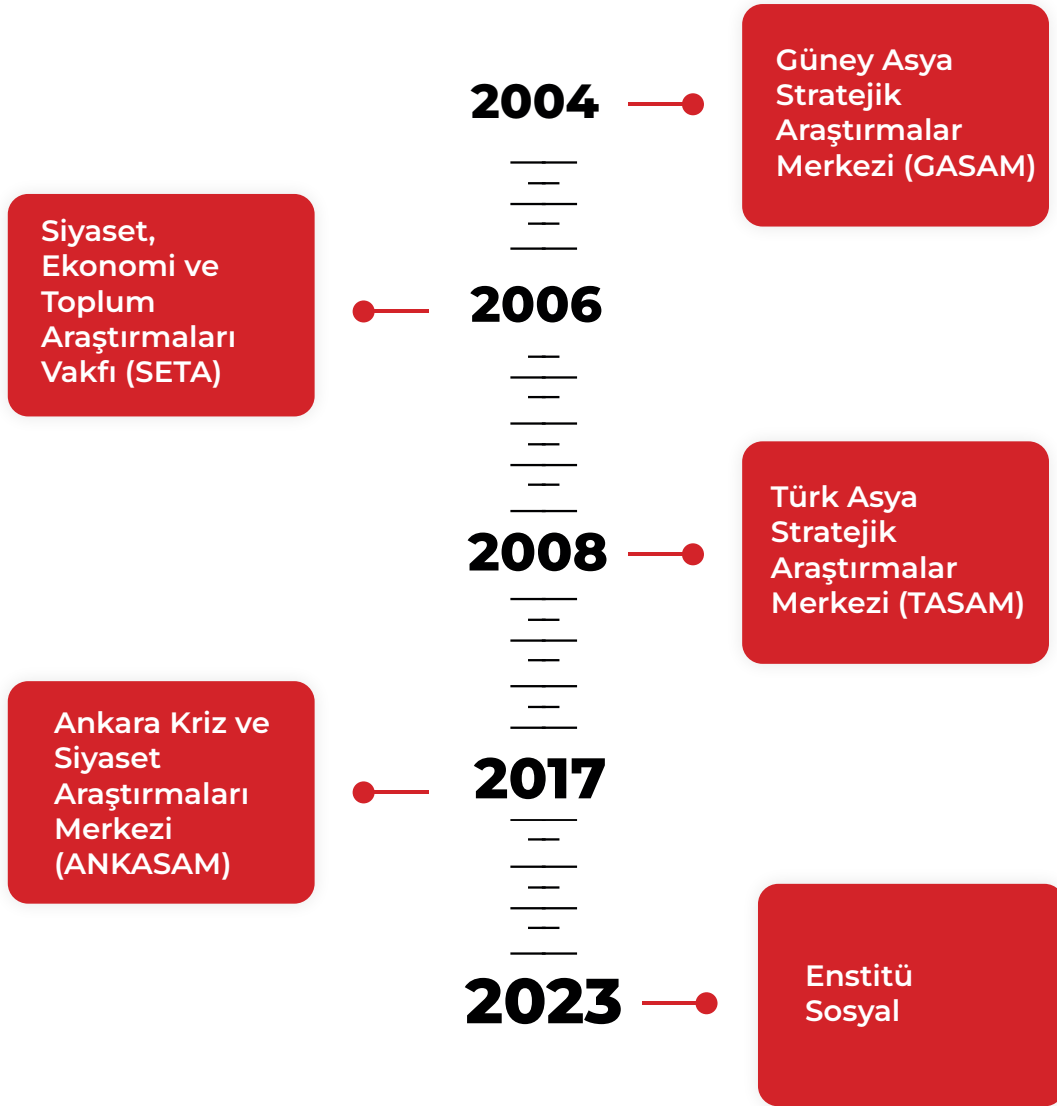
Asya çalışmalarına odaklanan çeşitli düşünce kuruluşlarının Türkiye'de kurulması, ülkenin bölgeye yönelik stratejik ilgisini yansıtmaktadır. 2004 yılında kurulan Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (GASAM), Güney Asya'ya özgü dinamikleri ele alan ve bölgenin jeopolitik yapısının Türkiye açısından sonuçlarını analiz eden ilk kurumlardan biri olmuştur. 2006 yılında kurulan Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), uluslararası ilişkiler alanında kapsamlı araştırmalar yürüten, Asya üzerine çalışmalar yapan ve Türkiye'nin dış politikasına yönelik politika önerileri geliştiren önde gelen bir düşünce kuruluşudur. 2008 yılında kurulan Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM), daha geniş bir Asya perspektifi benimseyerek Türkiye ile Asya ülkeleri arasında diyalog ve iş birliğini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. 2017 yılında faaliyetlerine başlayan Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM), Asya'daki kriz yönetimi süreçlerini ve siyasal gelişmeleri incelemekte; bu süreçlerin küresel güvenlik üzerindeki etkilerine dair önemli analizler sunmaktadır. 2023 yılında kurulan Enstitü Sosyal, Asya üzerine yürüttüğü sosyal, eğitimsel, uluslararası ilişkiler ile ekonomi, ticaret ve teknoloji alanlarını bir araya getiren çalışmalarla alana katkı sağlamaktadır.

“

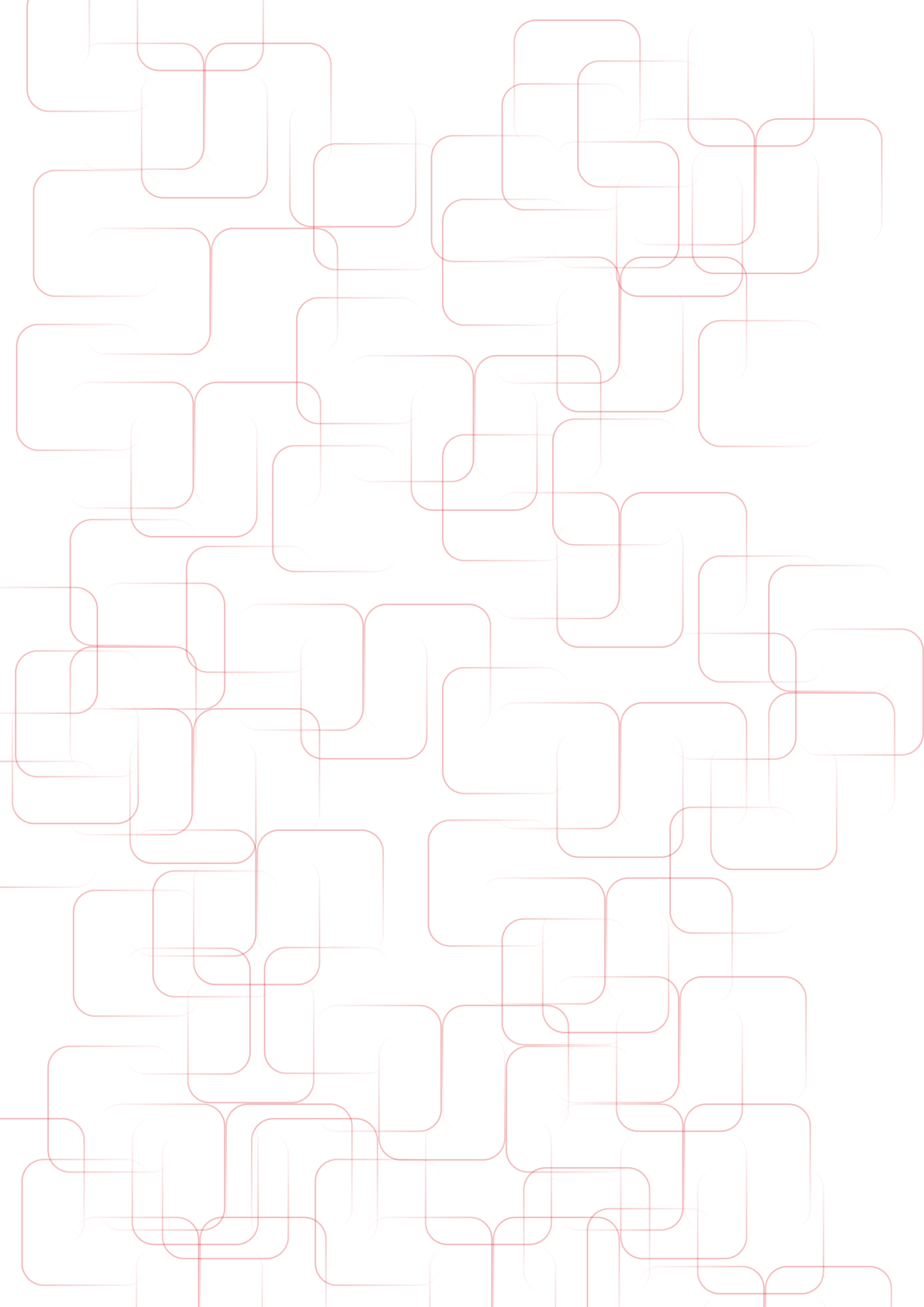

Enstitü, forumlar, seminerler ve araştırma faaliyetleri aracılığıyla Asya’ya ilişkin akademik ve entelektüel tartışmaların gelişmesini desteklemektedir. Bu düşünce kuruluşları, Türkiye’nin Asya kıtasına yönelik anlayışının ve ilişkilerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaya devam etmektedir.

Şekil 1. Asya Çalışmaları Alanında Faaliyet Gösteren Düşünce Kuruluşları

4. BEŞERÎ SERMAYE

BEŞERÎ SERMAYE

Bu bölüm, Türkiye’de Asya çalışmalarının gelişimini şekillendiren iki temel unsuru incelemektedir: Asya çalışmalarına odaklanan üniversite merkezlerinin akademik kadro ve örgütlenme yapısı ile YLSY burs programının bu alandaki akademik araştırmaları teşvik etmedeki etkisi. Türkiye’deki çeşitli üniversiteler Asya çalışmalarına yönelik özel kadrolar oluşturmuş olsa da, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi bünyesindeki Bölge Çalışmaları Enstitüsü dışında yalnızca bölge çalışmalarına ayrılmış, uzmanlaşmış enstitülerin ve fakültelerin eksikliği, bu alanda yeterli uzman birikiminin ve kurumsal desteğin oluşmasını zorlaştırmaktadır. Bu durum, üniversiteler arasındaki akademik kadro yapılarındaki farklılıklarda da kendisini göstermekte ve çoğu zaman araştırma girişimlerinin etkinliğini ve sürdürülebilirliğini sınırlamaktadır. Bununla birlikte, YLSY burs programı özellikle Asya çalışmaları alanında yurt dışında lisansüstü eğitim için sağladığı burslar aracılığıyla, Türkiye’nin Asya ülkeleriyle olan akademik etkileşimini genişletmede kilit bir rol oynamıştır.

Aşağıdaki bölümler, üniversite merkezlerindeki kadro modellerini, YLSY bursiyerlerinin dağılımını ve program kapsamında öne çıkan çalışma alanlarını inceleyerek Türkiye’de Asya çalışmalarının değişen yapısına ışık tutmaktadır.

4.1. Üniversitelerdeki Akademik Kadro

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi bünyesindeki Bölge Çalışmaları Enstitüsü dışında, Türkiye’de bölge çalışmalarına ayrılmış enstitü ve fakültelerin eksikliği nedeniyle, bu alana odaklanan akademisyenler

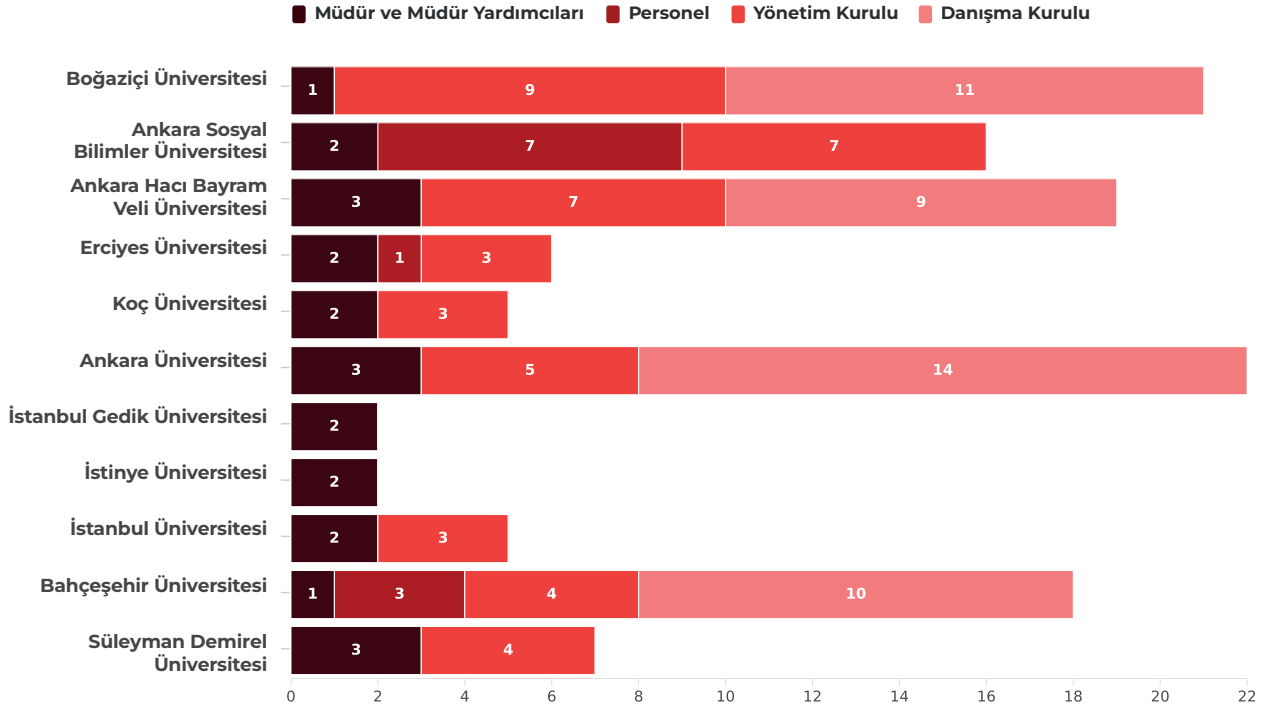
çoğunlukla diğer sosyal bilim alanlarındaki fakülte ve enstitülere bağlı olarak görev yapmakta ve alana dışarıdan katkı sunmaktadır. Üniversitelerdeki merkezler, yükseköğretim mevzuatı gereği genellikle kendilerine ait özel akademik kadro veya programlara sahip değildir. Bu nedenle, birçok Asya çalışmaları programı doğrudan Asya çalışmalarına odaklanmayan fakülte veya enstitüler bünyesinde yer almaktadır. Benzer şekilde, bu alanda ders veren öğretim elemanları da çoğunlukla farklı disiplinlerdeki fakülte veya enstitülerin üyeleridir. Bununla birlikte, bu merkezler zaman zaman kurumsal web sitelerinde kendilerine bağlı akademik, idari, danışma ve gönüllü kadroları listelemektedir.

Türkiye’de çeşitli üniversiteler Asya çalışmalarına özel pozisyonlar oluştursa da, bu rollerin dağılımı kurumlar arasında önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Boğaziçi Üniversitesi, bir müdürün yanı sıra dokuz yönetim kurulu üyesi ve on bir danışma kurulu üyesinden oluşan geniş bir yönetim yapısına sahiptir; ancak merkez bünyesinde ayrıca personel bulunmaması dikkat çekmektedir. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, bir müdüre ek olarak yedi personel ve yedi yönetim kurulu üyesi ile hem akademik hem de idari kapasitenin dengeli biçimde yer aldığı bir yapılanma sergilemektedir. Ankara Hacı

Türkiye’de bölge çalışmalarına ayrılmış enstitü ve fakültelerin eksikliği nedeniyle, bu alana odaklanan akademisyenler çoğunlukla diğer sosyal bilim alanlarındaki fakülte ve enstitülere bağlı olarak görev yapmakta ve alana dışarıdan katkı sunmaktadır.

“

Şekil 2. Üniversitelerdeki Asya Çalışmaları Merkezleri ve Enstitülerinde Personel Pozisyonları

Kaynak: Veriler, yazarlar tarafından derlenmiştir.

Bayram Veli Üniversitesi ise müdür ve müdür yardımcılarının oluşan üç kişilik yönetimin yanında yedi yönetim kurulu üyesi ve dokuz danışma kurulu üyesi ile özellikle yönetim ve danışma mekanizmalarının güçlü olduğu kurumlardan biridir. Erciyes Üniversitesi, müdür ve müdür yardımcılarının oluşan iki kişilik yönetimin yanı sıra bir personel ve üç yönetim kurulu üyesinden oluşan daha sınırlı fakat işlevsel bir kadroya sahipken, Koç Üniversitesi iki kişilik yönetim kadrosu ve üç yönetim kurulu üyesi ile daha küçük ölçekli bir yapılanma göstermektedir. Ankara Üniversitesi, müdür ve müdür yardımcılarının oluşan üç kişilik yönetim kadrosuna ek olarak beş yönetim kurulu üyesi ve on dört danışma kurulu üyesi ile özellikle danışma kurulu açısından geniş bir yapıya sahiptir. Buna karşılık İstinye Üniversitesi ve İstanbul Gedik Üniversitesi gibi bazı kurumlarda yalnızca müdür ve müdür

yardımcılarından oluşan sınırlı bir yönetim yapısı bulunmakta, ek personel veya kurullara yer verilmemektedir. İstanbul Üniversitesi iki kişilik yönetim kadrosu ve üç yönetim kurulu üyesi ile sınırlı fakat kurumsal bir yapı sergilemektedir. Öte yandan Süleyman Demirel Üniversitesi bir müdür ve iki müdür yardımcılarının oluşan üç kişilik yönetimin yanı sıra dört yönetim kurulu üyesi ile faaliyet yürütürken, Bahçeşehir Üniversitesi bir müdüre ek olarak üç personel, dört yönetim kurulu üyesi ve on danışma kurulu üyesi ile hem idari hem de danışma mekanizmalarının birlikte yer aldığı daha dengeli bir kadro yapısına sahiptir. Genel olarak değerlendirildiğinde, bazı üniversitelerin yönetim ve danışma kurulları üzerinden geniş bir yönetim modeli oluşturduğu, bazılarının ise daha sınırlı kadrolarla faaliyet yürüttüğü görülmektedir.

4.2. YLSY¹ Bursiyeleri

YLSY burs programının kurulmasından önce Türkiye’de Asya çalışmaları alanındaki öncü faaliyetler daha çok bireysel akademik girişimler aracılığıyla yürütülmüştür. Bu dönemde alandaki uzmanlaşma çoğunlukla araştırmacıların kişisel ilgi alanları doğrultusunda ve başta Japonya olmak üzere bazı Asya ülkelerinin sağladığı burs imkânları sayesinde gelişmiş; bu çalışmalar daha sonraki akademik kurumsallaşmanın temellerini oluşturmuştur. Ancak bu araştırmacıların sayısı ve Asya çalışmalarına yönelik programlar oldukça sınırlıydı; bunun temel nedeni, özel alan eğitimi ve araştırmaları için yeterli finansman ve fırsatların bulunmamasıydı. 2010 sonrasında uygulamaya konulan YLSY burs programı, Türkiye’de Asya çalışmalarının gelişimi açısından önemli bir dönüm noktası olmuş; bu alanla ilgilenen yeni bir araştırmacı kuşağının Asya kültürleri, dilleri ve toplumlarıyla derinlemesine etkileşime girmesini sağlayacak kritik destek ve kaynaklar sunmuştur. Bu girişim, yalnızca Asya odaklı akademik topluluğun genişlemesini sağlamakla kalmamış; aynı zamanda Türkiye’nin bölgesel ve küresel akademik literatüre katkıda bulunma kapasitesini de güçlendirmiştir (Ergenç, 2015; Esenbel, 2017).

Tablo 3, 2013-2024 yılları arasında çeşitli Türk üniversiteleri ve kurumları adına Asya çalışmaları için yurt dışına gönderilen YLSY bursiyelerinin dağılımını göstermektedir. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi toplam 49 bursiyer ile en yüksek sayıya sahiptir; bu bursiyerlerin çoğu 2013, 2014 ve 2017 yıllarında gönderilmiştir. Boğaziçi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi de sırasıyla 19 ve 20 bursiyer ile önemli katkılar sağlamış ve bu katkılar çeşitli yıllara yayılmıştır.

2020, 2021 ve 2022 yıllarında Asya çalışmaları alanında YLSY bursiyelerinin bulunmaması, Türkiye’nin akademik araştırma önceliklerinde kritik bir değişimi temsil etmektedir. Bu desteğin azalması, Asya ülkeleri üzerine yazılan tezlerin sayısında belirgin bir düşüşe yol açmış ve araştırma öncelikleri ile finansman tahsislerindeki genel yönelimi yansıtmıştır.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2015 yılında 10 bursiyer göndererek dikkat çekici bir zirve yapmış; ancak diğer yıllarda sınırlı bir faaliyet göstermiştir. İstanbul Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi gibi diğer üniversitelerde ise bursiyer sayısı daha az olup genellikle belirli yıllarda yoğunlaşmıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi birkaç bursiyer gönderirken, Millî Savunma Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi özellikle 2018 sonrasında daha aktif hâle gelmiştir. İki üniversite dışı kurum da programa katılmıştır: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ve Diyanet İşleri Başkanlığı. TRT ağırlıklı olarak sonraki yıllarda olmak üzere 16 bursiyer, Diyanet İşleri Başkanlığı ise 2019 yılında 7 bursiyer göndermiştir.

On iki yıllık dönem boyunca toplam 177 YLSY bursiyeri Asya çalışmaları kapsamında yurt dışına gönderilmiştir. Bazı kurumlar sürece düzenli biçimde katkı sağlarken, bazıları daha düzensiz aralıklarla katılım göstermiştir.

2013-2024 yılları arasında çeşitli üniversitelerde Asya ülkeleriyle ilgili hazırlanan tezlerin yıllık sayısına ilişkin veriler, bu dönemdeki araştırma eğilimleri

¹ YLSY (Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme) bursu, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Türk vatandaşlarına yurt dışında yüksek lisans veya doktora düzeyinde eğitim alma imkânı sunan bir programdır. Bu burs programının amacı, öğrencilere maddi destek sağlayarak onların çeşitli ülkelerdeki saygın üniversitelerde eğitim görmelerini mümkün kılmaktır.

Tablo 3. Asya Çalışmaları Alanında Yurt Dışına Gönderilen YLSY Bursiyerleri (2013-2024)

Üniversite	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Toplam
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	15	15	-	-	19	-	-	-	-	-	-	-	49
Ankara Üniversitesi	-	5	5	-	4	4	-	-	-	-	-	2	20
Boğaziçi Üniversitesi	-	5	5	-	5	2	-	-	-	-	2	-	19
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	-	-	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	12
Gaziantep Üniversitesi	-	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	-	5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	9
Karadeniz Teknik Üniversitesi	-	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
İstanbul Üniversitesi	-	-	-	-	2	5	-	-	-	-	-	2	9
Marmara Üniversitesi	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Millî Savunma Üniversitesi	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	5
Erciyes Üniversitesi	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	5
Türk-Alman Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Balıkesir Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
TRT	-	-	-	-	3	5	5	-	-	-	3	-	16
Diyanet İşleri Başkanlığı	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	7
Toplam	15	40	33	0	44	19	14	-	-	-	6	6	177

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı (2025)

ve çıktılarını yansıtmaktadır. Ancak 2020 sonrasında belirgin bir değişim gözlemlenmiştir; Asya çalışmaları alanında üretilen tez sayısında dikkate değer bir düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş, özellikle geçmişte Asya çalışmaları araştırmacılarını destekleyen ancak daha sonra yönü değiştirilen YLSY burs programındaki değişimlerle yakından ilişkilidir.

2020, 2021 ve 2022 yıllarında Asya çalışmaları alanında YLSY bursiyerlerinin bulunmaması, Türkiye’nin akademik araştırma önceliklerinde kritik bir değişimi temsil etmektedir. Bu desteğin azalması, Asya ülkeleri üzerine yazılan tezlerin

sayısında belirgin bir düşüşe yol açmış ve araştırma öncelikleri ile finansman tahsislerindeki genel yönelimi yansıtmıştır. 2023 yılı itibarıyla önceki yıllara nazaran az da olsa Asya çalışmaları alanında bursiyer gönderilmesi bu alandaki yetişmiş uzman ihtiyacının devam ettiğini göstermektedir. Bu değişim, hem akademik topluluk hem de Asya çalışmaları alanı açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Asya ülkeleri üzerine yürütülen araştırma çıktılarındaki azalma, bölgeye ilişkin akademik bilgi birikiminde bir boşluk yaratabilir; bu durum jeopolitik analizler, kültürel çalışmalar ve ekonomik araştırmalar gibi alanları da etkileyebilir.

Ayrıca, burs kaynaklarının yeniden tahsis edilmesi, Asya ülkeleri üzerine yürütülen araştırmaların derinliğini ve çeşitliliğini etkileyebilir; bu da akademik inceleme alanını daraltarak uluslararası iş birliği olanaklarını sınırlandırabilir. Bununla birlikte, Türkiye’de Asya Çalışmaları alanındaki gelecekteki gelişmelerin, son yirmi yıldır bu alanı destekleyen akademisyenler ve kurumlar tarafından şekillendirilmesi beklenmektedir.

Bu eğilim, küresel bölgelerin dengeli ve kapsamlı bir biçimde akademik olarak incelenmesini sağlamak için özel araştırma programları ile burslara verilen desteğin sürdürülmesinin önemini vurgulamaktadır. Burs programlarının odak alanları değişikçe akademik kurumlar ve politika yapıcılarının bu değişimlere yanıt vermesi ve araştırma çıktıları ile küresel akademik etkileşim üzerindeki uzun vadeli etkileri dikkate alması giderek daha kritik hâle gelmektedir.

Veriler, Asya çalışmaları alanında faaliyet gösteren merkezlere sahip üniversiteler ile YLSY bursu kapsamında yurt dışına gönderilen öğrenci sayısı arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. 2013 yılında Asya Çalışmaları Ana Bilim Dalı ile birlikte Bölge Çalışmaları Enstitüsünü kuran Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2013-2017 yılları arasında toplam 49 öğrenci göndermiştir. Bu durum, üniversitenin bu alana yönelik kurumsal bağlılığını yansıtmaktadır. Benzer şekilde, 2014 yılında Asya-Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezini kuran Ankara Üniversitesi 20 öğrenciyi yurt dışına göndermiştir. Asya Çalışmaları Merkezine ev sahipliği yapan Boğaziçi Üniversitesi ise 2013-2024 yılları arasında 19 öğrenci göndermiştir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi 2014-2017 yılları arasında 9 öğrenci göndermiştir. Üniversitede Asya Çalışmaları programının bulunması ve Konfüçyüs Enstitüsünün faaliyet göstermesi, Asya’ya yönelik akademik ve kültürel ilginin kurumsal düzeyde desteklendiğini göstermektedir. Bununla birlikte bu ilginin, bazı üniversitelerde

olduğu gibi bağımsız bir araştırma merkezi etrafında değil, disiplinler arası akademik programlar ve uluslararası işbirliği mekanizmaları aracılığıyla yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Erciyes Üniversitesi 2017 yılında 5 öğrenci göndermiştir. Her ne kadar Avrasya-Kore Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi 2020 yılında kurulmuş olsa da, daha önce öğrenci gönderilmesi üniversitede bölge çalışmalarına yönelik ilginin kurumsallaşmadan önce de mevcut olduğunu göstermektedir.

Buna karşılık, Asya çalışmaları için özel bir merkezi bulunmayan bazı üniversiteler de YLSY bursiyerlerini yurt dışına göndermiştir; ancak bu sayı genellikle daha sınırlı kalmıştır. Örneğin, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 2015 ve 2017 yıllarında 12 öğrenci göndermiştir. Benzer şekilde, Gaziantep Üniversitesi 2014 ve 2015 yıllarında toplam 10 öğrenci göndermiştir.

Karadeniz Teknik Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi gibi diğer üniversiteler ise sırasıyla 8 ve 9 öğrenci göndermiştir. Marmara Üniversitesi ve Millî Savunma Üniversitesinin her biri 5 öğrenci göndermiştir. Ayrıca Türk-Alman Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Balıkesir Üniversitesi 2023-2024 yılında ilk kez birer öğrenci göndermiştir. Asya’nın küresel ölçekte artan önemiyle birlikte, bu bölge üzerine uzmanlaşmak amacıyla gönderilen bursiyer sayısının daha fazla üniversiteye yayıldığı görülmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 7, TRT tarafından ise 16 öğrenci yalnızca yüksek lisans eğitimi almak üzere yurtdışına gönderilmiştir. Bu durum, kamu kurumlarının da Asya üzerine uzmanlaşmış insan kaynağına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Tablo 4, 2013-2024 yılları arasında Asya çalışmaları kapsamında YLSY bursu kazanan öğrencilerin alanlara göre dağılımını ortaya koymakta ve bu dönemdeki eğilimler ile odaklanılan alanları göstermektedir. Çin çalışmaları alanında toplamda 41 öğrenci yurt dışına gönderilmiştir. 2014 ve 2015 yıllarında

Tablo 4. YLSY Bursiyerlerinin Çalışma Alanlarına Göre Dağılımı (2013-2024)

Çalışma Alanı	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Total
Uzak Doğu çalışmaları	5	10	10	-	20	12	9	-	-	-	3	5	74
Çin çalışmaları	5	10	10	-	8	4	3	-	-	-	1	-	41
Hindistan çalışmaları	-	10	3	-	7	-	1	-	-	-	-	-	21
Japonya çalışmaları	5	5	5	-	4	2	-	-	-	-	-	-	21
Asya-Pasifik çalışmaları	-	5	5	-	4	-	-	-	-	-	1	-	15
Güney Asya çalışmaları	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	1	5
Toplam	15	40	33	0	44	19	14	-	-	-	6	6	177

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı (2025)

bursiyer sayısı, her yıl 10 öğrenci ile en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Çin'in küresel ekonomik ve siyasi etkisinin artmasıyla birlikte Çin çalışmaları, bu alanda uzman yetiştirmek amacıyla yurt dışına gönderilen öğrenci sayısının en çok arttığı bölge çalışmalarından biri olmuştur.

Japonya çalışmaları alanında da ilk yıllarda istikrarlı biçimde bursiyer gönderilmiş; özellikle 2013-2015 yılları arasında her yıl 5 bursiyer bu alanda yurt dışına gönderilmiştir. Ancak 2016 ve 2019 yıllarında herhangi bir bursiyer gönderilmemiş ve toplam sayı 21 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, Japonya çalışmalarına yönelik ilginin tutarlı ancak dönemsel dalgalanmalara açık olduğunu göstermektedir.

Japonya ve Çin çalışmaları alanında yurt dışında gönderilen öğrencilere ek olarak Uzak Doğu çalışmaları alanında da 74 bursiyer gönderilmiştir. Bu bursiyerler de aslında Çin ya da Japonya üzerine uzmanlaşma amacı ile gönderilmektedir. Bu kapsamda hem Çin hem de Japonya çalışmaları alanında aslında uzmanlaşan bursiyer sayısının yukarıda bahsettiğimiz sayılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Asya-Pasifik çalışmaları alanında ise yalnızca 2014, 2015, 2017 ve 2023 yıllarında öğrenci gönderilmiş olup toplamda 15 bursiyer bulunmaktadır. Bu alanın diğerlerine kıyasla daha sınırlı bir etkinliğe sahip olması, Çin, Hindistan, Malezya, Japonya ve Avustralya gibi ülkeleri kapsayan Asya-Pasifik bölgesine yönelik daha odaklı veya uzmanlaşmış bir ilginin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

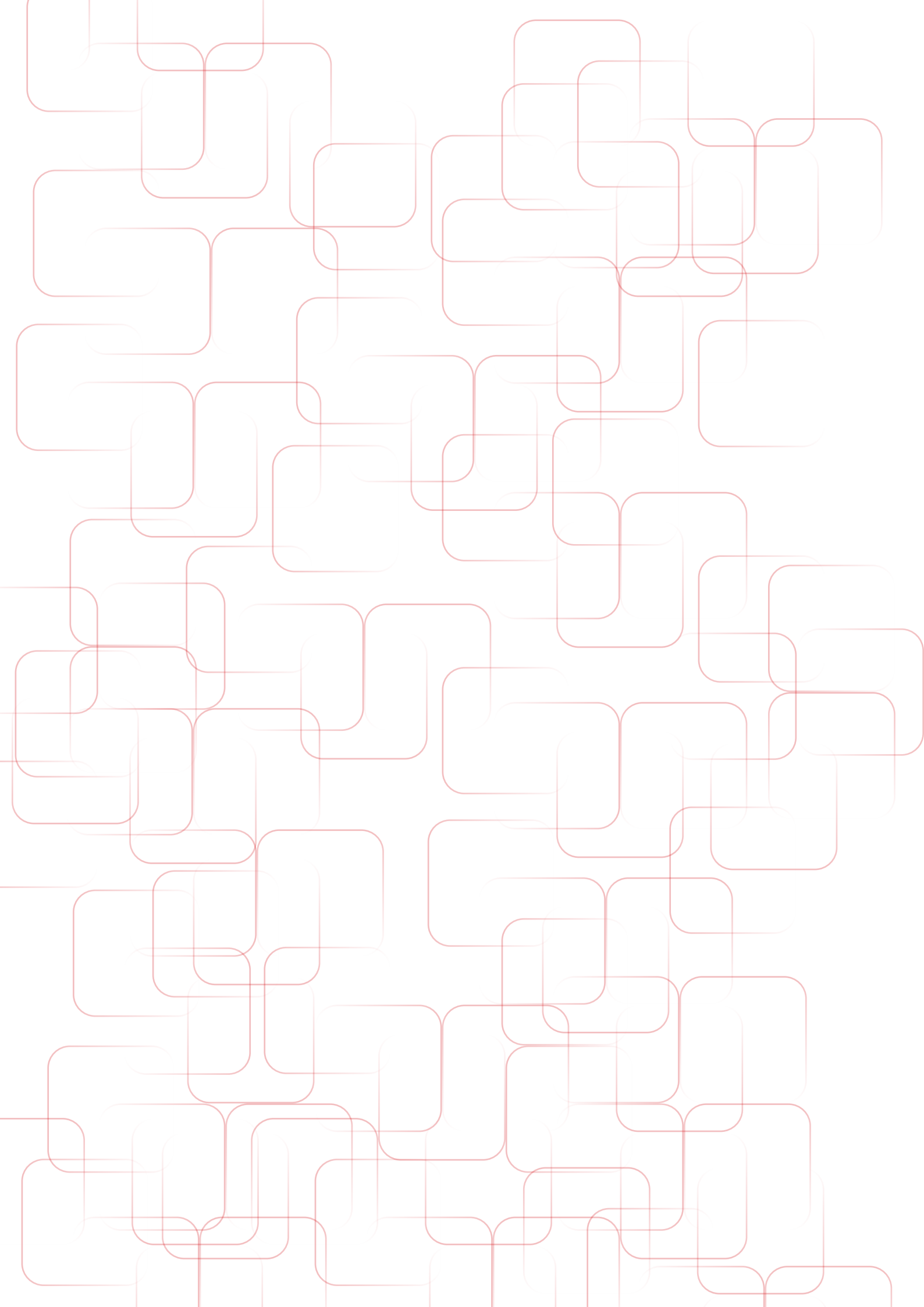
Uzak Doğu çalışmaları, toplam 74 bursiyerin gönderilmesiyle en popüler alan olarak öne çıkmıştır. Bu alanda 2013, 2014, 2015 ve 2017 yıllarında belirgin bir yoğunluk gözlemlenmiş; 2017 yılında 20 kişiyle en yüksek sayıya ulaşılmıştır. Bu durum, Kore, Japonya, Çin gibi ülkelere ve Güneydoğu Asya bölgesine yönelik güçlü ilgiyi yansıtarak Uzak Doğu çalışmalarını YLSY burs programı içindeki en belirgin alan hâline getirmiştir.

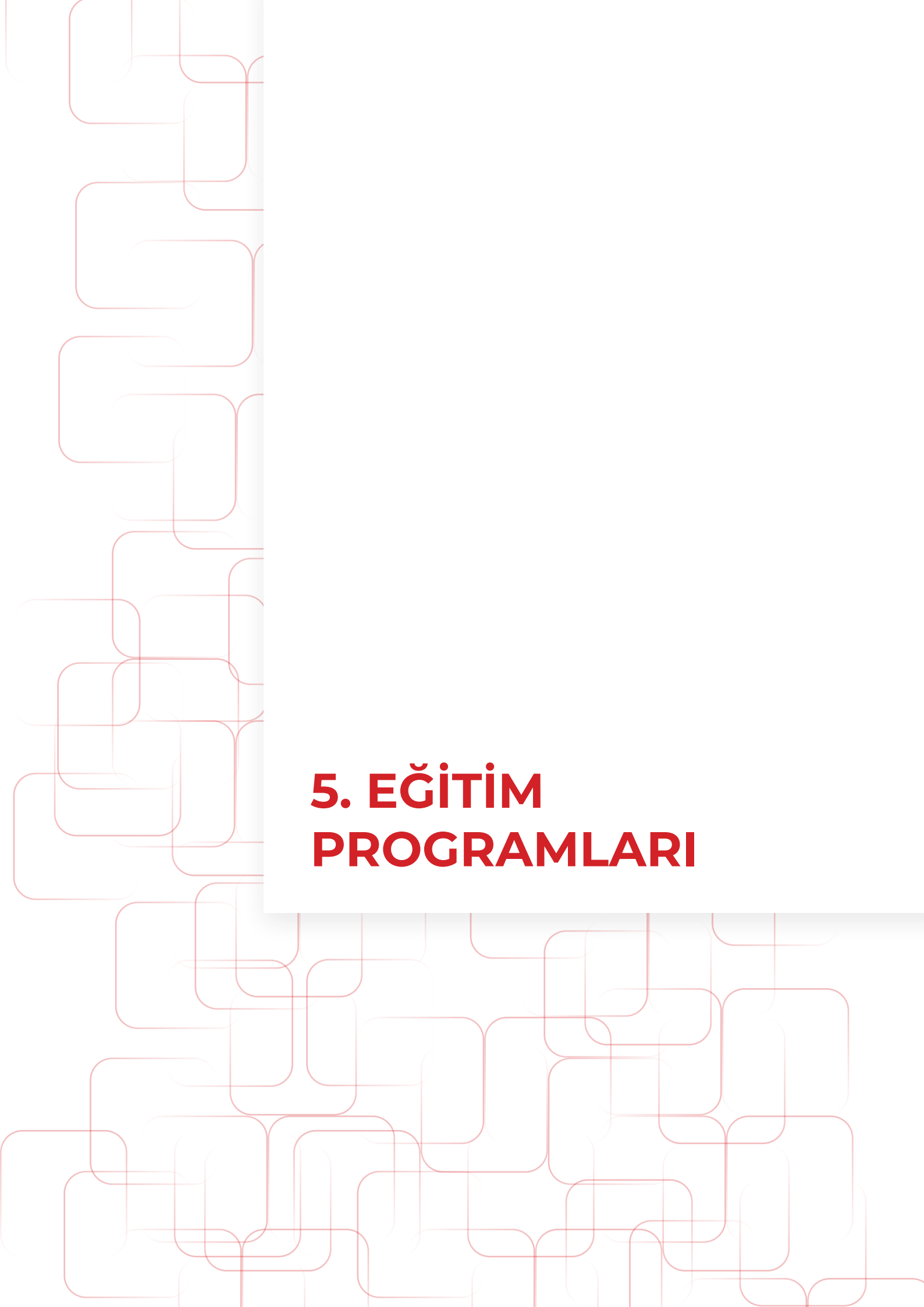
Hindistan çalışmaları ise daha düzensiz bir dağılım göstermiş, 2014 yılında 10 bursiyerle zirveye ulaşmıştır. Yedi yıllık dönemde toplam 21 bursiyer Hindistan ile ilgili alanlarda eğitim görmüş olsa da sonraki yıllarda ilginin azaldığı ve 2019'da yalnızca bir bursiyerin gönderildiği görülmektedir.

Güney Asya çalışmaları ise en az temsil edilen alan olmuştur; 2017 ile 2024 yılları arasında yalnızca 5 bursiyer bu alanda eğitim görmek üzere gönderilmiştir. Bu durum, Pakistan ve diğer Güney Asya ülkelerini konu alan Güney Asya çalışmalarının program içinde henüz az öncelikli ya da gelişmekte olan bir alan olduğunu göstermektedir.

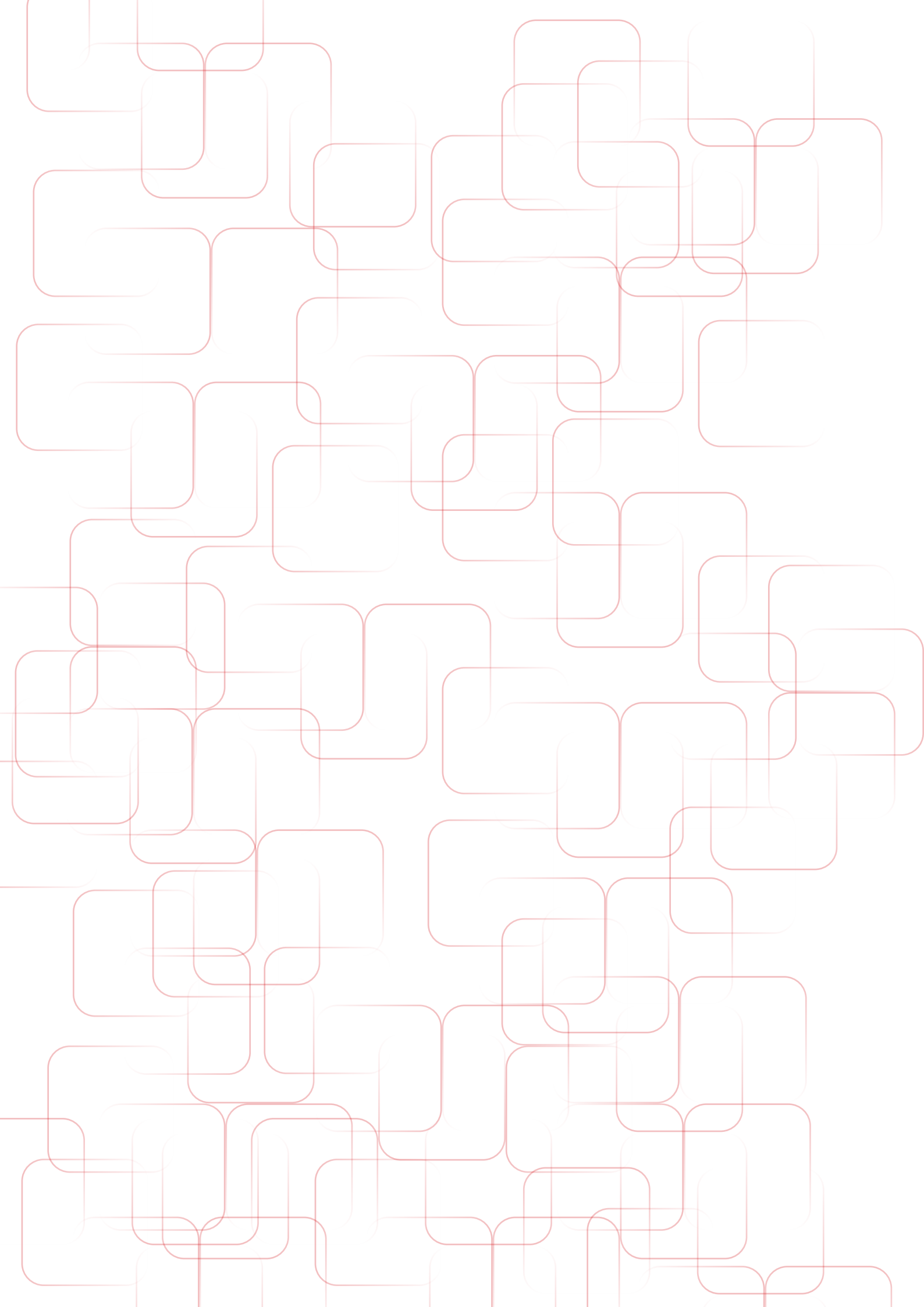
Genel olarak, 2013-2024 yılları arasında bu alanlarda toplam 177 bursiyer yurt dışına gönderilmiştir. Uzak Doğu çalışmaları ve Çin çalışmaları programda baskın konumdadır; bu da Uzak Doğu bölgesine ve Çin'e yönelik güçlü ilgiyi ortaya koymaktadır. Buna karşın, Asya-Pasifik çalışmaları ve Güney Asya çalışmaları gibi alanlarda daha az bursiyer gönderildiği gözlemlenmiştir; bu durum, bu alanların daha özel ya da yeni gelişen ilgi alanları olduğunu düşündürmektedir.

5. EĞİTİM PROGRAMLARI

EĞİTİM PROGRAMLARI

Bu bölüm, Türkiye’de Asya çalışmalarına yönelik artan akademik ilgiyi ortaya koymakta; özellikle üniversite düzeyindeki programlar ile üniversite dışı eğitim ve araştırma girişimleri üzerinden bu gelişimi vurgulamaktadır. Türkiye’deki birçok önde gelen üniversite, Asya’nın farklı bölgelerine odaklanan uzmanlaşmış programlar açmaya başlamıştır. Bu durum, Asya’nın stratejik önemine yönelik akademik farkındalığın arttığını göstermektedir. Boğaziçi Üniversitesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi gibi kurumlar Asya çalışmaları alanında kapsamlı yüksek lisans programları sunarken Erciyes Üniversitesi bu alanda doktora programıyla öne çıkmaktadır. Bu programlara ek olarak Koç Üniversitesi yandal ile Asya Çalışmalarında uzmanlaşmayı desteklemektedir. Bu programlar, öğrencilere Asya’nın kültürel, tarihsel ve jeopolitik boyutlarını çok yönlü biçimde keşfetme fırsatı sağlamaktadır. Üniversite temelli programların yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tarafından düzenlenen “Yeniden Asya Sertifika Programı” da Asya’nın küresel önemine dair anlayışın genişlemesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu program,

katılımcılara hem akademik bilgi hem de pratik bakış açısı kazandırmaktadır. Bölüm ayrıca, Türk üniversitelerinin Asya’daki kurumlarla giderek artan iş birlikleri sayesinde gelişen akademik hareketliliğin önemine de değinmektedir. Eğitim fırsatlarındaki bu genişleme, Türkiye’nin Asya ile olan akademik etkileşimini derinleştirdiğini ve yükseköğretimin farklı düzeylerinde bu bölgeye yönelik uzmanlık geliştirme konusundaki kararlılığını vurgulamaktadır.

5.1. Üniversite Eğitim Programları

Türkiye, Asya çalışmaları alanındaki akademik imkânlarını genişletmekte ve birçok üniversite artık farklı düzeylerde uzmanlaşmış programlar sunmaktadır. Boğaziçi Üniversitesi, Asya kıtasına odaklanan derinlemesine bilgi ve araştırma fırsatları sağlayan bir Asya Çalışmaları Yüksek Lisans Programı yürütmektedir. Koç Üniversitesi, öğrencilerin Asya bölgelerine birlikte odaklanmasına imkân tanıyan Asya Çalışmaları Yan Dal Programı sunmaktadır.

Tablo 5. Asya Çalışmaları Programı Bulunan Üniversiteler

Üniversite	Programlar	Derece
Boğaziçi Üniversitesi	Asya Çalışmaları	Yüksek Lisans
Koç Üniversitesi	Asya-Avrasya Çalışmaları	Yan Dal Programı
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	Asya Çalışmaları	Yüksek Lisans
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Asya Çalışmaları	Yüksek Lisans
İstanbul Gedik Üniversitesi	Asya Çalışmaları	Yüksek Lisans
İstanbul Gedik Üniversitesi	Güney Asya Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler	Yüksek Lisans
Erciyes Üniversitesi	Asya Çalışmaları	Doktora

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi de Asya Çalışmaları Yüksek Lisans Programlarıyla, önde gelen Türk üniversitelerinde bu alana yönelik artan akademik ilgiyi yansıtmaktadır. İstanbul Gedik Üniversitesi ise yalnızca Asya Çalışmaları Yüksek Lisans Programı değil, aynı zamanda Güney Asya çalışmaları ve uluslararası ilişkiler alanında uzmanlaşmış bir yüksek lisans programı da sunarak özellikle Güney Asya bölgesine ilgi duyan öğrencilere hitap etmektedir.

Erciyes Üniversitesi, Türkiye’de Asya odaklı doktora düzeyinde eğitim veren tek kurum olarak Asya Çalışmaları Doktora Programını yürütmektedir. Bununla birlikte Türkiye’de Asya çalışmaları alanındaki programlar farklı üniversitelere dağılmış durumdadır. Bazı üniversitelerde yalnızca yüksek lisans programları bulunurken doktora programlarının olmaması, bazı kurumlarda ise doktora programlarının yüksek lisans programlarıyla desteklenmemesi akademik sürekliliği sınırlamaktadır. Bu durum, programlar ve akademik kadrolar arasında yeterli koordinasyonun henüz tam olarak sağlanmadığını göstermektedir.

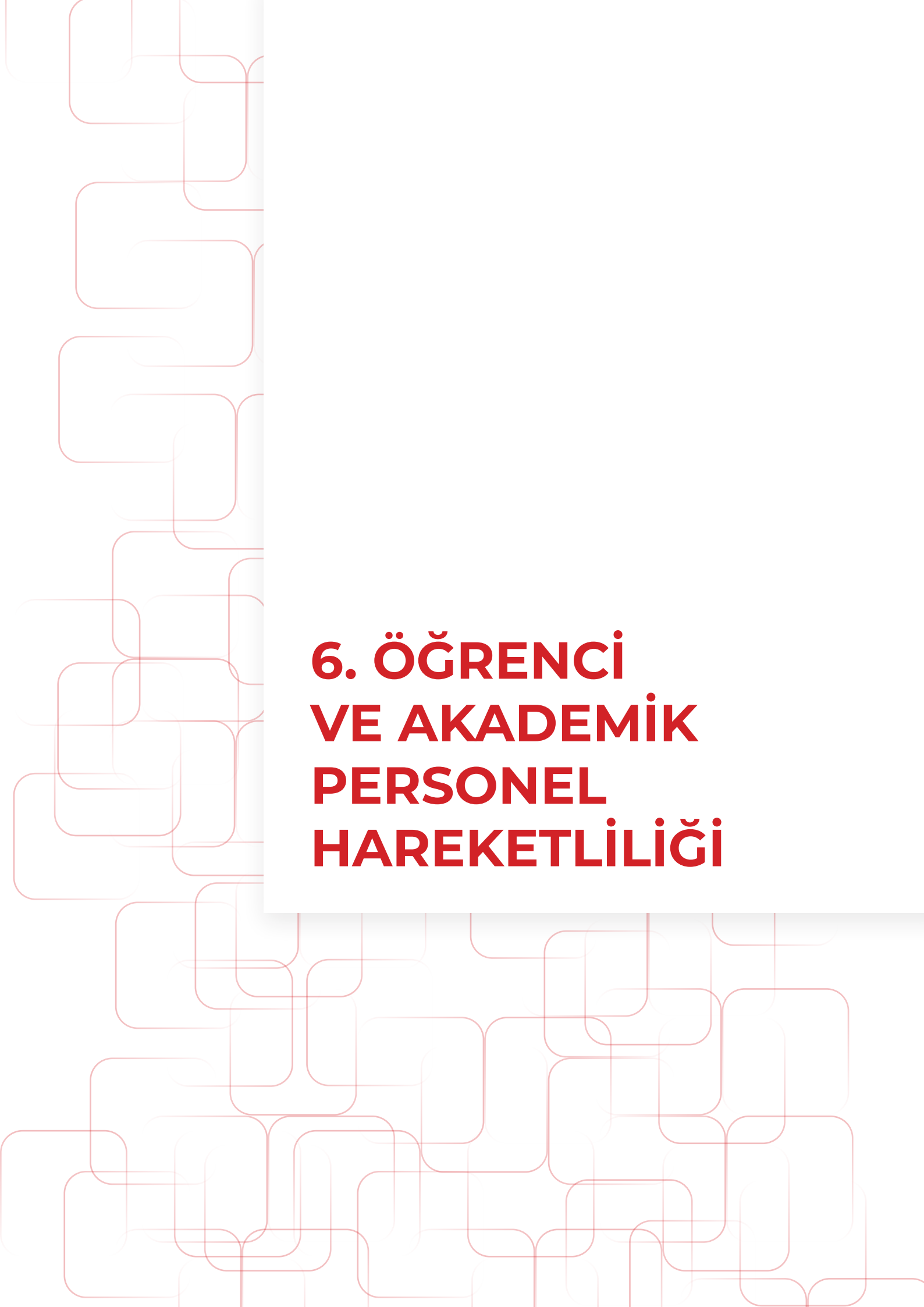
Programın eğitmen kadrosu, büyük ölçüde Türkiye’nin önde gelen üniversitelerinden akademisyenler ile Asya-Pasifik bölgesinde kapsamlı deneyime sahip tecrübeli diplomatlardan oluşmaktadır. Akademik bilgi birikimi ile pratik tecrübenin bu şekilde harmanlanması, katılımcılara hem kuramsal bir çerçeve hem de uygulamaya dönük bir perspektif kazandırarak konuların çok boyutlu biçimde incelenmesini sağlamaktadır.

Çoğunlukla üniversite öğrencilerinden oluşan katılımcılar, program boyunca Türkiye’nin Asya-Pasifik bölgesindeki yumuşak güç stratejileri, Asya’nın Türkiye’nin ticaret hedeflerindeki yeri ve Türkiye ile çeşitli Asya ülkeleri arasındaki gelişen ekonomik ilişkiler gibi konularda tartışmalara katılmaktadır. Özellikle Uzak Doğu ve Güney Asya bölgelerine odaklanan atölye çalışmaları ve etkileşimli oturumlar, katılımcıların konuları daha derinlemesine anlamalarına ve pratik bilgi kazanmalarına olanak tanımaktadır. Bu program, Türkiye’nin gelecekteki liderlerini Asya’nın giderek daha da önem kazanan jeopolitik ortamında etkin biçimde hareket edebilmeleri için gerekli bilgi ve becerilerle donatmada kritik bir adım niteliği taşımaktadır.

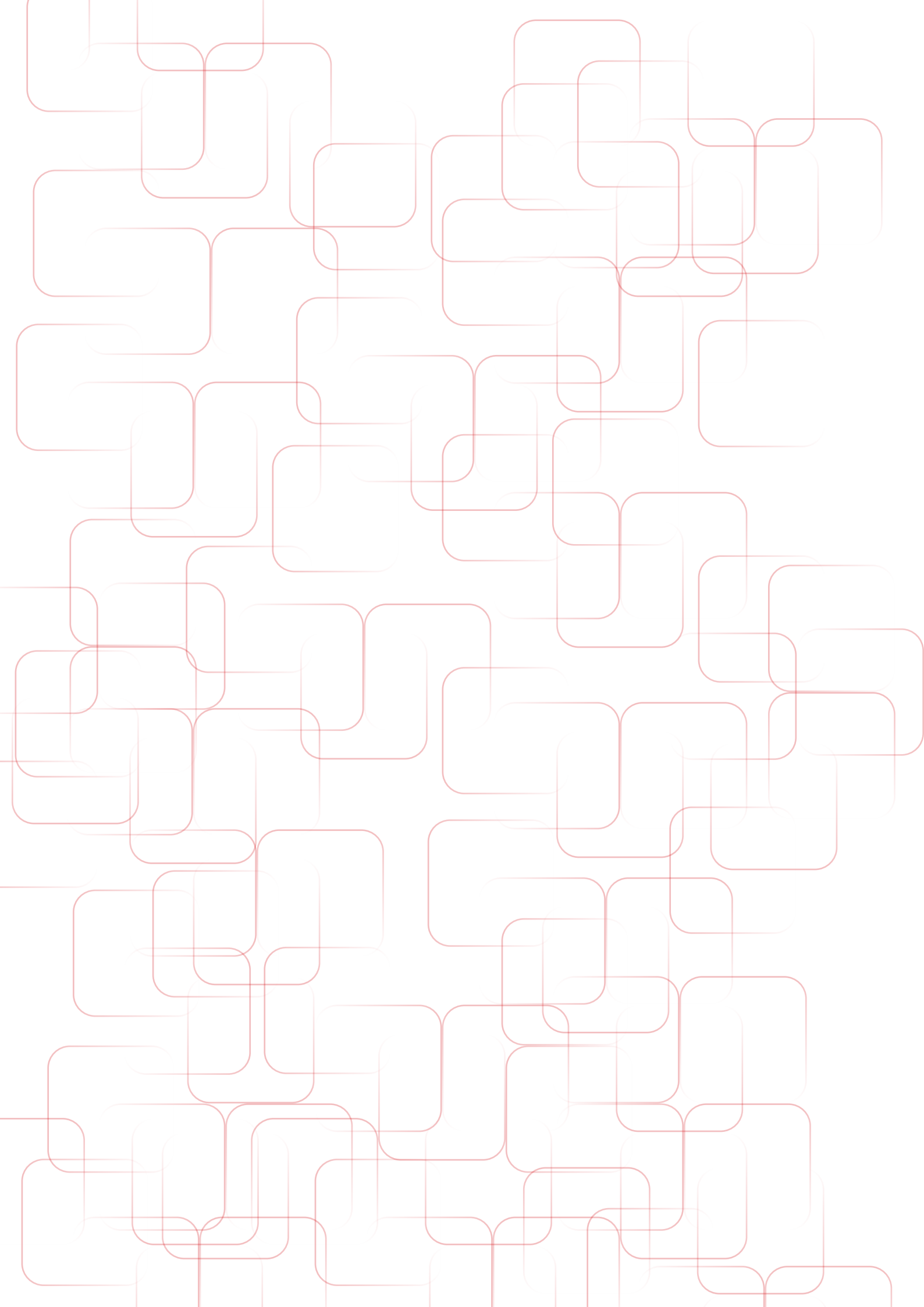
5.2. Üniversite Dışı Eğitim Programları

5.2.1. Yeniden Asya Sertifika Programı

T.C. Dışişleri Bakanlığı tarafından düzenlenen “Yeniden Asya Sertifika Programı”, Asya’nın stratejik önemine dair farkındalığı artırmayı hedefleyen özel bir eğitim girişimidir. Yaklaşık 5-6 haftaya yayılan bu program, Uzak Doğu, Güneydoğu Asya, Güney Asya ve Avrasya gibi Asya’nın farklı bölgelerine odaklanmaktadır. Program kapsamında Türkiye’nin Asya ile tarihsel ilişkilerinden günümüzde bölgedeki ekonomik, siyasi ve diplomatik gelişmelere kadar uzanan geniş bir konu yelpazesi ele alınmaktadır.

6. ÖĞRENCİ VE AKADEMİK PERSONEL HAREKETLİLİĞİ

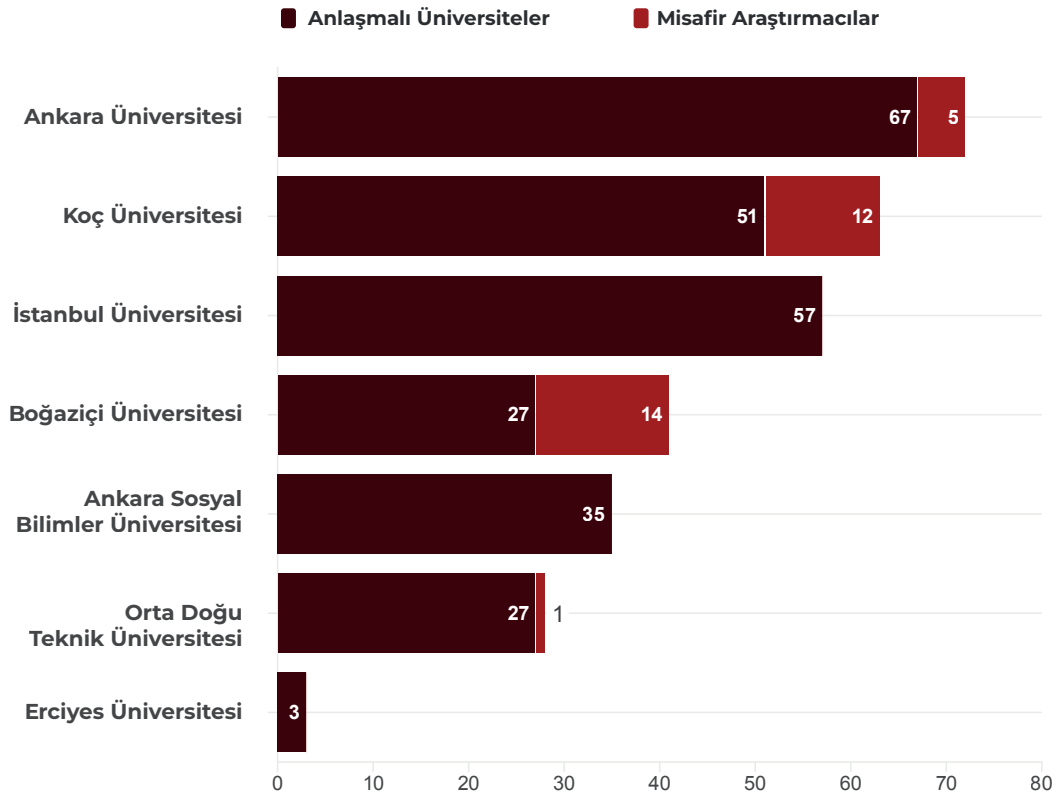

ÖĞRENCİ VE AKADEMİK PERSONEL HAREKETLİLİĞİ

Şekil 3, seçilmiş Türk üniversiteleri ile Asya'daki muhatapları arasındaki etkileşimin düzeyini, özellikle akademik hareketlilik programları bağlamında göstermektedir. Ankara Üniversitesi, Asya'daki 67 partner üniversite ile listenin başında yer almakta ve 5 misafir araştırmacıyı ağırlamasıyla güçlü uluslararası bağlantılara sahip olduğunu göstermektedir. İstanbul Üniversitesi, 57 ortak üniversite ile ikinci sırada yer almaktadır, ancak herhangi bir misafir araştırmacı ağırlamamıştır. Koç Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi ise sırasıyla 51 ve 27 partner üniversite ile Asya'daki akademik ağlarda belirgin bir etkinlik sergilemektedir. Bu iki üniversite, aynı zamanda sırasıyla 12 ve 14 misafir araştırmacıyı ağırlayarak

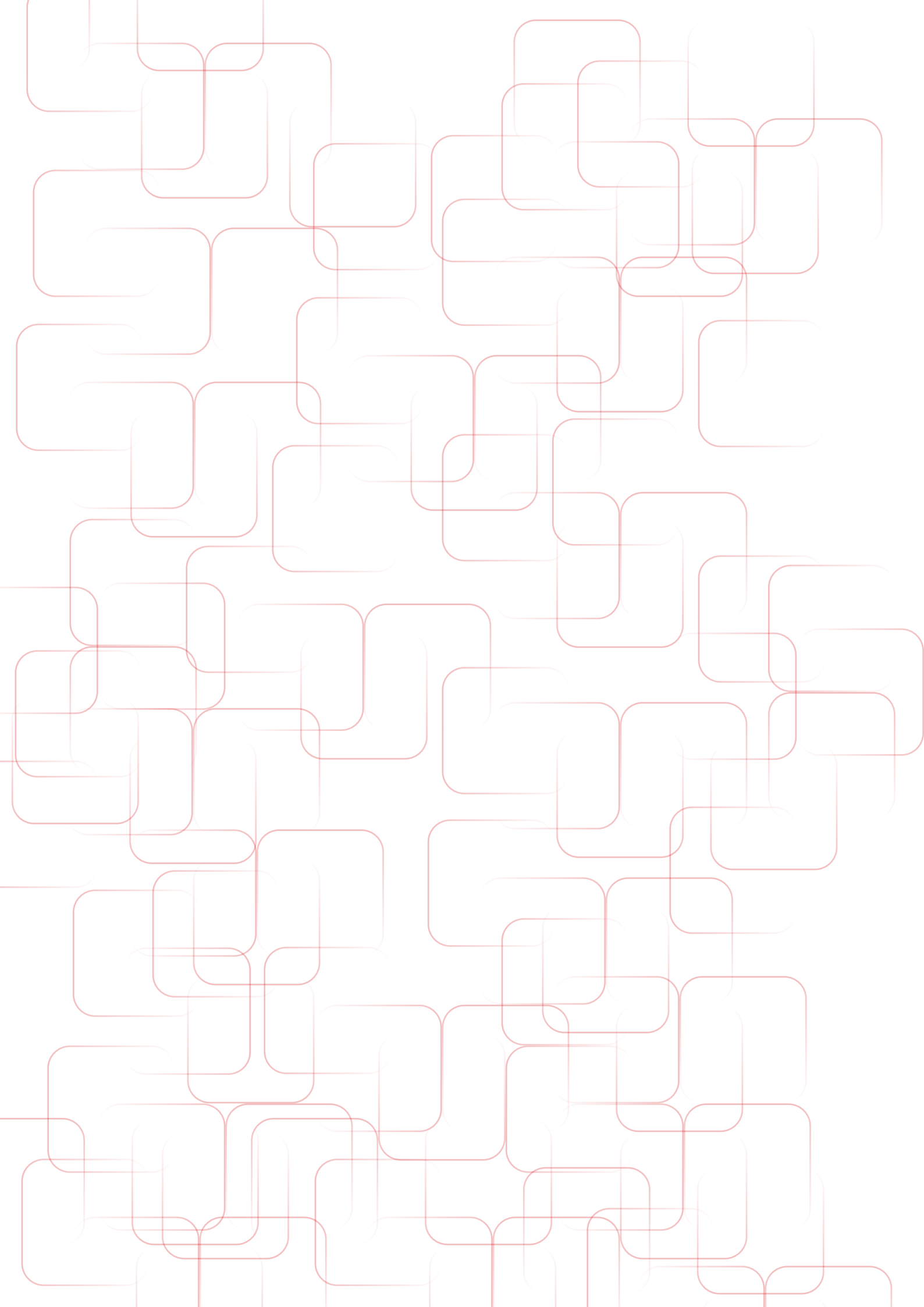
akademik değişim faaliyetlerinde aktif bir rol üstlendiklerini göstermektedir. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi de sırasıyla 35 ve 27 ortaklık ile dikkat çekmektedir, ancak bu kurumlarda misafir araştırmacı sayıları daha düşüktür. Erciyes Üniversitesi ise yalnızca 3 partner üniversite ile en sınırlı uluslararası bağlantıya sahip olup herhangi bir misafir araştırmacı ağırlamamıştır. Genel olarak bu veriler, Türk üniversiteleri arasında uluslararası akademik iş birliği ve hareketlilik düzeylerinin farklılaştığını ortaya koymakta; bu durum, kurumların Asya akademik ağlarına entegrasyon derecelerinin değişkenliğini yansıtmaktadır.

Şekil 3. Türk Üniversitelerinin Asya ile Akademik Değişim Programları: 2024 Yılı Ortaklıklar ve Akademik Ziyaretçiler

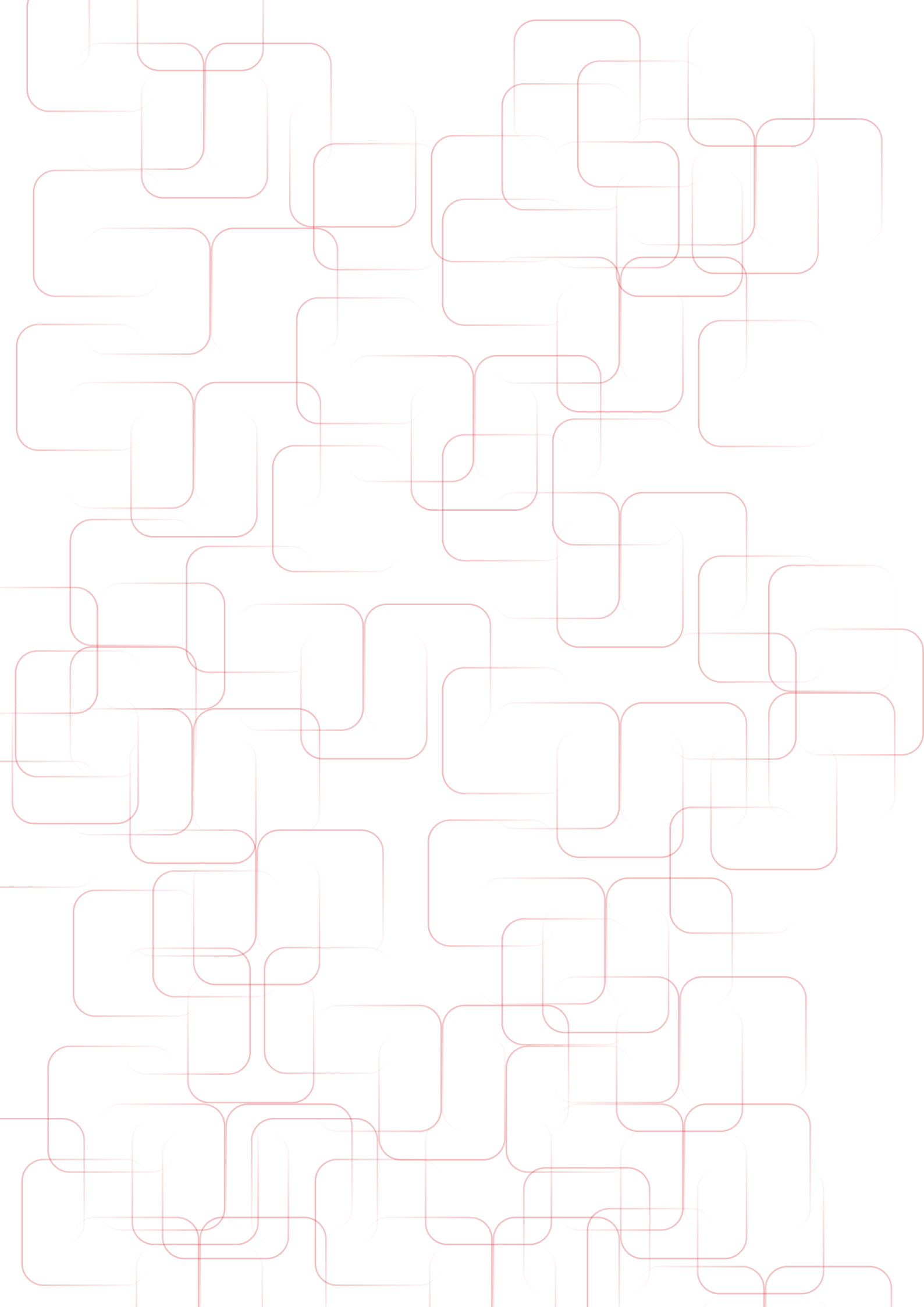

Kaynak: Veriler yazarlar tarafından derlenmiştir.

7. AKADEMİK ETKİNLİKLER

AKADEMİK ETKİNLİKLER

Tablo 6’da yer alan, 2017-2024 yılları arasında üniversitelerde düzenlenen akademik etkinliklere ilişkin veriler, Türkiye’deki önde gelen bazı üniversitelerin akademik etkileşim düzeyi ve öncelikleri hakkında değerlendirme yapma imkânı sunmaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi, sekiz yıllık dönemde toplam 45 etkinlikle akademik etkinlikler alanında lider konumda yer almaktadır. Üniversitenin bu alandaki faaliyetleri, 2021 yılında COVID dönemi nedeniyle çevrim içi etkinliklerin sayısında yaşanan artışla birlikte 13 etkinlik olarak gerçekleşmiştir. 2021 sonrasında etkinlik sayısı kısmen azalsa da, yıllık ortalama 3-4 etkinlikle çalışmalar istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. Bu etkinlikler, Boğaziçi Üniversitesinin akademik etkileşimi giderek daha fazla öncelik hâline getirdiğini, akademik itibarını güçlendirme ve akademik iş birliklerini teşvik etme stratejisinin bir parçası olarak hareket ettiğini göstermektedir.

Koç Üniversitesi de özellikle 2021 yılından itibaren güçlü bir akademik varlık sergilemektedir. Üniversite, toplam 31 etkinlikle akademik etkinliği organize etmiştir. Özellikle 2021 yılı, düzenlenen etkinlik sayısının en yüksek olduğu dönem olarak öne çıkmaktadır. Bu eğilim, yeni kurumsal stratejiler, artırılmış finansman veya uluslararası ve ulusal akademik bağları güçlendirme isteği gibi faktörlerle açıklanabilecek önemli bir yatırım artışına işaret etmektedir.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, toplam 15 etkinlik kaydederek özellikle 2023 ve 2024 yıllarında yoğunlaşan bir faaliyet göstermiştir. Bu durum, üniversitenin yakın dönemde akademik etkinliklere özel bir vurgu yapmaya başladığını, bunun da yeni bir yönetim

Genel olarak incelenen üniversiteler arasında, özellikle 2021 ve 2022 yıllarında akademik etkinliklerde belirgin bir artış gözlenmektedir. Bu iki yıl, toplam 120 etkinliğin 51’ini oluşturmaktadır. Bu artış, akademik etkileşim ve iş birliğine yönelik artan bir kurumsal ilgiye işaret etmekle beraber COVID döneminde çevrimiçi etkinliklerin düzenlenmeye başlaması ile etkinlik sayısında ciddi artış olmuştur. Ayrıca, COVID dönemi etkinliklerin daha fazla sosyal medya ve resmi internet siteleri üzerinden duyurulması da verilerin erişimi kolaylığı açısından bu dönemi daha etkin göstermiş olabilir.

yaklaşımı, stratejik girişimler veya ortaya çıkan iş birliği fırsatlarına verilen bir yanıt olabileceğini düşündürmektedir. Bu iki yıla odaklanma, üniversitenin akademik profilini güçlendirmeye yönelik güçlü kararlılığını yansıtmaktadır.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi akademik etkinliklere daha kademeli bir şekilde dâhil olmuştur. ODTÜ, büyük ölçüde 2022 yılında yoğunlaşan toplam 8 etkinlik gerçekleştirmiştir; bu durum gecikmiş fakat anlamlı bir akademik angajmana işaret etmektedir. Bu eğilim, stratejik bir yön değişikliği ya da yeni akademik önceliklerin yansımaları olabilir. Ankara Üniversitesi ise toplam 10 etkinlikle daha dengeli bir dağılım göstermektedir.

“

Tablo 6. Üniversitelerin Yıllara Göre Akademik Etkinlikleri (2017-2024)

Üniversite	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Total
İstanbul Üniversitesi	1	1	2	5	0	1	1	0	11
Boğaziçi Üniversitesi	7	7	6	2	13	4	2	4	45
Ankara Üniversitesi	1	0	0	1	4	4	0	0	10
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	0	0	4	0	2	1	3	5	15
Koç Üniversitesi	1	4	2	4	11	4	4	1	31
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	0	0	0	1	0	7	0	0	8
Toplam	10	12	14	13	30	21	10	10	120

Kaynak: Veriler yazarlar tarafından derlenmiştir.

İstanbul Üniversitesi, 2020-2021 yılları arasında düzenlenen toplam 11 etkinlikle diğerlerinden farklı bir örnek teşkil etmektedir. 2020’deki ani artışın ardından yaşanan keskin düşüş, belirli projeler veya kısa süreli girişimlerle ilişkili olabilir. Bu durum, geçici finansman kaynakları, özel akademik projeler veya dışsal faktörlerin etkileri ile açıklanabilir.

Genel olarak incelenen üniversiteler arasında, özellikle 2021 ve 2022 yıllarında akademik etkinliklerde belirgin bir artış gözlenmektedir. Bu iki yıl, toplam 120 etkinliğin 51’ini oluşturmaktadır. Bu artış, akademik etkileşim ve iş birliğine yönelik artan bir kurumsal ilgiye işaret etmekle beraber COVID döneminde çevrimiçi etkinliklerin düzenlenmeye başlaması ile etkinlik sayısında ciddi artış olmuştur. Ayrıca, COVID dönemi etkinliklerin daha fazla sosyal medya ve resmi internet siteleri üzerinden duyurulması da verilerin erişimi kolaylığı açısından bu dönemi daha etkin göstermiş olabilir.

Sonuç olarak, veriler Türk üniversiteleri arasında akademik etkileşim düzeylerinin farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Boğaziçi Üniversitesi ve Koç Üniversitesi uzun yıllardır akademik etkinlikler gerçekleştirdiği için bu alanda öne çıkmaktadır. Ayrıca, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi bünyesinde son yıllarda akademik etkinliklerde artış gerçekleşmiştir.

Bazı kurumlar akademik etkinliklerin düzenlenmesine yönelik istikrarlı bir bağlılık sergilerken diğerleri bu alana odaklanıp son dönemde artırmıştır. 2021 yılından itibaren akademik etkinliklerin daha sık gerçekleştirilmesi yönündeki genel eğilim, Türk akademik ortamında olumlu bir dönüşümü yansıtarak daha yoğun bilimsel etkileşim ve iş birliğine işaret etmektedir.

Tablo 6’da yer alan veriler, çeşitli Türk üniversitelerinde düzenlenen akademik etkinlik kategorilerinin dağılımını göstermekte ve her bir kurumun stratejik öncelikleri ile akademik etkileşim konusundaki yaklaşımları hakkında fikir vermektedir.

Boğaziçi Üniversitesi, 35 seminer düzenleyerek bu alanda en çok seminer düzenleyen üniversite olmuştur. Bu sayede hem akademisyenler hem de öğrenciler farklı konular üzerinde derinlemesine fikir alışverişinde bulunma fırsatı bulmaktadır. Ayrıca, Boğaziçi Üniversitesinin 6 çalıştay ve 4 konferans düzenlemiş olması, uygulamalı öğrenme ile geniş ölçekli akademik etkileşimi dengeleyen bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. Panel etkinliklerinin bulunmaması ise ya diğer formatlara öncelik verilmesi yönündeki stratejik bir tercihi ya da etkinlik planlamasındaki bir boşluğu işaret ediyor olabilir.

Koç Üniversitesi de 29 seminer ile benzer biçimde seminer formatına güçlü bir eğilim göstermektedir. Üniversitenin diğer etkinlik türleri oldukça sınırlıdır. Yalnızca iki konferans düzenlenmiş, çalıştay veya panel yapılmamıştır.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi de benzer şekilde Asya çalışmaları alanında seminerlere öncelik vererek bu kategoride 14 etkinlik düzenlemiştir. Bu yoğunlaşma, üniversitenin muhtemelen sosyal bilimler alanındaki akademik yönelimiyle stratejik bir uyum içinde olduğunu göstermektedir; zira seminerler, sürekli akademik tartışma ve fikir alışverişinin geliştirilmesinde kilit bir rol oynar. Üniversitenin diğer etkinlik türleriyle sınırlı düzeyde ilgilenmesi (yalnızca bir konferans düzenlemiş, hiç çalıştay veya panel gerçekleştirilmemiştir) seminer temelli akademik etkileşimleri önceliklendiren odaklı bir stratejiye işaret etmektedir.

İstanbul Üniversitesi daha çeşitlendirilmiş bir yaklaşım sergileyerek 5 seminer, 4 çalıştay ve 2 konferans düzenlemiştir. Bu çeşitlilik, farklı akademik etkileşim biçimlerine değer veren kapsamlı bir stratejiye işaret etmektedir; çalıştayların etkileşimli ve uygulamalı öğrenme deneyimlerinden seminer ve konferansların daha yapılandırılmış akademik tartışma ortamlarına kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. Panellerin eksikliği ise ya bilinçli bir kurumsal tercih ya da gelecekte genişleme potansiyeli taşıyan bir alan olabilir.

Ankara Üniversitesi, farklı etkinlik türleri arasında görece dengeli bir dağılım göstermektedir; 5 panel, 3 konferans, 2 seminer ve 1 çalıştay düzenlemiştir. Bu çeşitlendirilmiş etkinlik portföyü, hem odaklı hem de kapsamlı akademik etkileşimleri destekleyen bir stratejiye işaret etmektedir.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi daha dar kapsamlı bir yaklaşım benimsemiş görünmektedir; yalnızca 8 seminer düzenlemiş ve başka türde etkinlik gerçekleştirilmemiştir. Bu tek yönlü vurgu, ODTÜ'nün akademik etkileşimin temel biçimi olarak seminer formatını önceliklendirdiğini göstermektedir.

Genel olarak veriler, bu üniversiteler arasında seminerlerin temel akademik etkileşim biçimi olarak açık bir şekilde tercih edildiğini göstermektedir. Bazı kurumlarda konferanslar ve çalıştaylar da önemli roller üstlenmektedir. Etkinlik organizasyonuna ilişkin farklı yaklaşımlar, her üniversitenin kendi stratejik önceliklerini ve akademik hedeflerini yansıtmaktadır. Kimi kurumlar geniş kapsamlı ve çeşitlendirilmiş bir etkileşim stratejisi benimserken kimileri daha odaklı, seminer merkezli bir yaklaşımı tercih etmektedir. Bu çeşitlilik, akademik etkileşimlerin her kurumun özgün hedeflerine ve güçlü yönlerine göre şekillendirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Tablo 8'deki veriler, Asya'daki çeşitli ülkeler ve bölgeler bazında düzenlenen bölgesel

Tablo 7. Üniversitelere Göre Akademik Etkinlik Kategorileri (2017-2024)

Üniversite	Çalıştay	Konferans	Seminer	Panel
İstanbul Üniversitesi	4	2	5	0
Boğaziçi Üniversitesi	6	4	35	0
Ankara Üniversitesi	1	3	2	5
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	0	1	14	0
Koç Üniversitesi	0	2	29	0
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	0	0	8	0

Kaynak: Veriler yazarlar tarafından derlenmiştir.

akademik etkinliklerin üniversitelere göre dağılımına dair anlamlı bir genel görünüm sunmaktadır. Bu dağılım, her kurumun bölgesel önceliklerini ve akademik iş birliği alanlarını ortaya koymakta ve stratejik yönelimlerini yansıtmaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi, Japonya ile ilgili akademik etkinliklerde toplam 16 etkinlikle öne çıkmaktadır. Bu güçlü odaklanma, Japon akademik kurumları ve araştırmacılarıyla derin ve sürdürülebilir bir etkileşim içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, ortak araştırma alanları veya köklü iş birlikleri tarafından genelde desteklenmektedir. Boğaziçi Üniversitesi ayrıca Çin ile de önemli düzeyde akademik ilişki kurmuş ve bu kapsamda 10 etkinlik düzenlemiştir. Ayrıca, Kore üzerine 3 etkinlik ve çeşitli Güneydoğu Asya ülkeleriyle ilgili bazı etkinlikler de gerçekleştirilmiş; ancak bunların sayısı görece daha az olmuştur.

Ankara Üniversitesi, Japonya ile ilgili 5 etkinlik düzenlemiş; ayrıca Kore (1 etkinlik), Tayvan (1 etkinlik), Myanmar (1 etkinlik) ve Hindistan (1 etkinlik) ile ilgili daha küçük ama kayda değer etkinlikler gerçekleştirmiştir. Bu dağılım, Japonya’ya özel bir vurgu yaparken aynı zamanda Asya’nın farklı bölgeleriyle ilişkileri güçlendirmeyi amaçlayan geniş kapsamlı bir stratejiyi işaret etmektedir.

Koç Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesine benzer biçimde Japonya’ya odaklanmış ve Japonya ile ilgili 8 etkinlik organize etmiştir. Ayrıca, Çin ile ilgili 9 etkinlik gerçekleştirmiştir. Üniversite, Malezya (3 etkinlik), ve Hindistan (3 etkinlik) ile ilgili etkinlikler düzenleyerek Güneydoğu Asya’ya yönelik daha geniş bir etkileşim alanı oluşturmuştur. Bu çeşitlendirilmiş bölgesel odak, Asya’nın farklı ülkeleriyle akademik bağlar kurmaya yönelik kapsamlı bir stratejiyi göstermektedir.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Japonya ile ilgili 4 etkinlik, Çin ile ilgili 3 etkinlik ve Kore

ile ilgili 1 etkinlik düzenleyerek görece olarak dengeli bir yaklaşım sergilemiştir. Bu dağılım, diğer önde gelen üniversitelerde olduğu gibi Uzak Doğu’ya yönelik bir odaklanmayı yansıtmaktadır.

İstanbul Üniversitesi, Moğolistan ile ilgili 12 etkinlikle öne çıkmaktadır. Bu yoğunlaşma, üniversitenin Moğolistan’a ilişkin güçlü akademik ortaklıklar veya özel araştırma ilgi alanları geliştirmiş olduğunu göstermektedir. Diğer Asya ülkeleri ve bölgeleriyle ilgili etkinliklerin sınırlı olması, İstanbul Üniversitesinin daha uzmanlaşmış ve tek bir bölgeye odaklı bir strateji izlediğine işaret edebilir.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ), Japonya ile ilgili 3 etkinlik, Kore ile ilgili 2 etkinlik ve Endonezya ile ilgili 4 etkinlik düzenleyerek Asya ülkeleriyle orta düzeyde bir etkileşim sergilemiştir. Ancak Boğaziçi veya Koç gibi daha büyük kurumlarla kıyaslandığında etkinlik sayısının daha az olması, bu girişimlerin henüz keşif/deneyim aşamasında olduğunu düşündürmektedir. Üniversitenin farklı bölgeler üzerine etkinlikleri, Asya genelinde akademik ilişkiler inşa etmeye yönelik araştırmacı bir yaklaşım sunmaktadır.

Genel olarak veriler, Türk üniversitelerinin Asya’nın değişik bölgeleriyle ilgili akademik etkinliklerde farklı önceliklere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Boğaziçi ve Koç Üniversiteleri Japonya ve Çin’e yönelik güçlü odaklarıyla Uzak Doğu’yu akademik iş birliklerinin merkezine yerleştirirken, İstanbul Üniversitesinin Moğolistan’a özgü yoğunlaşması ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesinin daha geniş bölgesel etkileşimi farklı kurumsal öncelikleri göstermektedir. Bu bölgesel farklılıklar, her üniversitenin özgün akademik ilgi alanlarını ve uluslararasılaşma stratejilerini yansıtarak Türkiye’nin küresel akademik görünümünü şekillendirmektedir.

Boğaziçi ve Koç Üniversiteleri Japonya ve Çin'e yönelik güçlü odaklarıyla Uzak Doğu'yu akademik iş birliklerinin merkezine yerleştirirken, İstanbul Üniversitesinin Moğolistan'a özgü yoğunlaşması ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesinin daha geniş bölgesel etkileşimi farklı kurumsal öncelikleri göstermektedir.

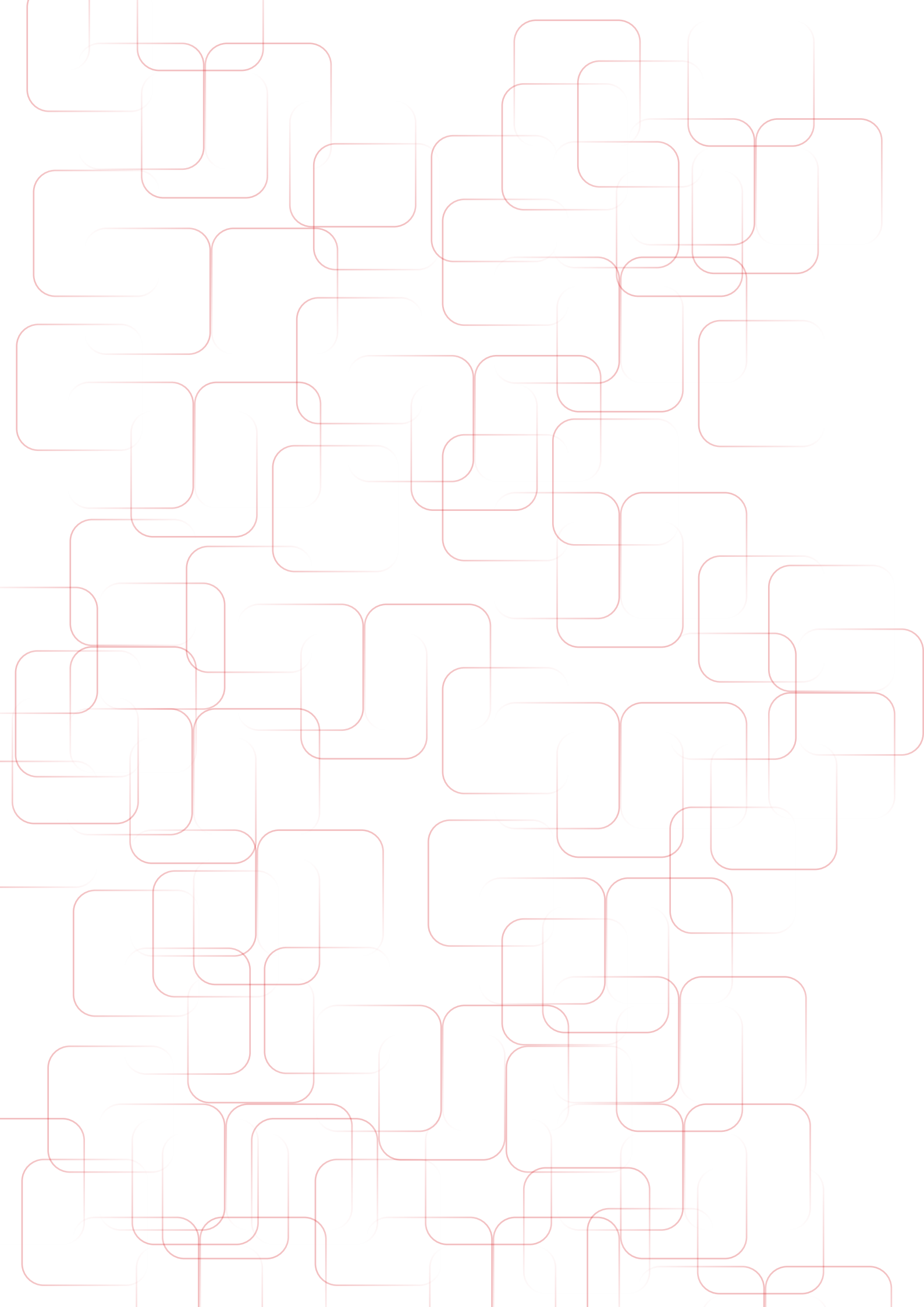
“

Tablo 8. Üniversitelere Göre Bölgesel Akademik Etkinliklerin Dağılımı (2017-2024)

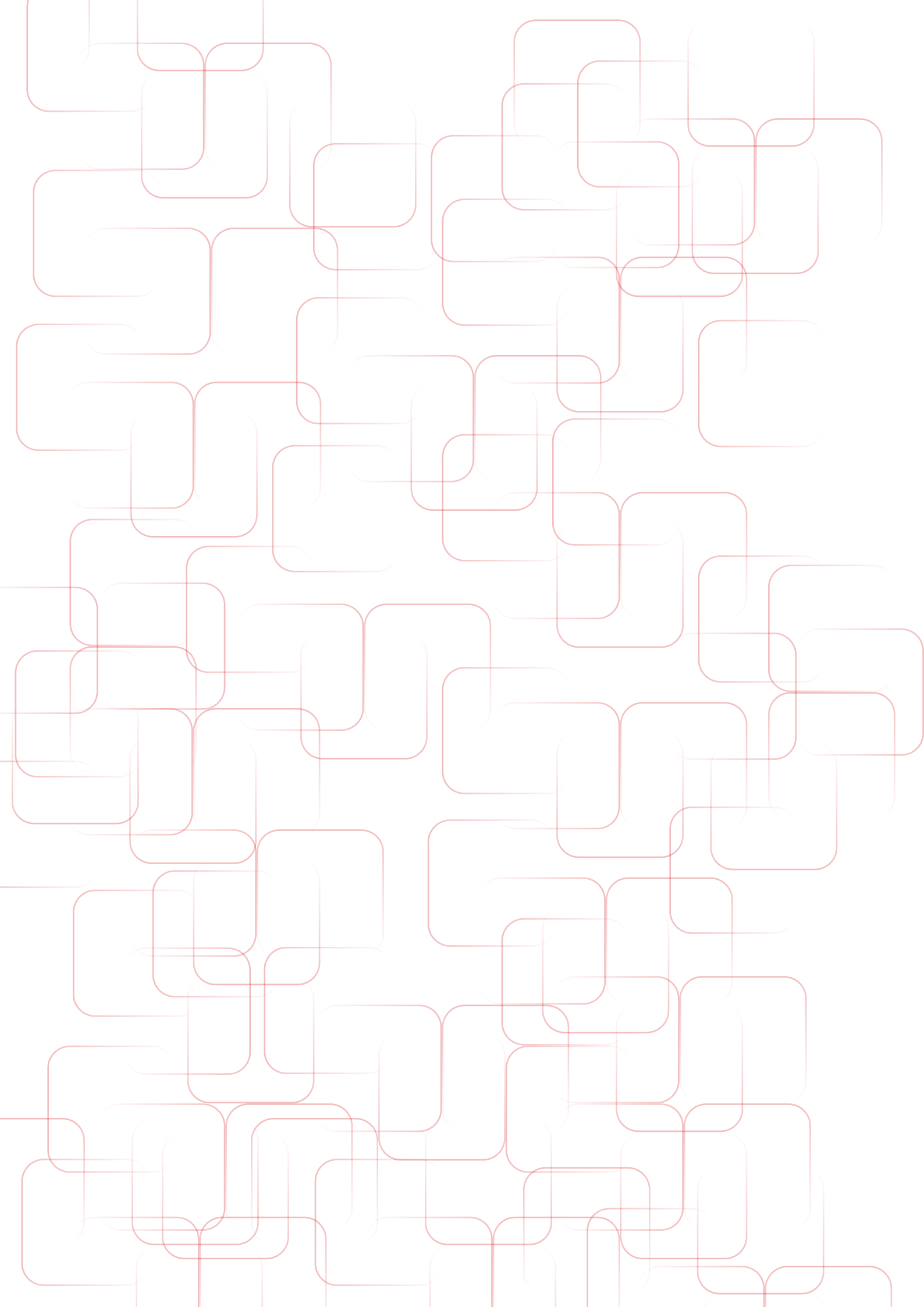
Ülke/ Bölge	İstanbul Üniversitesi	Boğaziçi Üniversitesi	Ankara Üniversitesi	ASBÜ	Koç Üniversitesi	ODTÜ	Toplam Etkinlik
Japonya	0	16	5	3	8	4	36
Çin	0	10	0	0	9	3	22
Moğolistan	11	0	0	1	0	0	12
Kore	0	3	1	2	1	1	8
Hindistan	0	1	1	1	3	1	7
Asya	0	1	2	0	1	1	5
Malezya	0	0	0	1	3	0	4
Endonezya	0	0	0	4	0	0	4
Tayvan	0	0	1	1	1	0	3
Myanmar	0	1	1	0	1	0	3
Tayland	0	1	0	0	2	0	3
Afganistan	0	1	0	1	0	0	2
Orta Asya	0	2	0	0	0	0	2
Vietnam	0	0	0	1	0	0	1
Singapur	0	0	1	0	0	0	1
Güneydoğu Asya	0	1	0	0	0	0	1

Kaynak: Veriler yazarlar tarafından derlenmiştir.

8. ARAŖTIRMA

ARAŞTIRMA

2011'den 2024'e kadar çeşitli Asya ülkeleriyle ilgili hazırlanan tezlerin yıllık sayısına ilişkin verilerin incelenmesi, yıllar içindeki akademik ilgi eğilimleri ve örüntüleri hakkında önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Tablo 9, Çin üzerine yazılan tez sayısının listelenen ülkeler arasında sürekli olarak en yüksek düzeyde seyrettiğini göstermektedir. 2011 yılında 14 tez ile başlayan sayı, yıllar içinde istikrarlı bir artış göstererek 2019'da 106 teze zirveye ulaşmıştır. Sonraki yıllarda bazı dalgalanmalar görülse de Çin, akademik araştırmalarda başlıca odak noktası olmayı sürdürmüştür.

Japonya da dikkate değer bir ilgi görmektedir; özellikle 2019 yılında 56 teze önemli bir artış yaşanmış ve diğer yıllarda da anlamlı düzeyde tez üretilmiştir. Sayılardaki iniş çıkışlara

rağmen Japonya çalışmalarına yönelik akademik ilginin sürdüğü görülmektedir.

Afganistan ile ilgili tez sayılarında ise belirgin bir değişkenlik göze çarpmaktadır. İlk yıllarda nispeten sınırlı sayıda tez hazırlanmışken 2024'te yıllık 75 teze ulaşarak Asya bölgesi alanında en çok çalışma yapılan ülke olmuştur. Bu artış, Türkiye'de eğitim gören Afgan öğrencilerin katkısıyla Afganistan konulu tezlerin sayısındaki yükselişi yansıtıyor olabilir.

Hindistan üzerine yapılan çalışmalar, yıllar içinde hafif bir artış eğilimiyle istikrarlı bir ilgi olduğunu ortaya koymaktadır. 2021 yılında 36 teze zirveye ulaşan bu artış, Hindistan çalışmalarına yönelik akademik odağın giderek güçlendiğini göstermektedir.

Tablo 9. Asya Ülkeleri Hakkındaki Tezlerin Yıllara Göre Sayısı (2011-2024)

Yıl	Çin	Japonya	Güney Kore	Malezya	Endonezya	Singapur	Pakistan	Hindistan	Afganistan
2024	70	11	12	7	15	13	25	23	75
2023	101	44	38	10	12	9	31	29	67
2022	93	47	38	7	17	13	32	30	51
2021	100	38	31	10	18	6	30	36	33
2020	76	23	20	10	7	3	23	31	43
2019	106	56	46	12	9	7	19	13	52
2018	53	15	18	14	11	4	26	11	22
2017	46	33	23	1	8	4	9	13	28
2016	36	19	11	2	3	2	13	8	10
2015	34	17	15	1	5	1	9	12	14
2014	19	11	9	4	3	2	5	11	10
2013	21	14	5	3	1	1	4	7	10
2012	20	14	6	0	0	2	5	4	9
2011	14	10	4	0	0	0	3	9	6

Kaynak: Millî Eğitim Bakanlığı (2025)

Güney Kore ile ilgili tezlerde ise dalgalı bir eğilim gözlenmektedir. 2019 yılında 46 tezle dikkat çekici bir artış yaşanmış; diğer yıllarda ise daha düşük sayılar kaydedilmiştir. Bu değişkenlik, akademik ilgi alanlarının zaman içindeki yönelim değişikliklerini veya araştırma odağını etkileyen dışsal faktörleri yansıtır olabilir.

Genel olarak üzerine daha az sayıda tez üretilen ülkeler arasında Malezya, Endonezya, Singapur ve Pakistan yer almaktadır. Malezya ve Endonezya üzerine hazırlanan tezler bazı yıllarda dikkat çekici artışlar göstermiştir; örneğin Malezya üzerine 2018’de 14, Endonezya üzerine ise 2021’de 18 tez hazırlanmıştır. Singapur üzerine yıllar boyunca istikrarlı ancak düşük sayıda tez üretilirken, Pakistan üzerine son yıllarda belirgin bir artış yaşanmış ve 2022’te 32 teze en yüksek sayıya ulaşılmıştır.

Türkiye’de Asya üzerine yayımlanan tezler incelendiğinde, bu alandaki akademik çalışmaların yıllar içinde istikrarlı bir şekilde arttığı görülmektedir. Özellikle Çin ve Afganistan üzerine yapılan çalışmaların belirgin biçimde yükseldiği dikkat çekmektedir. Çin’in küresel ölçekte artan ekonomik ve siyasi etkisi bu ülkeye yönelik akademik ilgiyi güçlendirirken, Türkiye’deki Afgan öğrenci sayısının artması da Afganistan üzerine yapılan çalışmaların hızla çoğalmasına katkı sağlamıştır. Bu eğilim, Asya çalışmalarının Türkiye’de giderek daha geniş bir araştırma alanı hâline geldiğini göstermektedir.

Şekil 4, bölgesel ve alan araştırmaları alanına önemli katkılar sunan, farklı odak noktalarına ve amaçlara sahip akademik dergileri göstermektedir. Bu dergilerden biri, 2021 yılında Atatürk Üniversitesi tarafından yayımlanmaya başlayan *Orta Doğu ve Orta Asya-Kafkaslar Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*’dir (ODAK). ODAK, Orta Doğu, Orta Asya ve Kafkasya bölgelerine ilişkin kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik konularda nitelikli araştırmaları

yayımlamayı amaçlamaktadır. Dergi, araştırmacılar, eğitimciler ve politika yapıcılar arasında köprü kurarak bu bölgelerin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmayı hedeflemekte; araştırma makaleleri, değerlendirmeler ve görüş yazıları yayımlayarak bilgi paylaşımını teşvik etmektedir.

Bir diğer önemli dergi olan Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi’ne ait *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017 Kış sayısından itibaren faaliyettedir. Dergi, Asya’nın tarih, coğrafya, ekonomi ve kültür gibi farklı boyutlarına odaklanmakta ve disiplinler arası çalışmaları desteklemektedir. Asya genelindeki yükseköğretim kurumları ve araştırma merkezleri arasında iş birliğini teşvik eden bu dergi, akademik tartışmalar ve ortak projeler yoluyla bilgi üretimini ve bölgesel kalkınmayı geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Abdürreşit Celil Karluk tarafından 2018 yılından itibaren yayımlanan *Doğu Asya Araştırmaları Dergisi* (DAAD), Doğu ve Güneydoğu Asya bölge ülkelerinin kültürü, siyasi tarihi, ekonomisi, sosyolojisi, felsefesi, inanç sistemleri, dış politikası, güvenliği ve azınlıklar/etnik gruplar sorunları gibi geniş bir yelpazeyi içermektedir.

Kapadokya Üniversitesi tarafından 2019’da yayımlanmaya başlayan *Cappadocia Journal of Area Studies* (CJAS) ise Orta Doğu, Afrika, Çin ve Orta Asya gibi bölgeleri kapsayan disiplinler arası bir yaklaşım benimsemektedir. CJAS, uluslararası ilişkiler, sosyoloji ve küresel çalışmalar gibi çok çeşitli alanlarda yayımlanmakta; özellikle eleştirel kuramlar aracılığıyla bölge çalışmalarını daha geniş sosyal ve siyasal süreçlerle ilişkilendiren yenilikçi araştırmaları teşvik etmektedir.

Çin İş Geliştirme ve Dostluk Derneği tarafından 2020 yılında yayımlanmaya başlayan *Kuşak Yol Girişimi Dergisi* (BRIQ), “Kuşak ve Yol Girişimi” (BRI) ve onun küresel etkileri üzerine odaklanmaktadır.

Dergi, modern İpek Yolu'nun yeniden doğuşu olarak görülen BRI'nin, uluslararası iş birliği ve kalkınmayı kıtalar arası düzeyde nasıl teşvik ettiğini incelemektedir. BRIQ, BRI'nin küresel ticaret ve teknolojiyi yeniden şekillendirme potansiyelini, çevresel ve ekonomik zorlukları ele almadaki rolünü vurgulamaktadır. Derginin temel amacı, kamu odaklı projelerin küresel dayanışma ve ekonomik büyümeye nasıl katkı sağlayabileceğine dair derinlemesine analizler sunmaktır.

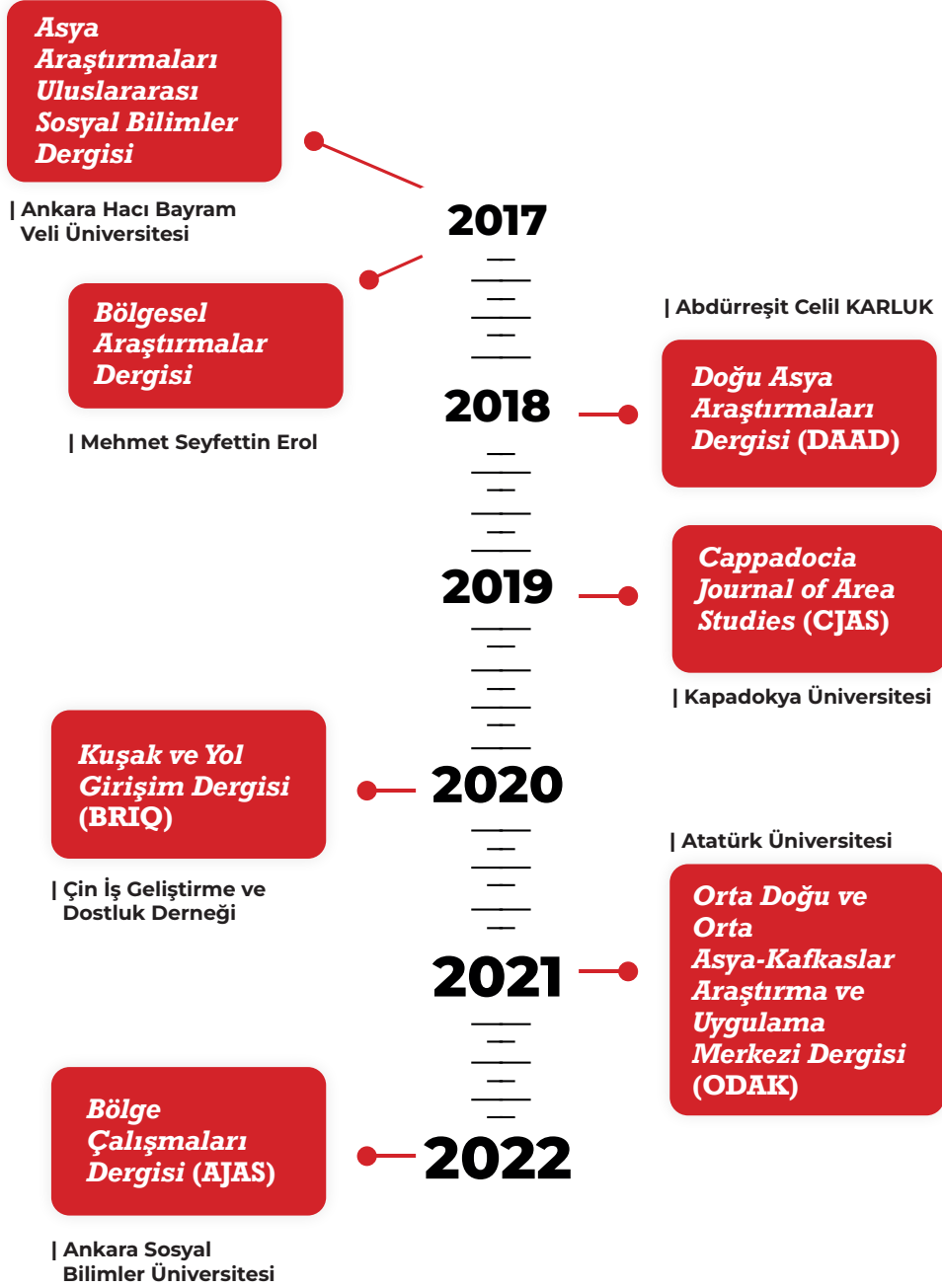
2017 yılından bu yana yayımlanan *Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, ağırlıklı olarak siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler alanlarında araştırmalara yer vermektedir. Bununla birlikte, tarih, iktisat ve sosyolojinin dâhil edildiği disiplinler arası çalışmalara da açık bir yayın politikası izlemektedir. Dergi, bölgesel sorunları farklı disiplinlerin bakış açılarıyla ele alarak bölgesel dinamikler ve politika tartışmalarına akademik katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Son olarak, 2022 yılında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi tarafından yayımlanmaya başlayan *Bölge Çalışmaları Dergisi* (AJAS), sosyal ve beşerî bilimlerle ilgili özgün araştırmalara odaklanmaktadır. AJAS, karşılaştırmalı yöntemler ve vaka analizleri kullanan çalışmaları desteklemekte ve farklı bölgeler üzerine yapılan araştırmalara önemli katkılar sunmayı hedeflemektedir. Dergi, ayrıntılı saha araştırmaları aracılığıyla bölgesel konuların daha iyi anlaşılmasını sağlamayı ve farklı araştırma kurumları ile bölgeler arasında akademik etkileşimi teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, bu dergiler belirli bölgelere ve temalara odaklanarak akademik bilgi birikimini zenginleştirmekte; disiplinler arası araştırmaları teşvik etmekte ve küresel akademik iş birliğini güçlendirmektedir.

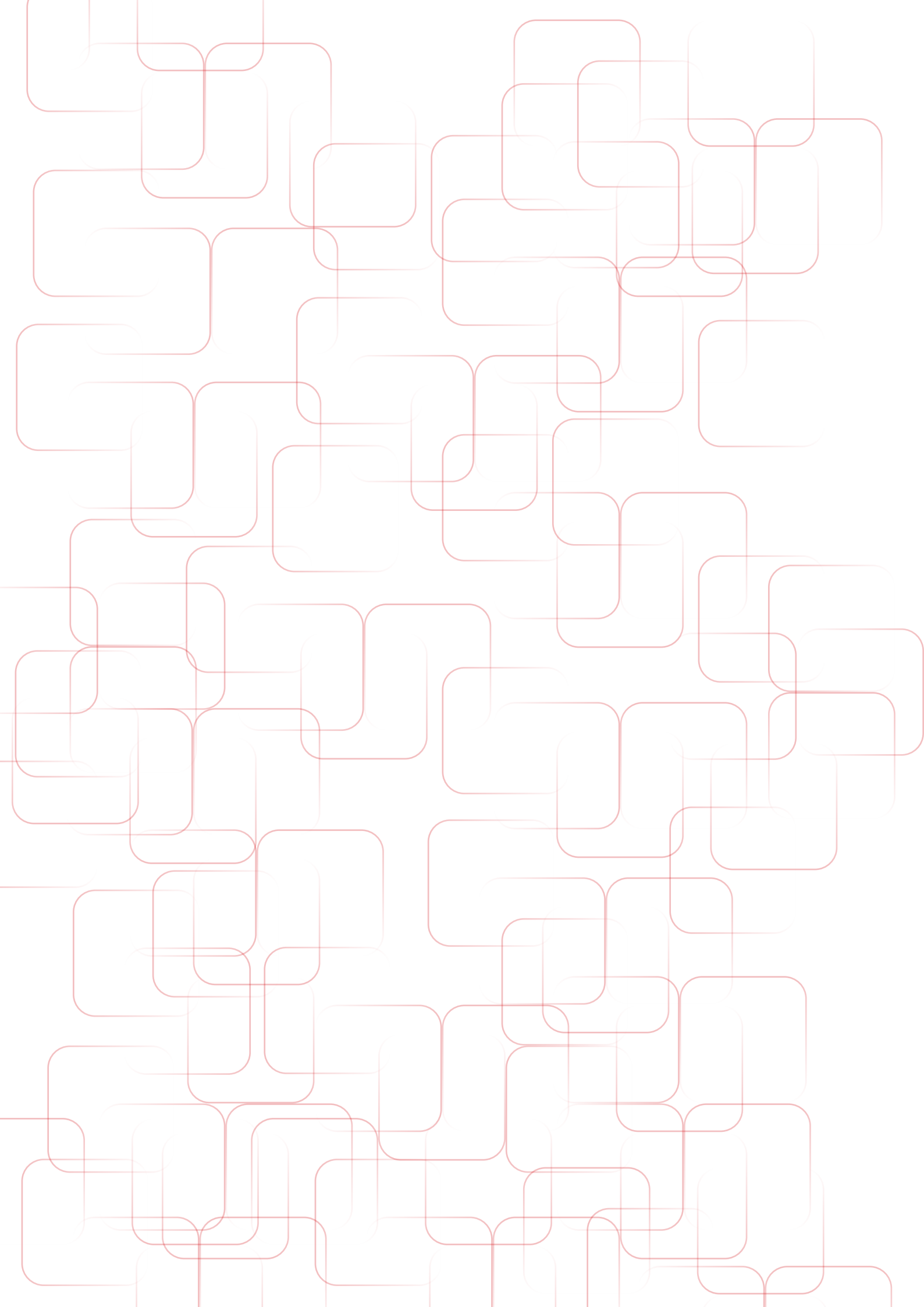

Şekil 4. Bölge ve Alan Çalışmalarındaki Akademik Dergiler, Kuruluş Yılları ve Yayımcılar

Kaynak: DergiPark (2026)

9. ÜNİVERSİTE- SANAYİ-KAMU İŞ BİRLİĞİ

ÜNİVERSİTE-SANAYİ-KAMU İŞ BİRLİĞİ

Türk üniversiteleri ile uluslararası muhatapları arasında, özellikle Asya çalışmaları ve ilişkili bölgeler üzerine yürütülen dinamik akademik iş birlikleri dikkat çekmektedir. Bu iş birlikleri, son yıllarda düzenlenen çalıştaylar, konferanslar ve seminerler gibi çeşitli akademik faaliyetler aracılığıyla somutlaşmaktadır.

İstanbul Üniversitesi, özellikle Moğolistan ile yürüttüğü yoğun iş birlikleriyle dikkat çekmektedir. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve yerel belediyeler tarafından desteklenen çok sayıda çalıştay ve seminer, Moğolistan tarihi ve dili üzerine odaklanmıştır. 2017-2023 yılları arasında düzenlenen konferanslar ve seminerler, Türkiye ile Moğolistan arasındaki tarihî ve kültürel etkileşimi derinleştirmeye yönelik istikrarlı bir çabayı yansıtmaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi, Japonya, Çin, Kore ve Orta Asya dâhil olmak üzere Asya'nın farklı bölgelerinde çeşitli akademik angajmanlarda bulunmuştur. Üniversite, 2011 Fukuşima nükleer kazası sonrası Japon medyası üzerine seminerler, Çin dış politikası konulu konferanslar ve Orta Asya antropolojisi üzerine tartışmalar gibi geniş bir yelpazede etkinlikler düzenlemiştir. Bu etkinlikler, *Tufts University*, *Toshiba International Foundation* ve *Shanghai Academy of Social Sciences* gibi uluslararası ortakların desteğiyle gerçekleştirilmiş olup Boğaziçi Üniversitesinin bölgesel akademik diyalog ve araştırmaları teşvik etmedeki etkin rolünü vurgulamaktadır.

Ankara Üniversitesi de Asya konularına ilişkin akademik tartışmalara önemli katkılarda bulunmuştur. Güney Kore dış politikası, Hindistan tarihi, Japonya-Türk dünyası ilişkileri üzerine düzenlenen

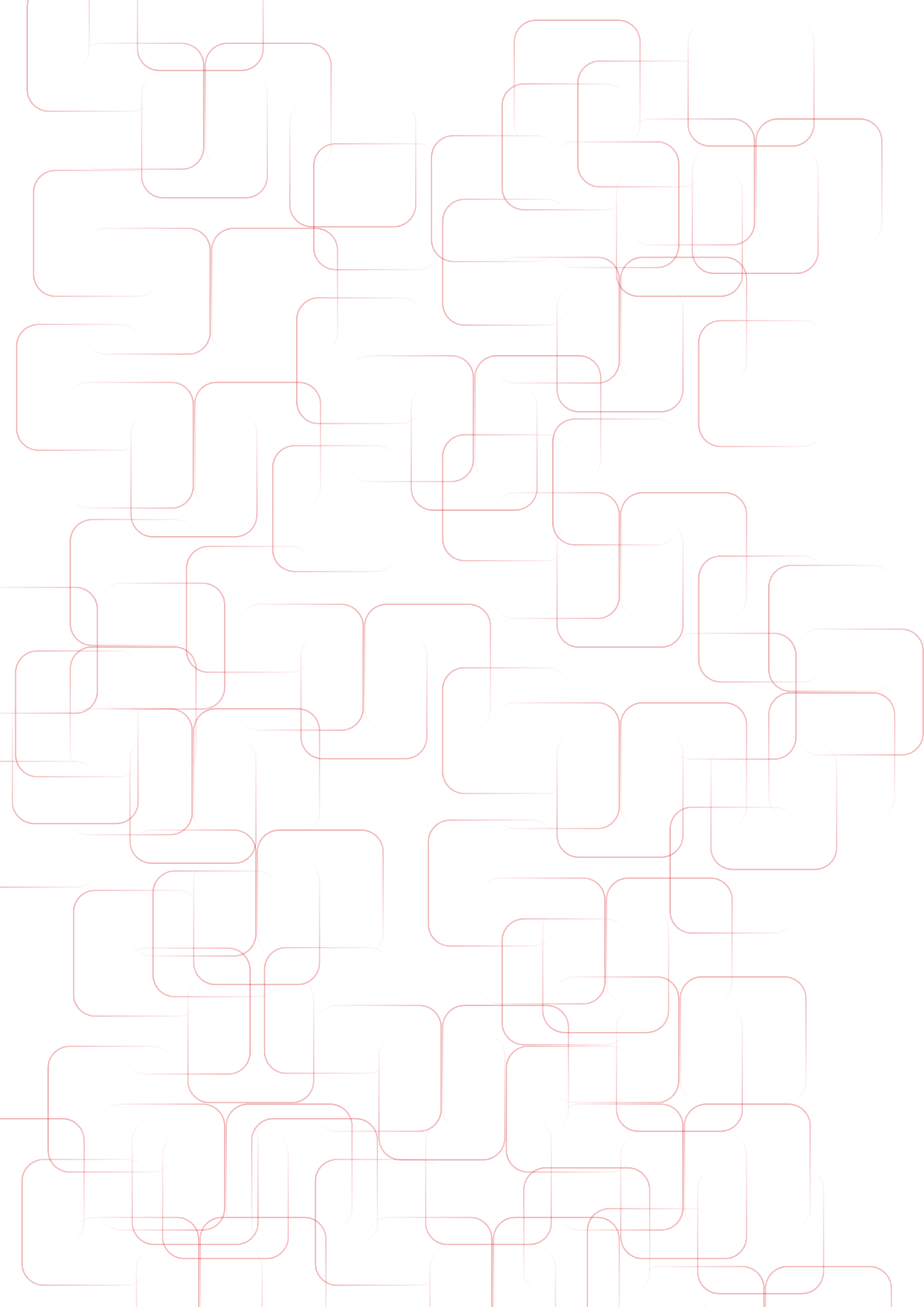
paneller ve seminerler, ikili anlayış ve iş birliğini güçlendirmeye yönelik bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Japonya Büyükelçiliği ve diğer bölgesel konsolosluklarla yürütülen ortak çalışmalar, Ankara Üniversitesinin bölge çalışmaları konusundaki derinleşme çabasını göstermektedir.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi ve Koç Üniversitesi, Türkiye'nin Asya çalışmaları alanındaki akademik varlığını daha da genişletmiştir. ASBÜ'nün etkinlikleri, Hindistan ve Tayvan ile tarihî ilişkilerden Endonezya ve Vietnam'daki güncel meselelere kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Koç Üniversitesinin katkıları arasında Çin'in "Kuşak ve Yol Girişimi" üzerine seminerler ve Tayland-Türkiye ilişkileri temalı akademik toplantılar yer almakta; bu faaliyetler uluslararası akademisyenler ve kuruluşların desteğiyle yürütülmektedir.

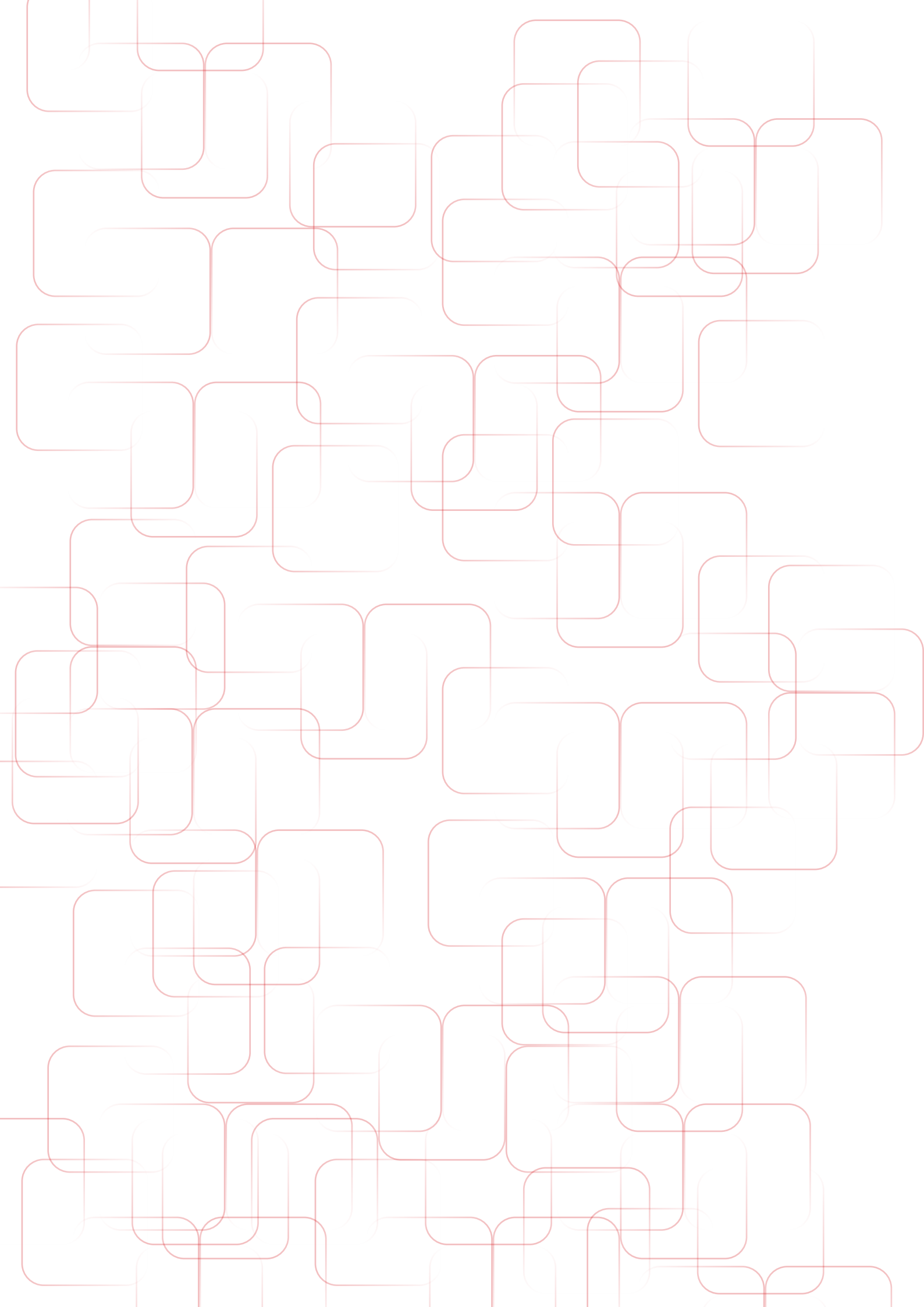
Orta Doğu Teknik Üniversitesi ise Japon sineması ve Çin-Orta Doğu ilişkileri gibi konularda düzenlediği seminerler aracılığıyla uluslararası ilişkiler, ekonomi ve sinema gibi farklı alanlarda akademik derinleşme sağlamıştır. Bu etkinlikler, Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) gibi kuruluşların desteğiyle gerçekleştirilmekte ve ODTÜ'nün Asya bağlamında hem tarihsel hem de güncel konulara yönelik akademik ilgisini ortaya koymaktadır.

Genel olarak tablo, Asya çalışmaları alanında üniversiteler arası iş birliğinin güçlü ve çeşitlenmiş bir yapıya sahip olduğunu göstermekte; Türk üniversitelerinin akademik anlayışı geliştirme ve uluslararası ortaklıkları güçlendirme yönündeki kararlı tutumunu açıkça yansıtmaktadır.

10. SONUÇ

SONUÇ

Sonuç olarak, bu rapor Türkiye’deki Asya çalışmalarının mevcut durumuna ilişkin genel bir değerlendirme sunmakta ve alanın çok boyutlu gelişim sürecini ve güncel görünümünü ortaya koymaktadır. Türkiye’de Asya çalışmalarının tarihsel gelişimi izlenmiş, bu alanın ilk oluşum dönemlerinden olgun bir akademik araştırma sahasına dönüşümü detaylandırılmıştır. Bu gelişim, Türk üniversitelerinde kurulan özel araştırma merkezleri ve enstitülerin yanı sıra farklı Asya bölgelerine odaklanan dil ve kültür merkezlerinin artışıyla somutlaşmaktadır.

Düşünce kuruluşlarının varlığı ve özellikle akademisyenler ile YLSY bursiyerlerinin aktif katkısı, Türkiye’nin Asya çalışmaları alanındaki bilgi birikimini ilerletme konusundaki kararlılığını ortaya koymaktadır. Bu burslar aracılığıyla uzmanlaşmış beşerî sermayenin yetiştirilmesine yapılan yatırım ve akademisyenlerin yurt dışında uzmanlık geliştirmelerine verilen önem, Türkiye’de Asya çalışmalarının derinliğine ve kapsamına kayda değer katkılar sağlamıştır.

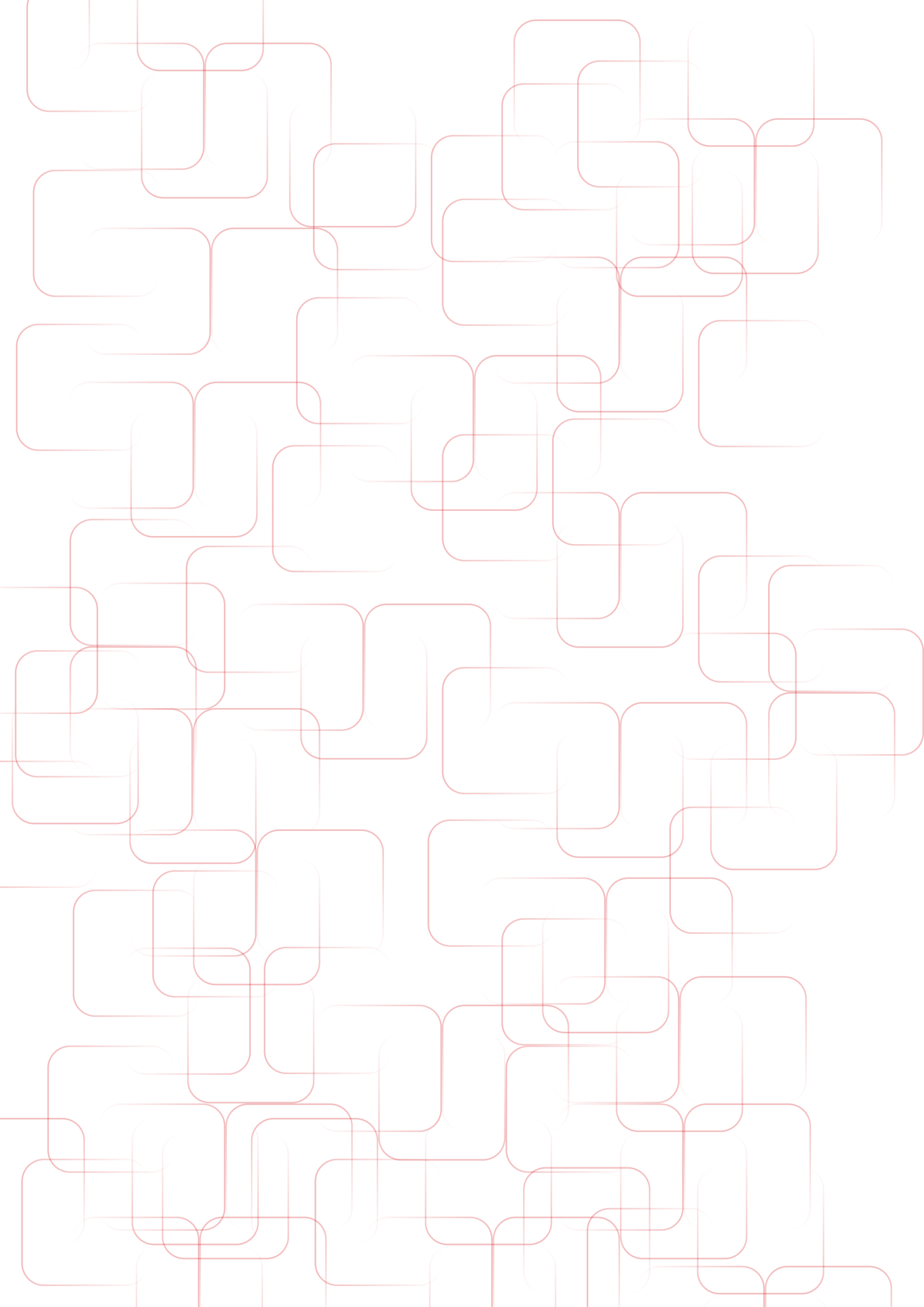
Üniversiteler bünyesinde ve Dışişleri Bakanlığı tarafından yürütülen Asya Çalışmaları Sertifika Programı gibi dış kaynaklı girişimlerde yer alan eğitim programları, geleceğin uzmanlarını yetiştirmede kritik bir rol oynamaktadır. Misafir araştırmacı programlarını da kapsayan öğrenci ve akademik personel hareketliliğinin analizi, Türkiye’nin küresel akademik toplulukla bütünleşmesini ve uluslararası iş birliğini geliştirme gayretlerini daha da belirgin hâle getirmektedir.

Asya çalışmalarına odaklanan konferanslar, seminerler, paneller ve çalıştaylar da dâhil olmak üzere akademik faaliyetler, bilgi alışverişi ve entelektüel etkileşim için hayati platformlar sağlamaktadır. Bu etkinlikler, araştırma çıktılarının yaygınlaşmasını ve akademisyenler arasındaki diyalogun güçlenmesini sağlayarak Türkiye’deki Asya çalışmaları akademik ortamını zenginleştirmektedir.

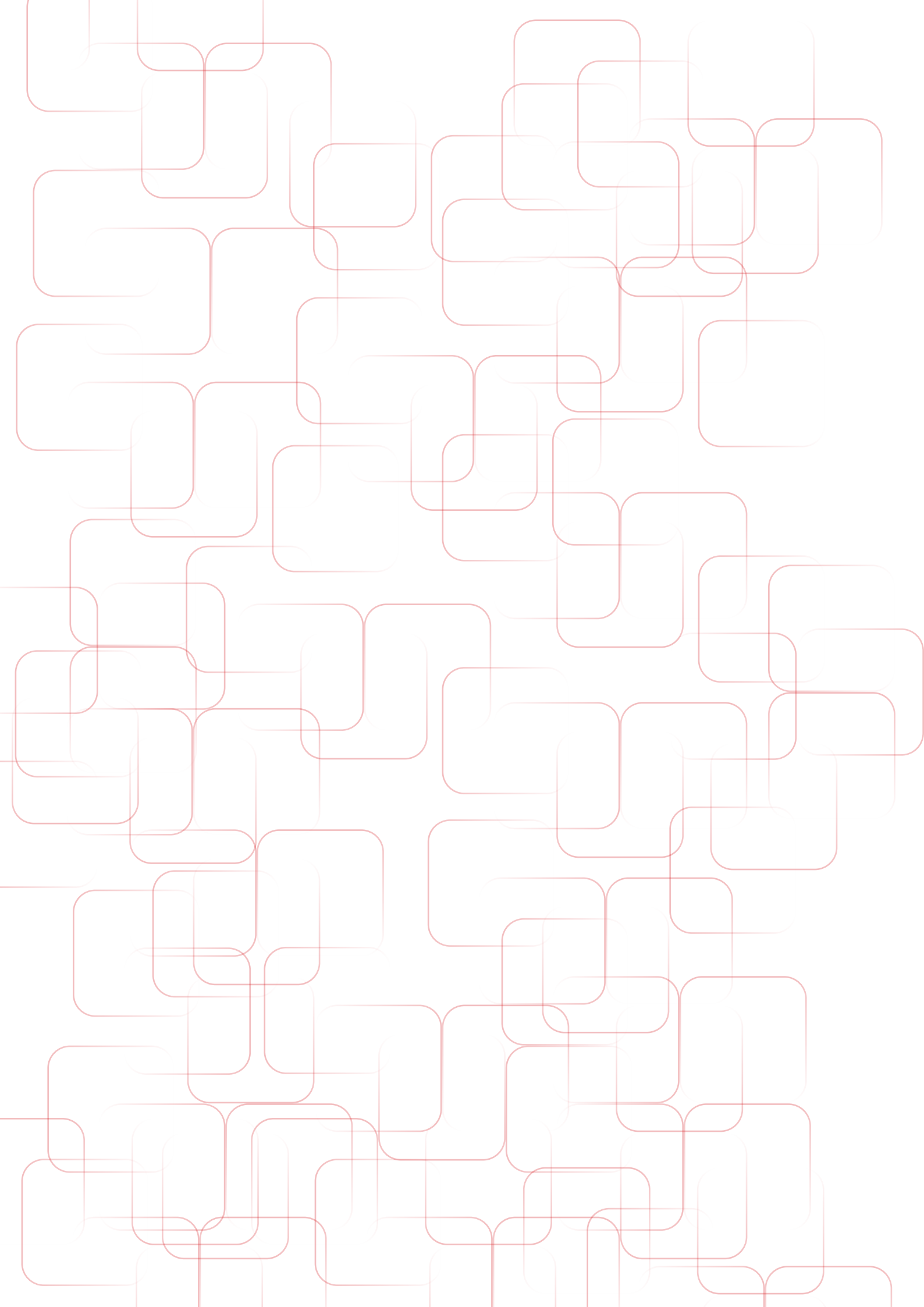
Asya çalışmaları kapsamındaki tezler ve akademik dergilerin incelenmesi, bu alandaki canlı araştırma ortamını ve bilimsel üretkenliği ortaya koymaktadır. Ayrıca, sanayi-kamu-üniversite iş birliklerinin değerlendirilmesi, akademik araştırmaların pratik uygulamalara dönüştürülmesi ve disiplinler arası bağlantıların güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu süreç, akademik bilgi ile kamu ve sanayi kesimlerinin ihtiyaçları arasında daha güçlü bir köprü kurulmasına katkı sağlamaktadır.

Genel olarak, Türkiye’de Asya çalışmalarının gelişimi ve genişlemesi, ülkenin Asya kültürleri, dilleri ve siyasal dinamiklerini anlama ve bu alanlarla etkileşim kurma konusundaki güçlü iradesini yansıtmaktadır. Bu raporda ele alınan çeşitli girişimler, programlar ve iş birlikleri bir araya geldiğinde, Asya’nın çeşitli ve dinamik yapısının sunduğu karmaşıklıkları ve fırsatları ele almaya hazır, güçlü ve sürekli gelişen bir akademik alanın inşa edilmekte olduğunu göstermektedir.

11. POLİTİKA ÖNERİLERİ

POLİTİKA ÖNERİLERİ

Bu bölüm, Türkiye’de bölge çalışmaları sahasının güçlendirilmesine yönelik temel önerileri özetlemekte; ulusal ihtiyaçlarla uyumlu sağlam akademik yapılar ve ortaklıkların kurulmasına odaklanmaktadır.

- **Bölge Çalışmaları Akademik Kadrosunun Konsolidasyonu:**

Başta İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirlerdeki önde gelen üniversitelerde yeterli sayıda bölge çalışmaları uzmanı öğretim üyesinin istihdam edilmesi gerekmektedir. Uzmanlığın bu şekilde stratejik biçimde yoğunlaştırılması, kamu ve sanayi ile iş birliğini teşvik edecek ve alandaki eğitim ile araştırmanın kalitesini artıracaktır.

- **Bölge Çalışmaları Odaklı Bir Üniversitenin Kurulması:**

Bölgenin karmaşık yapılarını ele alan disiplinler arası programlar sunan ve münhasıran bölge çalışmalarına odaklanan bir üniversite kurulmalıdır. İyi bir yönetim ve stratejik planlama çerçevesinde, kamu kurumları ve ilgili sektörlerle yakın ilişkiler kurularak araştırma imkânlarının güçlü biçimde desteklenmesi sağlanmalıdır. Bu kurum, ilgili bölgesel meseleler üzerine araştırma, öğretim ve diyalog için bir merkez işlevi görerek Türkiye’nin akademik ortamını güçlendirebilir.

- **İhtiyaca Uygun Programların Geliştirilmesi:**

Türkiye’deki kamu ve özel kurumların ihtiyaçlarına özel olarak tasarlanmış akademik programlar oluşturulmalıdır. Müfredat ve program içerikleri; sektör temsilcileri, kamu kurumları, paydaşlar ve mezunlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda düzenli olarak değerlendirilip geliştirilmelidir. Bu sayede müfredatların sektörel gereksinimlerle

uyumlu hâle getirilmesi sağlanacak, mezunların istihdam edilebilirliği artacak ve iş gücü piyasasına daha donanımlı şekilde hazırlanmalarına katkı sunulacaktır.

- **Finansman ve Hibe Desteğinin Artırılması:**

Hem kamu hem de özel sektörden bölge çalışmaları programlarına yönelik finansman desteğinin artırılması teşvik edilmelidir. Güçlendirilmiş mali destek, araştırma girişimlerinin, burs programlarının ve gerekli altyapı iyileştirmelerinin geliştirilmesini mümkün kılacaktır.

- **Mezun İlişkilerinin Güçlendirilmesi:**

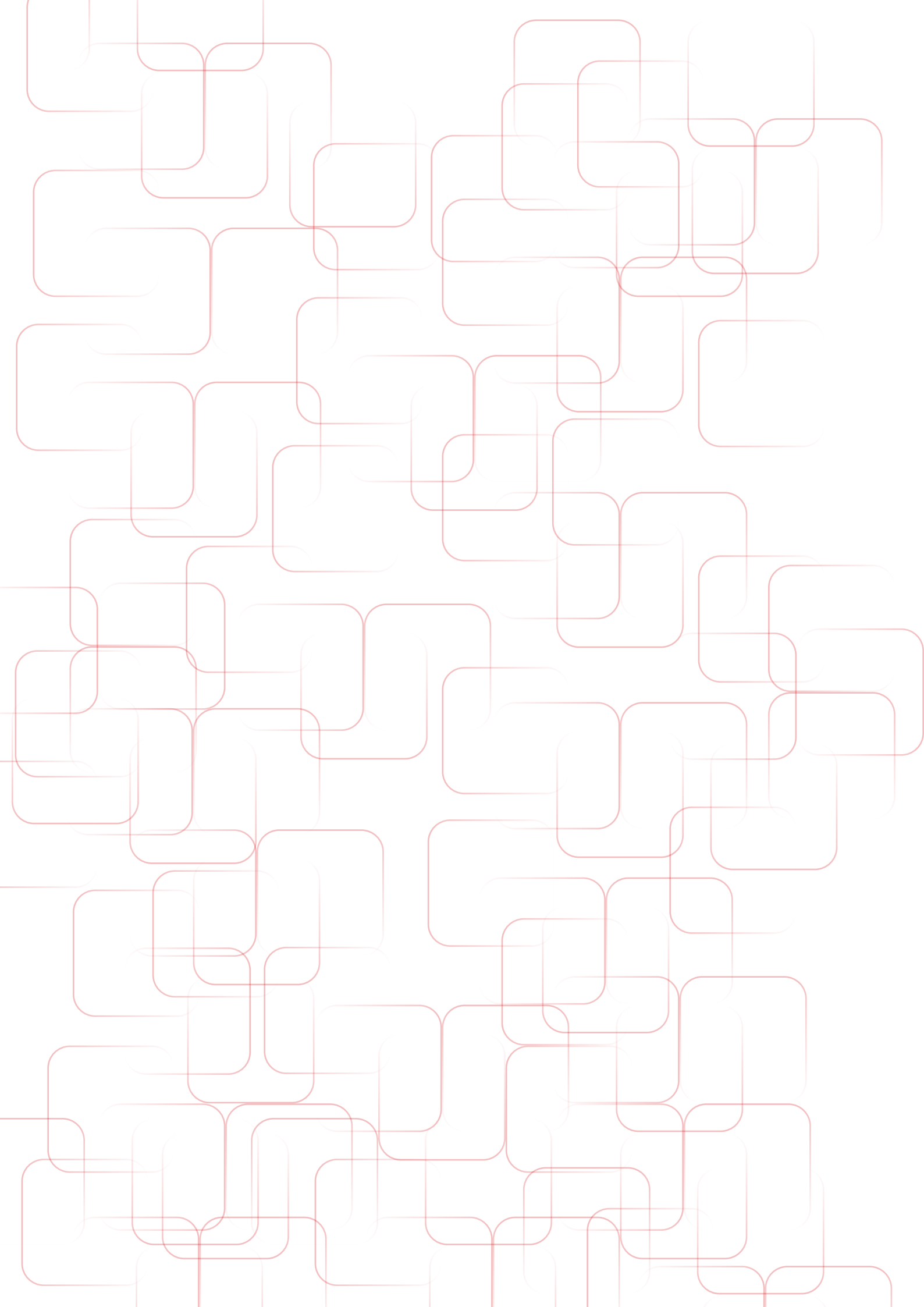
Bölge çalışmaları programlarından mezun olan bireyler için profesyonel bağlantıları geliştirecek ve iş birliğini kolaylaştıracak mezun ağları oluşturulmalıdır. Bu ağlar, mevcut öğrencilere mentörlük desteği sağlamakla kalmayıp, çeşitli kariyer yollarına ilişkin değerli bilgiler sunarak onların mesleki gelişimlerine katkıda bulunabilir.

- **Türk ve Asya Kurumları Arasında Ortaklıklar:**

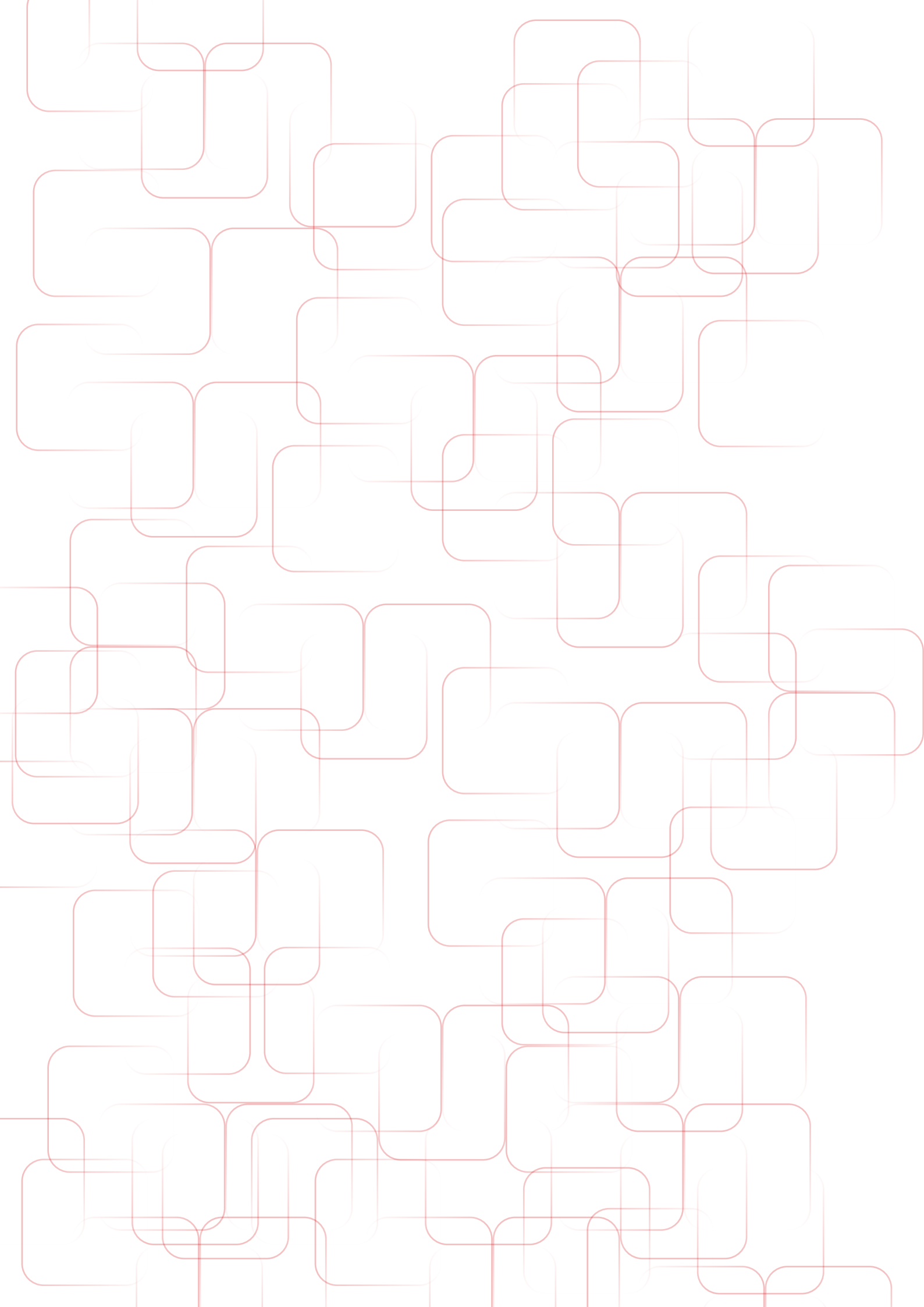
Türk ve Asya kurumları arasında daha güçlü ve etkili ilişkiler kurmak için proaktif ve sürdürülebilir bir çaba gereklidir.

Asya Çalışmaları alanına odaklanan Türk üniversiteleri, Asya’daki muadil kurumlarla karşılıklı ve resmî ortaklıklar geliştirmeye öncelik vermelidir. Bu iş birlikleri, öğrenci ve akademisyen değişimini teşvik ederek kültürler arası öğrenme ve ortak araştırma faaliyetlerini güçlendirmelidir. Ortak araştırma girişimleri, iki tarafın da öncelikli ilgi alanları ve somut katkı potansiyeli bulunan konularla stratejik olarak uyumlu hâle getirilmelidir.

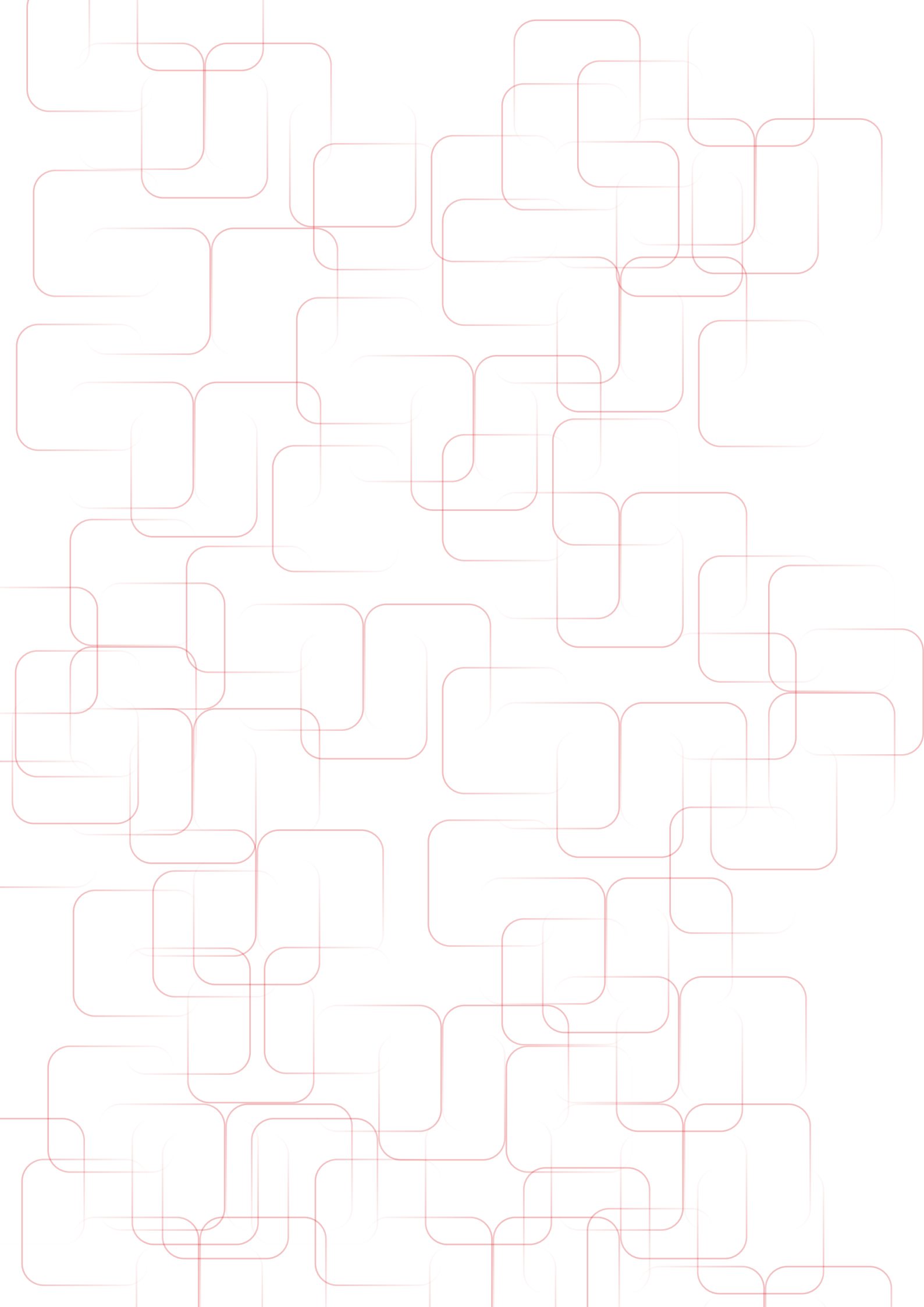

KAYNAKÇA

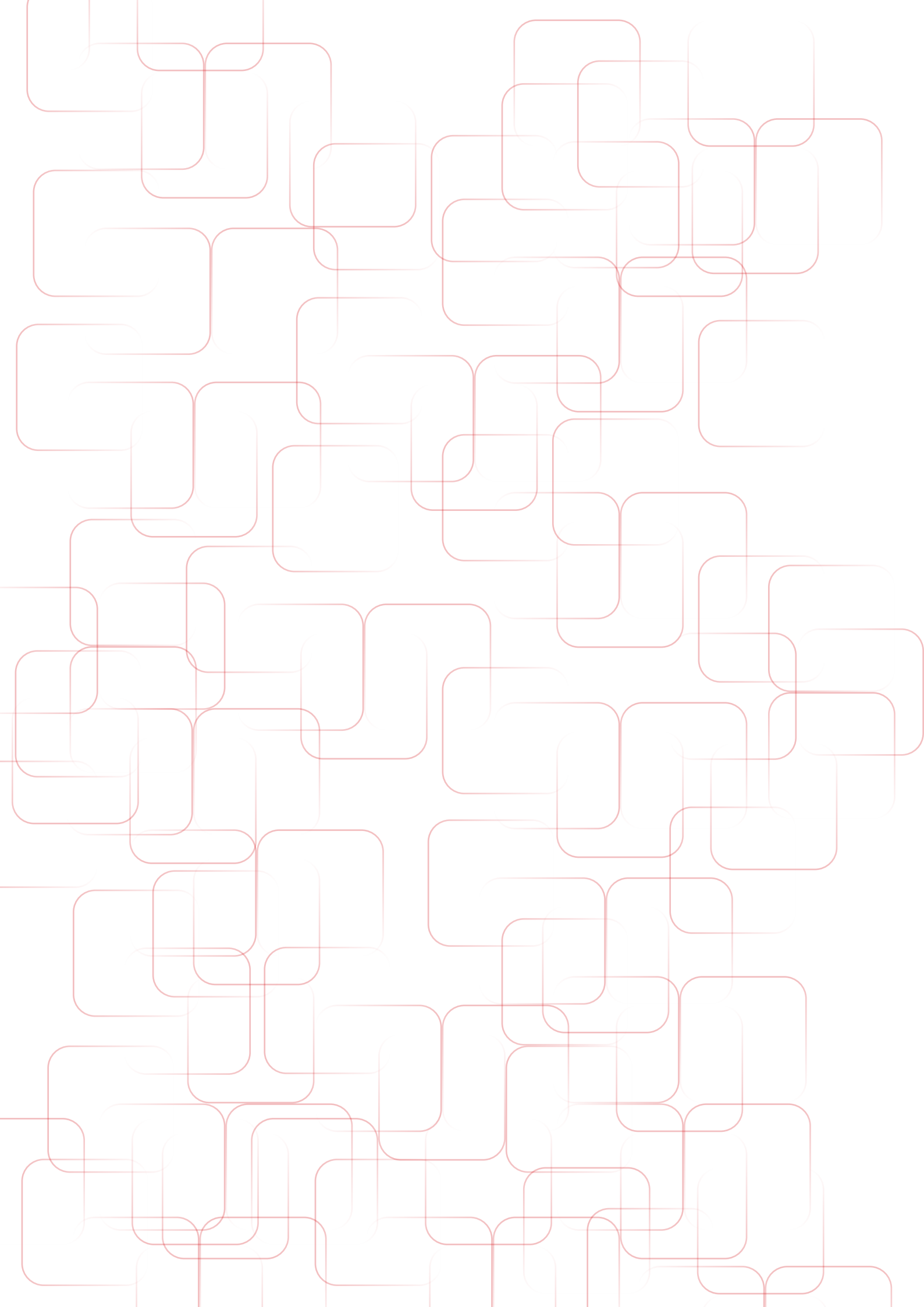
- Aydın, A. (2006). *The genesis of think-tank culture in Turkey: Past, present and future?* [Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi. <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/3/12607685/index.pdf>
- DergiPark. (2026). *DergiPark*. <https://dergipark.org.tr/>
- Ergenç, C. (2015). Kulağını tersten göstermek? Türkiye’de Doğu Asya çalışmaları. *Modus Operandi İlişkisel Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 1-15. https://www.academia.edu/12337122/Kula%C4%9F%C4%B1n%C4%B1_Tersten_G%C3%B6stermek_T%C3%BCrkiye_de_Do%C4%9Fu_Asya_%C3%87al%C4%B1nC5%9Fmalar%C4%B1_East_Asian_Studies_in_Turkey_
- Ermeydan, B. (2023, 29 Mayıs). *Yükseköğretim seviyesinde Çin-Türkiye ilişkileri: Akademik İpek Yolu’nun Türkiye yansımaları*. TNKU FEAS International Symposium on International Relations. https://www.academia.edu/107452418/Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim_Seviyesinde_%C3%87in_T%C3%BCrkiye_%C4%B0li%C5%9Fkileri_Akademik_%C4%B0pek_Yolu_nun_T%C3%BCrkiye_Yans%C4%B1malar%C4%B1
- Esenbel, S. (2017). The global moment of Asian studies in Turkey and the case of Bogazici University. *Diogenes*, 64(3-4), 44-50. <https://doi.org/10.1177/03921921221127607>
- Farrelly, N. (2019). Notes on the Future of Southeast Asian Studies. In S. Daljit ve M. Cook (Ed.), *Southeast Asian Affairs 2018* (pp. 3-18). ISEAS-Yusof Ishak Institute.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2025). *Yükseköğretim ve Yurt Dışı Eğitim Genel Müdürlüğü*. <https://yyegm.meb.gov.tr/>
- Pan, S. (2013). Confucius Institute project: China’s cultural diplomacy and soft power projection. *Asian Education and Development Studies*, 2(1), 22-33. <https://doi.org/10.1108/20463161311297608>
- Paradise, J. F. (2009). China and international harmony: The role of Confucius Institutes in bolstering Beijing’s soft power. *Asian Survey*, 49(4), 647-669. <https://doi.org/10.1525/as.2009.49.4.647>
- Reid, A. (1999). Studying “Asia” in Asia. *Asian Studies Review*, 23(2), 141-151. <https://doi.org/10.1111/1467-8403.00039>
- Seong, J., Bradley, C., Leung, N., Woetzel, J., Ellingrud, K., Kumra, G., Wang, P. & Bush, E. J. (2023). *Asia on the cusp of a new era*. McKinsey Global Institute. <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/asia-on-the-cusp-of-a-new-era>
- Sezen, S. (2022). Asya açılımı bağlamında bölgeye yönelik akademik ve diplomatik örgütlenme. A. M. Dündar ve M. Özay (Ed.), *Asya-Pasifik çalıştay: Yeniden Asya açılımı çerçevesinde fırsatlar ve zorluklar bildiriler kitabı* (s. 3-38) içinde. Fatih Sultan Mehmet Vakfı Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2025). *Asya-Pasifik ülkeleri ile ilişkiler*. <https://www.mfa.gov.tr/dogu-asya-ve-pasifik-ulkele-ri-ile-iliskiler.tr.mfa#:~:text=E-konumik%20ve%20ticari%20ili%C5%9Fkilerimiz%2C%20b%C3%B6lgenin,75%20milyar%20Dolar%C4%B1%20a%C5%9Fm%C4%B1nC5%9Ft%C4%B1r>

YAZARLAR HAKKINDA

YAZARLAR HAKKINDA

Murat YAŞ

Murat Yaş, lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi İktisat Bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisans ve doktora çalışmalarını Malezya'da INCEIF Üniversitesinde İslami finans alanında yapmıştır. Yüksek lisans eğitimi süresince Birleşik Krallık'ta Reading Üniversitesi ICMA Merkezinde misafir lisansüstü öğrenci olarak bulunmuştur. Daha sonra Japonya'daki Sophia Üniversitesi Asya, Afrika ve Orta Doğu Çalışmaları Enstitüsünde misafir araştırmacı olarak görev yapmıştır. Araştırma alanları arasında finansal piyasalar, İslami finans ve Asya çalışmaları yer almaktadır. Hâlen Marmara Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı Enstitüsünde Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda Enstitü Sosyalde Toplum Araştırmaları Koordinatörlüğünde araştırmacı olarak hizmet vermektedir.

Selçuk AYDIN

Selçuk Aydın, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. Orta Doğu'nun siyasal ekonomisi alanında yüksek lisansını ve savunma çalışmaları alanındaki doktorasını Londra King's College Üniversitesi Güvenlik Çalışmaları Fakültesinde tamamlamıştır. TRT World Araştırma Merkezinde kıdemli araştırmacı olarak görev yapmış, TRT World Forum ve TRT Yayın Stratejisi Merkezinin kuruluş süreçlerinde rol almış ve TRT bünyesinde çeşitli projelerde yönetici olarak bulunmuştur. Türkiye tarihi, toplumsal hareketler, diaspora, Kürt ve Orta Doğu çalışmaları, dünya düzeni ve siyaset konularında makaleler, kitap bölümleri ve görüş yazıları yayımlamıştır. Hâlen Boğaziçi Üniversitesinde Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda Enstitü Sosyalin Toplum Araştırmaları Koordinatörlüğünü yürütmektedir.

